

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

خبرنامه، سال سیزدهم، شماره ۴۶ ■ بهار ۱۳۹۲

سخن اول

هنر، فلسفه و سیاست

چیر

برگزاری صد و سومین جلسه مجمع عمومی و گرامیداشت یاد و خاطره استاد فقید دکتر داریوش صفوت

دیدار دانشمندان آلمانی از فرهنگستان علوم

مراسم تجلیل از مقام علمی استاد دکتر پرویز جبهدار مارالانی

پیام تبریک رئیس فرهنگستان علوم به رئیس جمهوری منتخب ملت ایران
تجلیل فرهنگستان علوم از دکتر محمدرضا عارف

چالشهای حقابه زیست محیطی در ایران؛ سخنرانی دکتر طالب پیندختی

گزارش

نکاتی پیرامون آموزش عالی کشور

نکاتی پیرامون مشکلات اقتصادی کشور

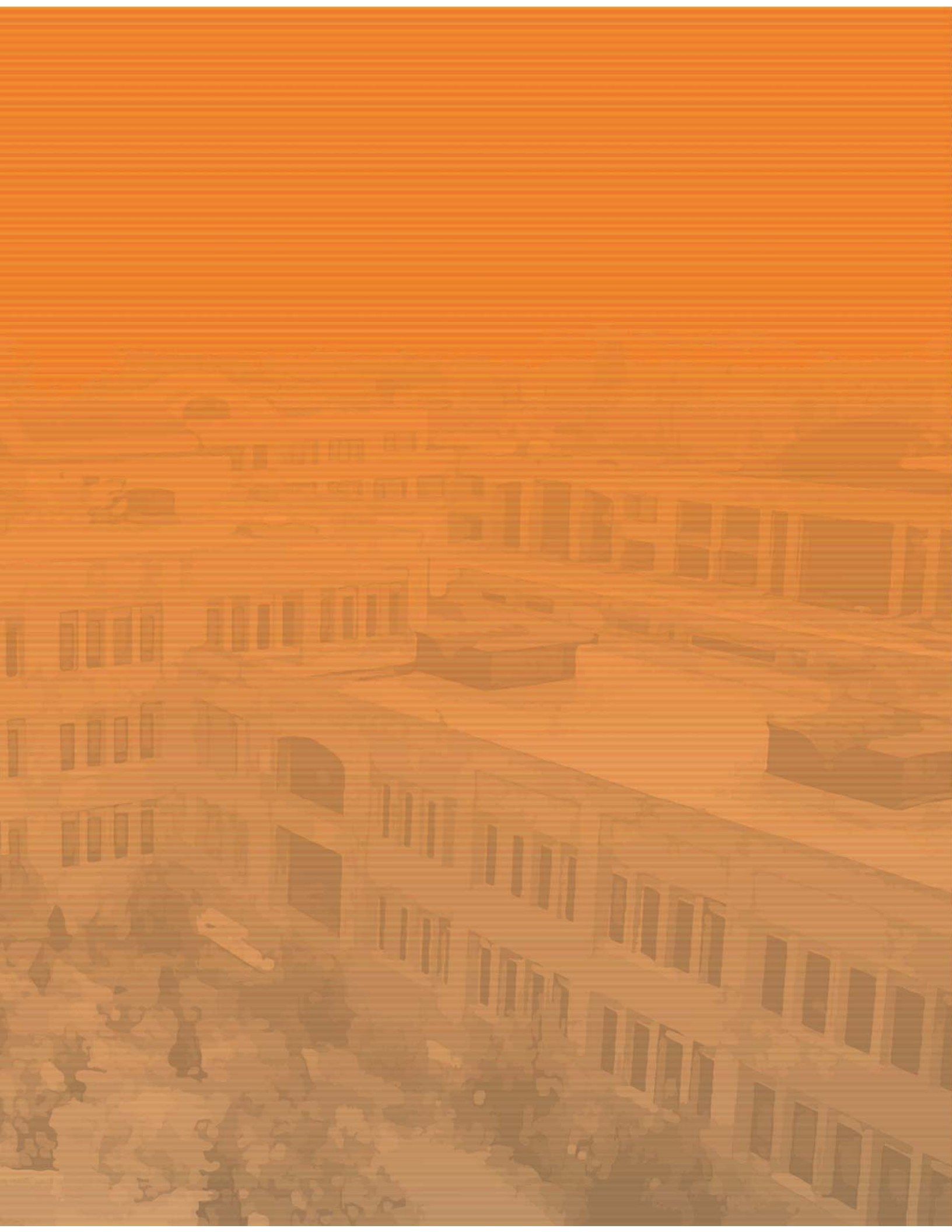
اعلام نظر گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم پیرامون: بازیافت و استفاده از پسابها

خلاصه دو طرح پژوهشی خاتمه یافته

معرفی

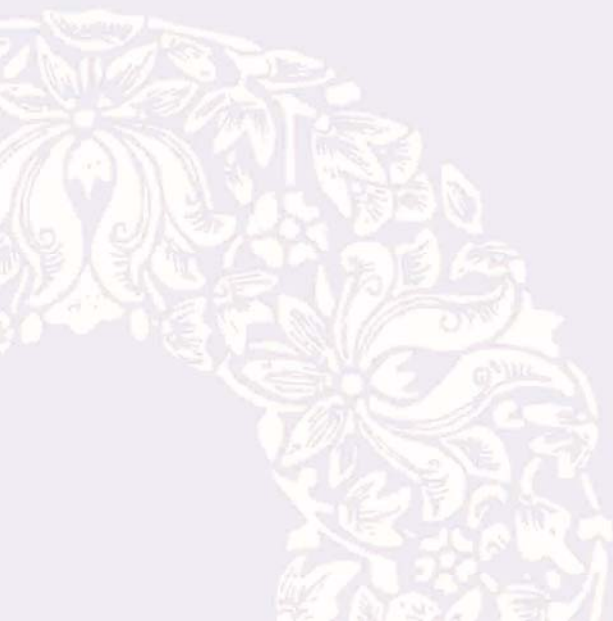
اساسنامه انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا

کتاب

فرهنگستان علوم
جمهوری اسلامی ایران

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فرهنگستان علوم
جمهوری اسلامی ایران

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

خبرنامه، سال سیزدهم، شماره ۴۶ ■ بهار ۱۳۹۲

صاحب امتیاز: فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

مدیر مسئول: دکتر رضا داوری اردکانی

سر دبیر: دکتر حسن ظهیر

مدیر داخلی: مهندس سیدعلی پزشکی

گرافیک و نظارت فنی چاپ: مجید میرابزاده

نشانی: تهران، بزرگراه شهید حقانی، خروجی فرهنگستانهای

جمهوری اسلامی ایران و کتابخانه ملی، فرهنگستان علوم

کدپستی: ۱۵۳۷۶۳۳۱۱۱ - صندوق پستی: ۱۹۳۹۵/۵۳۱۸

تلفن: ۸۸۶۴۵۵۹۲ - دورنگار: ۸۸۶۴۵۵۹۸

تارنما: www.ias.ac.ir - رایانامه: info@ias.ac.ir

سامانه پیامک فرهنگستان: ۰۲۱۸۸۶۴۵۵۹۲

«مسئولیت مطالب به عهده گویندگان و نویسندگان است»

فهرست

سخن اول

۶

■ هنر، فلسفه و سیاست

رضا داوری اردکانی

اخبار

۱۲

■ جلسات شورای علمی

■ جلسات شورای پژوهشی

■ برگزاری صد و سومین جلسه مجمع عمومی و گرامیداشت

یاد و خاطره استاد فقید دکتر داریوش صفوت

■ انتصابات جدید

■ جلسات شورای همگانی گروه علوم مهندسی

■ دیدار دانشمندان آلمانی از فرهنگستان علوم

■ مراسم تجلیل از مقام علمی استاد دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی

■ بازدید رئیس فرهنگستان علوم از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

■ دیدار رئیس بنیاد صلح ساساکاوی ژاپن با رئیس فرهنگستان علوم

■ بیماریهای قابل انتقال بین انسان و حیوان

سخنرانی دکتر محمدقلی نادعلیان

■ برگزاری سمینار افقهای آینده مهندسی برق و کامپیوتر

■ پیام تبریک رئیس فرهنگستان علوم به رئیس‌جمهور منتخب

ملت ایران

■ تجلیل فرهنگستان علوم از دکتر محمدرضا عارف

■ چالشهای حقابه زیست‌محیطی در ایران

سخنرانی دکتر ناصر طالب بیدختی

■ انتشار پنجاه و هفتمین شماره فصلنامه آموزش مهندسی ایران

■ مجموعه مقالات بزرگداشت مقام علمی استاد دکتر مهدی

رجبعلی‌پور

■ جایزه علمی-فناوری پیامبر اعظم(ص)

■ برگزاری سومین کنفرانس آموزش مهندسی در آبان سال جاری

■ درگذشت استادان فقید دکتر جمشید فتحی کلجاهی و دکتر

بهمن سرکاراتی

■ اخبار کوتاه

گزارش

۳۷

■ نکاتی پیرامون آموزش عالی کشور

■ نکاتی پیرامون مشکلات اقتصادی ایران

■ اعلام نظر گروه علوم کشاورزی پیرامون: بازیافت و استفاده از پسابها

■ خلاصه دو طرح پژوهشی خاتمه‌یافته

معرفی

۴۶

■ اساسنامه انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا

■ کتاب «شعر و هم‌زمانی»

■ کتاب «اخلاق در عصر مدرن»

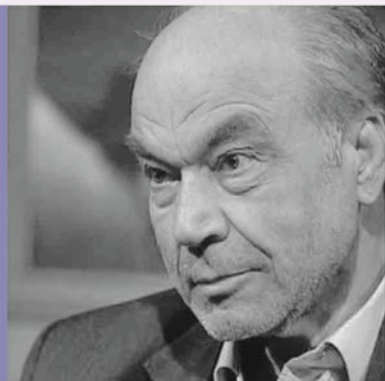
■ کتاب «درآمدی به گفت‌و‌مان‌شناسی»

■ کتاب «نگاهی نو به فلسفه و فرهنگ»

■ کتاب «بیماریهای تک‌سمی‌ها و دل‌درد در اسب»

■ فراخوان سومین کنفرانس آموزش مهندسی

هنر، فلسفه و سیاست

سخن اول

رضا داوری اردکانی

فلسفه قرون وسطی این دو بخش جای شایسته‌ای نیافت جهت خاص دارد که در اینجا مجال بحث آن نیست) و اگر اینها جزئی یا بخشی از فلسفه‌اند نسبت میان آنها باید مسلم باشد ولی سیاستی که فیلسوفان در آثار خود آورده‌اند سیاست به معنایی که معمولاً از آن می‌فهمیم و می‌بینیم و با آن موافقت و مخالفت می‌کنیم نیست، بلکه بنیانگذاری سیاست و تحکیم بنای آن و طرح و نقد نظامهای سیاسی است و به این جهت سیاستمداران کمتر می‌توانند در آنها دستورالعمل مناسب برای حل مسائل خود بیابند. فیلسوف دستورالعمل سیاسی نمی‌دهد. سقراط که در آتن همه وظایف مدنی خود را انجام می‌داد و با سیاستمداران دوستی و معاشرت داشت هرگز وارد شغل سیاسی نشد. افلاطون هم که یکبار به فکر عمل سیاسی افتاد خیلی زود دریافت که راه فیلسوف و راه سیاستمدار دو راه متفاوتند هرچند که مبدأشان یکی باشد. حتی اگر مبدأ تفکر فلسفی و خرد سیاسی را یکی ندانیم نمی‌توانیم منکر شویم که در آثار افلاطون و ارسطو و روسو و لاک و کانت و ... سیاست و مابعدالطبیعه با هم تناسبی دارند. البته معلوم نیست که اگر درباره این تناسب و مناسبت از فیلسوفان پرسش می‌کردند آنها چه پاسخ می‌دادند اما تا این اواخر چنین پرسشی مطرح نشده بود.

اکنون که تاریخی‌بودن فلسفه مطرح شده ناگزیر باید بپرسیم که چه تناسبی میان فلسفه و سیاست فیلسوفانی مثل ارسطو و

نسبت میان علم و سیاست کم و بیش معلوم است و در پیوستگی و همبستگی این دو کمتر چون و چرا می‌شود. حتی آنهایی که ظرایف این نسبت را نمی‌دانند لاقلاً می‌پذیرند که سیاست باید پشتیبان علم باشد و در جایی که علم نباشد سیاست کارساز نیست. در مورد فلسفه و سیاست قضیه قدری پیچیده است زیرا نسبت میان آنها کمتر انکار می‌شود. اما نظرهایی که در این باب اظهار می‌شود بیشتر نیندیشیده و غیر فلسفی است. توجه داشته باشیم که وقتی در باب نسبت میان علم و فلسفه و هنر بحث می‌شود این بحث ناگزیر فلسفی است اما چون غیر فیلسوفان در چنین بحثی وارد شوند پیداست که آن را از مدار فلسفه خارج می‌کنند. اما نسبت میان هنر و سیاست کمتر مطرح بوده و اگر هم از آن پرسش شود پاسخ‌دادن به پرسش دشوار است. فلسفه و سیاست را هم از آن جهت به هم مربوط می‌دانند که فلسفه را با ایدئولوژی اشتباه می‌کنند و البته فهم نسبت میان ایدئولوژی و سیاست آسان است زیرا ایدئولوژی اگر وجهی از سیاست نباشد راهنمای سیاستهای دوران جدید است.

۱- نسبت میان هنر و فلسفه با سیاست را از چند وجه می‌توان ملاحظه و تحقیق کرد. از یک لحاظ می‌بینیم که در تمام دوران تاریخ فلسفه از زمان یونانیان تاکنون سیاست و هنر همواره فصل و بخش مهمی از فلسفه بوده است (اگر در دوره اسلامی و در

کانت وجود دارد. فهم این نسبت و تناسب چندان آسان نیست و اگر فهم این نسبت آسان نباشد تناسب و مناسبت میان فلسفه و عمل سیاسی و کار سیاستمداران را چگونه دریابیم و بدانیم که فیلسوفان و سیاستمداران با هم چه سر و کاری می‌توانند داشته باشند. از تاریخ فلسفه هم که نظر برداریم در گزارشهای تاریخ عمومی هم می‌بینیم که در گذشته فیلسوفان و هنرمندان مورد توجه شاهان و امیران بوده‌اند. هرچند که آنها معمولاً میلی به نزدیک شدن به مرکز قدرت سیاسی نداشته‌اند و مگر حافظ نگفته است که:

صحبت حکام ظلمت شب یلداست

نور ز خورشید خواه بو که بر آید
اگر امثال فارابی و ابن‌سینا هم مدتی از عمرشان را در دربارها گذرانده‌اند شاید پناه حمایت حکام و فرمانروایان را فرصتی برای تفکر و نوشتن آثار خود یافته باشند. فیلسوفان و هنرمندان معمولاً نه به درد کار سیاسی می‌خورند و نه خود رغبتی به این کار دارند. فیلسوفان و هنرمندان ممکن است عیوب راه و روش حاکمان زمان خود را بشناسند اما نمی‌خواهند و نمی‌توانند زمام امور را به‌دست گیرند. پس آیا بگوییم که هنر و فلسفه با سیاست سر و کاری ندارد و نسبتی میانشان نیست؟

به وجه ظاهر اکتفا نباید کرد. درست است که سیاستمدار برای حل مسائل سیاست مستقیماً به هنر و فلسفه رجوع نمی‌کند و آثار هنری و فلسفی در عمل به کارش نمی‌آیند و شاید در اوقاتی گمان کند که اصلاً به فلسفه و هنر نیازی نیست اما تاریخ (که نباید با تاریخ‌نگاری اشتباه شود) حرف دیگری دارد و چیز دیگری می‌گوید. تاریخ می‌گوید سقراط و افلاطون و آیسخولوس و اوری پیدس و سوفوکل و سازنده مجسمه ونوس میلو که تقریباً همزمان بودند یونان و به خصوص مدینه آتن را مثال شهر هنر و تفکر و سیاست کرده‌اند. تا آنجا که می‌توان گفت اگر اینها نبودند مدینه آتن و یونان و حتی اسکندر هم نبود و تاریخ کشور ما نیز سیر دیگری پیدا می‌کرد. این وضع به یونان و مدینه آتن اختصاص ندارد. تاریخ کشور ما هم با شعر و فلسفه پیوسته است. درست است که فردوسی به سیاست کاری نداشت اما او افسانه ایران را تجدید کرد و به تجدید عهد تاریخی تعیین بخشید. محمود غزنوی و کارگزارانش در کار

فردوسی درمانده بودند. تعصب و کوتاه‌نظری محمود او را از فردوسی دور می‌کرد اما چیزی در درون به او و نزدیکانش می‌گفت که قدرت حکومت و شکوه تاج و تخت به شعر و هنر و تفکر و علم بستگی دارد. فردوسی هم کم و بیش می‌دانست که چه کرده است و تعصب و کوتاه‌نظری محمود را با پس فرستادن صله‌اش پاسخ داد. او اهل سیاست و حکومت نبود ولی سیاست و تاریخ بی‌او چیزی کم داشت. او شاعر بود و شاید به اجمال می‌دانست که شعر با زندگی و سیاست چه می‌کند. این ابیات به او منسوب است:

بسی رنج بردم در این سال سی

عجم زنده کردم بدین پارسی
پی افکندم از نظم کاخی بلند
که از باد و باران نیابد گزند
نمیرم از این پس که من زنده‌ام

که تخم سخن را پراکنده‌ام
بعضی پژوهندگان تردید کرده‌اند که این ابیات از فردوسی باشد. من هم که در این باب تتبعی نکرده‌ام احساس می‌کنم که لااقل بیت اول از این سه بیت فردوسی‌وار نیست. اما چه این ابیات از فردوسی باشد و چه نباشد گفته شاعری است که نسبت میان شعر و زبان و سیاست را احساس می‌کرده است. همه شاعران بزرگ این را کم و بیش دریافته‌اند و درمی‌یابند که شعرشان حکم جان در تن جامعه و زندگی اجتماعی و روابط و مناسبات انسانی دارد. شاعران پاسداران زبانند و چون سخنشان سخن دل و حکایت صدق و صفاست زلال درک و عقل و تفاهم و هم‌زبانی و وحدت تاریخی را ضمان می‌شوند. آنها بی‌سلاح رزم رسمی از وطن خویش دفاع می‌کنند و برای مردمان پیروزی و شادی می‌آورند، هرچند که خود شکست می‌خورند:

قد خمیده ما سهلت نماید اما

بر چشم دشمنان تیر از این کمان توان زد
سعدی هم که به قول خودش «در جهان گشته و آفاق را سر بسر دیده» به شیراز برمی‌گردد تا با شعرش بنای آسودگی پدید آمده در فارس را تحکیم کند و دوام بخشد. مولانا نیز با اینکه ناگزیر می‌شود از شرق به غرب مهاجرت کند مرزبان

جانب غربی می‌شود. مع‌هذا وقتی می‌پرسیم فلسفه و هنر به چه کار می‌آید مردمی که همه وقتشان با رنج زیستن می‌گذرد مجالی برای پرداختن به این قبیل مطالب و مسائل ندارند و توقع پاسخی از آنان نباید داشت. آنان هم که بیشتر اهل تمتّعند اگر سر و کارشان با اشیاء هنری و فرهنگی بیفتد آن را شیء مصرفی تلقی می‌کنند و تباهش می‌سازند. اینان تفاوتی میان هنر و اشیاء مصرفی نمی‌گذارند. می‌مانند اهل دانش و معرفت و حکمت و هنر که تعدادشان بالنسبه قليل است. آورده اینان هم کمتر متاع بازار است که اگر پرسش شود چه آورده‌اند نمی‌توانند صفت کالای خود را بگویند. آنها چیزی تولید نکرده‌اند که نیازهای معلوم و هرروزی مردمان با آن رفع شود. به تقاضای صریحی هم پاسخ نداده‌اند. بنابراین طبیعی بوده است که در وصف هنر و فلسفه و معرفت و حکمت کمتر سخن گفته شود. گذشتگان درباره ذات هنر و فلسفه و علم به اشاره اکتفا کرده‌اند اما در زمان ما این اشاره تفصیل پیدا کرده و صورت دیگر یافته است. نکته قابل تأمل این است که تا این اواخر سخنانی که در وصف فلسفه و هنر گفته می‌شد کمتر ناظر به استفهام انکاری بود. یعنی اگر می‌گفتند مثلاً فلسفه، علم به اعیان موجودات است مرادشان این نبود که پاسخی به منکر فلسفه داده باشند. سقراط هم که با سوفسطاییان مواجه شد می‌خواست و می‌بایست به آنها تذکر بدهد که کارشان را از میان راه آغاز کرده‌اند و نمی‌دانند که دانش و مهارتشان مقدماتی داشته است و در هوای فکر و نظر یونانی است که می‌توانسته‌اند به شغل آموزگاری و تعلیم فنون و مهارتها بپردازند. او به جای اینکه بگوید فلسفه به چه کار می‌آید می‌کوشید مدعی را قانع کند که اگر چیزی مقدم بر آموزش و فنون آموزشی نباشد علم و آموزش رسمی قوام پیدا نمی‌کند. ما همه‌چیز را در مدرسه نمی‌آموزیم و اگر همه‌چیز را بتوان از معلم رسمی آموخت و هرچه مردمان از دانش و معرفت دارند آن را از این طریق آموخته باشند، قاعدتاً باید استادان و آموزگاران از شاگردان و متعلمان داناتر باشند. در این صورت دانش و دانایی اگر تنزل نکند به همان صورت که بوده است می‌ماند. مهمتر اینکه اگر بگوییم علم صرفاً آموزشی است باید بیندیشیم که اولین آموزگار، آن را از کی و از کجا آموخته است.

البته اگر معنی آموزش را چندان وسیع بدانیم که هرچه را می‌فهمیم و درمی‌یابیم آموخته بدانیم در این صورت به مشکلی بر نمی‌خوریم. اتفاقاً وقتی سقراط (در نوشته افلاطون) با پروتاگوراس بحث می‌کرد می‌خواست به سوفسطایی بزرگ بگوید تو که مدعی آموزش هنرها و فضیلتها هستی خود درکها و دانسته‌هایی داری که آنها را از آموزگاران مثل خود نیاموخته‌ای. سقراط هرجا در برابر سوفسطاییان قرار می‌گرفت از فلسفه‌ای دفاع می‌کرد که ناظر به بنیاد علم و عمل و قوانین حاکم بر زندگی آدمی است. البته این دفاع، دفاع از شغل فلسفه و مطالبی که پس از سقراط در کتابهای فلسفه گرد آمده است، نیست. زیرا فلسفه در کتاب درس محبوس نمی‌ماند و به صرف خواندن و آموختن رسمی نوشته‌های فلسفه کسی فیلسوف نمی‌شود و اگر می‌شد می‌بایست همه فلسفه‌آموختگان افلاطون و ارسطو و توماس آکوینی و ابن‌سینا و دکارت و نیچه باشند. فلسفه هر فیلسوفی پنهان در ظاهر عبارات زبان اوست و همین فلسفه پوشیده و زبان سیال است که وقت و حال فیلسوف را در زبانش دائمی کرده است. شاگردان بزرگ افلاطون و ابن‌سینا و کانت کافی نیست که الفاظ و عبارات استادان را یاد بگیرند بلکه باید در خواندن آثار استادان فلسفه، وقت و درد و درک آنان را بازشناسند. اگر افلاطون در نامه هفتم خطاب به دیون گفته است که به او فلسفه نیاموخته و فلسفه آموختنی نیست مرادش همین است که همه‌کس مخاطب سخن فیلسوف نیستند و آنچه از گفته فیلسوف رسمیت می‌یابد جسم فلسفه است که یادگرفتند هرچند اهمیت دارد کسی با آن فیلسوف نمی‌شود. فلسفه حرف و گفت و صوت نیست بلکه درد است. درد درک زمان و چیزهایی که در آن و با آن می‌ماند و پایدار می‌شود. به پرسشی که طرح کردیم بازگردیم و با توجه به مقدمه‌ای که ذکر شد ببینیم اگر فلسفه نباشد چه می‌شود. سوفسطایی به سقراط می‌گفت به فلسفه نیازی نیست و سقراط به او پاسخ می‌داد برای اینکه بتوانی علم و مهارت خود را بیاوزی مقدمات و شرایطی لازم است که اگر نباشد هیچ آموخته‌ای جای مناسب خود را پیدا نمی‌کند. او این مقدمات و شرایط را به یک معنی فلسفه می‌دانست.

سخن سوفسطایی در ظاهر درست و پذیرفتنی بود زیرا او می‌گفت من در کار خود به فلسفه هیچ نیازی احساس نمی‌کنم. سقراط هم نمی‌گفت برای آموختن فن جدل یا فنون دیگر مثل نجاری و خیاطی و ... باید با فلسفه آشنا بود. او می‌گفت این دانسته‌ها در زمینه‌ها و شرایطی معین در زندگی عمومی (مدنی) به کار می‌رود و اگر آن شرایط نباشد از آنها نمی‌توان بهره‌مند شد یا اگر شرایط تغییر کند صورت نیازها هم تغییر می‌کند. سوفسطایی می‌توانست بگوید و می‌گفت که من در کار خود موفق بوده‌ام بی‌آنکه به فلسفه کاری داشته باشم و به همین جهت به آن هیچ وقع هم نمی‌گذارم. به نظر سوفسطاییان فیلسوف هیچ مشکلی از مشکلات زندگی را رفع نمی‌کند. این هر دو درست می‌گفتند. با این تفاوت که سقراط درست بودن سخن پروتاگوراس را درمی‌یافت اما پروتاگوراس با شنیدن سخنان سقراط گیج و سرگردان می‌شد و نمی‌توانست دریابد که چگونه این مرد یکبار می‌گوید علم و فضیلت و هنرها آموختنی است و وقتی مثلاً به او گفته می‌شد که اگر هرکس می‌توانست دانایی و توانایی خود را به دیگران بیاموزد پریکلس شایستگی خود در سیاست را به فرزندش می‌آموخت، نمی‌دانست چه بگوید. اگر پریکلس چنان بوده است که توسیدید در شرح احوال و کارهای او آورده است و او در غرب مثال سیاستمدار شده است باید چیزی می‌داشته است که از دیگران نیاموخته و نمی‌توانسته است به دیگران بیاموزد. او خود به این معنی در عبارت بسیار مبهمی که توسیدید در خطابه معروف به خاکسپاری آورده است اشاره کرده است. پریکلس در این خطابه قوام تصمیم و عمل و اقدام سیاسی بزرگ را در هوای خور و خواب و خشم و شهوت تصمیم‌های بزرگ تاریخی گرفت و کارهای بزرگ کرد و پریکلس و سقراط و حتی پروتاگوراس شد. پریکلس فیلسوف نبود اما در هوای تفکر یونانی سیاستمدار شده بود. پروتاگوراس این را نمی‌دانست و می‌پنداشت که می‌تواند به دیگران بیاموزد که چگونه پریکلس شوند. او سخن ساده سقراط را که می‌گفت پریکلس شدن آموختنی نیست در نمی‌یافت. سقراط و پروتاگوراس هم‌زمان نبودند. پروتاگوراس می‌گفت که من در

آموختن جدل و خطابه نیازی به فلسفه ندارم اما سقراط می‌گفت کارهایی پایدار می‌ماند که پشتوانه تفکر دارد. یعنی برای نظم‌دادن به زندگی عمومی و اتخاذ تصمیم‌های مهم سیاسی چیزی بیش از حسابگریهای عادی و جاری لازم است. این دو در معنی نیاز با هم به توافق نرسیده بودند. نیازهای ما به طور کلی دو قسم است. یکی نیازهایی که در زندگی هرروزی آن را احساس می‌کنیم و با کوشش خود درصدد رفع آنها برمی‌آییم و دیگر نیازهایی که معمولاً از آنها خبر نداریم و با کوشش خود نمی‌توانیم آنها را برآورده سازیم. ما به هوای پاک برای تنفس نیاز داریم و در این هواس است که می‌توان زنده ماند و کار کرد ولی این هوا را خود نساخته‌ایم و نمی‌سازیم و فراهم نمی‌کنیم و حتی اگر منوکسید و دی‌اکسیدکربن آن از حد بگذرد پاکسازی آن از عهده اشخاص بر نمی‌آید. سیاست هم اگر بتواند چاره‌ای بکند ناگزیر باید وسایل بسیار برانگیزد. سقراط می‌گفت برای گفتن و عمل کردن درست، به چیزی نیازمندیم که آن را نمی‌بینیم و حس نمی‌کنیم و به وجود آوردنش هم در اختیار ما نیست هرچند که با ما و در ما به وجود می‌آید. وقتی ارسطو در کتاب سیاست می‌گفت انسان حیوان سیاسی است و در جای دیگر او را حیوان ناطق می‌خواند میان منطق و نظام مدینه (سیاست) نسبتی قائل بود. آدمی در میان دیگران و با دیگران در خانه زبان به سر می‌برد و در این خانه است که علم و توانایی ظهور می‌کند و مردمان چیزی یاد می‌گیرند و یاد می‌دهند. حیواناتی دیگر که از این خانه بیرونند نه تاریخ دارند و نه آموزشی به قصد بهره‌برداری می‌بینند و این نه از آن روست که مدرسه ندارند بلکه از شرایطی که مدرسه در آن و با آن و بر اساس آن بنا می‌شود آگاهی و خبر ندارند. سقراط به سوفسطاییان و مثلاً به هیپپاس نمی‌گفت که ما به هنر و آموزش تو نیاز نداریم بلکه می‌گفت (و به زبان طنز و حتی تمسخر می‌گفت) که تو هنرهای مفید داری اما همه نیازهای ما با آنچه تو می‌دانی و می‌سازی رفع نمی‌شود و تو که نیازها را تا این حد محدود می‌کنی و پایین می‌آوری قدر آدمی را نمی‌دانی و می‌پنداری که آدمی در حد و قامت خود توسست. سقراط می‌گفت من هیپپاس را مثل بادکنک باد می‌کنم و وقتی پرباد شد یک سوزن به آن می‌زنم

که بادش خالی می‌شود و پژمرده و مچاله در گوشه‌ای می‌افتد. پیداست که آدمی با تجربه علم می‌آموزد و علمش با عمل همبسته است اما او و تنها اوست که از عهده تجربه برمی‌آید. خدا و فرشتگان نیازی به تجربه ندارند و حیوانات قادر به تجربه نیستند زیرا تجربه مسبوق به طرحی در آینده است و حیوانات زمان و آینده ندارند. ما آدمیان چون زبان داریم و زمانی هستیم (و راسیونالیست می‌گوید چون عقل داریم) از عهده تجربه برمی‌آییم. در هر صورت وقتی گفته می‌شود که فلسفه قابل آموزش نیست (و به این جهت به کار نمی‌آید) گرچه نسبت مستقیم میان فلسفه و زندگی نفی می‌شود معنیش این نیست که فلسفه به هیچ‌وجه با زندگی و عمل پیوستگی ندارد. از فلسفه و هنر نباید توقع داشت که مشکلهای زندگی مثل فقر و بیماری و ... را رفع کند. اصلاً فلسفه به عنوان تفکر در گذران معاش مردمان جایی ندارد و دخالتی نمی‌کند. هنر هم تازمانی که به صورت فرهنگ و شیء فرهنگی درنیاید در زندگی عمومی وارد نمی‌شود. دوری هنر و فلسفه از زندگی عادی و عمومی موجب شده است که گمان کنند اینها هیچ نسبت و پیوندی باهم ندارند. در این حکم بنا بر این است که نیازهای ما همانهاست که مستقیماً حس می‌کنیم و برای برآوردنش می‌کوشیم و همه کوششها باید برای رفع این نیازها صورت گیرد و علم و عمل هم باید مستقیماً ناظر به رفع همین نیازها باشد. غافل از اینکه علم و عمل و حتی نیازهای ما تاریخی هستند و در زمان تأسیس شده‌اند. درست است که فلسفه و هنر بیرون از سیاست و فارغ از آن پدید نمی‌آیند اما تابع سیاست نیستند. آنها برای تأمین مقاصد اهل سیاست به وجود نمی‌آیند و اگر در این راه به کار برده شوند دیگر هنر و فلسفه نیستند. شاعر و فیلسوف به سیاست خدمت می‌کنند اما نه به سیاستی که مقدم بر آنها وجود داشته است و وجود دارد زیرا خدمت فلسفه و هنر به سیاست در قوام بخشیدن و بنیانگذاری آن است.

فلسفه ایدئولوژی نیست که دستورالعمل سیاسی بدهد. اهل فلسفه در تأمل و تفکر فلسفی به کار و بار سیاستمداران کاری ندارند زیرا آنها نیامده‌اند که بگویند برای حل مسائل اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی و سیاسی چه باید کرد و از چه

راه باید رفت و اگر احیاناً بخواهند سیاست را تزیین کنند کارشان بیهوده می‌شود. فلسفه به جای دخالت در سیاست و اقتصاد می‌پرسد و نشان می‌دهد که سیاست و اقتصاد از وضع آنها در چه هوایی به صورتی که هستند درآمده‌اند و آیا تناسب و تعادلی دارند و اگر ندارند باید در اندیشه تعادل بود. زیرا تدابیر جزئی در جایی که رشته پیوند امور از هم گسیخته است اثر نمی‌کند.

۲- شاید هیچ صاحب‌نظری و حتی فرانسیس بیکن که آتلانتیس نو را در وصف شهر و کشور علم نوشت آینده جهان و آمدن علم و تکنولوژی جدید را مانند کریستوفر مارلو پیش‌بینی نکرده باشد. غیر از کریستوفر مارلو بسیاری از شاعران و نویسندگان و از جمله سروانتس خبر از رفتن یک جهان و آمدن جهان دیگر داده بودند. در نظر عقل متعارف، بعید و حتی عجیب است که فیلسوف و هنرمند بی‌اعتنا به عمل و علم رسمی در بنیانگذاری آن شریک باشند و بتوانند آینده آن را به نحوی در نظر آورند. به خصوص وقتی می‌گوییم که هنر ناظر به هیچ غایتی نیست چگونه اصل مصلحت‌بینی‌ها و غایت‌اندیشی‌ها در هنر و تفکر پدیدار می‌شود؟ شاعر و فیلسوف از آن حیث که وقت تفکر دارند نمی‌توانند اهل عمل باشند. کسی که این وقت یاد را دریابد و درد آن را تحمل کند از غم روزگار آزاد می‌شود و مدام به یاد می‌آورد که:

پیوند عمر بسته به مویی است هوشدار

غمخوار خویش باش غم روزگار چیست
ممکن است از سخن شاعر استنباط شود که او دستور خودبینی و نفس‌پرستی می‌دهد و جهان و دیگران را خوار می‌شمارد. ولی غمخوار خویش بودن و غم روزگار را به چیزی نگرفتن از خودبینی و خودرأیی نیست بلکه راهی به رهایی و آزادگی (یا به قول حافظ رندی) است:

خودبینی و خودرأیی در مذهب رندان نیست

کفر است در این مذهب خودبینی و خودرأیی
غم روزگار با غم مردم و جهان آنها نباید اشتباه شود. غم روزگار در بند حسرتها و آرزوها و نگرانیهای بیهوده بودن است. عمل نیز در زبان شعر صرفاً ناظر به مصلحت شخصی برای تحصیل سود فوری است. شاعر که رند و گداست این سودجویی را که

خلاف مصلحت عمومی است ناروا می‌شمارد و با چشم‌پوشی از نتایج و آثار گرامی‌ترین و والاترین اعمال، بنیاد نظم و سامان زندگی را می‌گذارد:

قصر فردوس به پاداش عمل می‌بخشند

ما که رندیم و گدا دیر مغان ما را بس

شاعر می‌داند که توقع سود و مزد و پاداش نباید داشته باشد:

حافظ خام طمع شرمی از این قصه بدار

عملت چیست که مزد دو جهان می‌خواهی

با همه اینها عمل هفتصدسال تاریخ را بنگریم و شعر حافظ را نیز جنب آن در نظر آوریم. در این تاریخ هفتصدساله مسلماً چیزهایی هست که با وجود ما درآمیخته و در تاریخ ما اثر گذاشته است اما از میان آن چیزها شعر پایدارتر و مؤثرتر بوده است. شاعر اهل عمل نیست بلکه به مردمان جان و توانایی عمل می‌بخشد.

۳- اینکه شاعر و فیلسوف را گاهی با مدلهای و مقیاسهای سیاسی و اجتماعی می‌سنجند و برایش تکلیف معین می‌کنند که چه بگوید و چه نکند و با که بنشیند و کجا برود گرچه ظاهراً موجه می‌نماید و به نظر می‌رسد که از درک و نیت اخلاقی شریف برآمده است در حقیقت نشانه‌ای از بی‌اعتبار شدن شعر و فلسفه در این دوران است. اگر شعر و تفکر را باید با عرف سیاست و جامعه سنجید و تطبیق داد معلوم می‌شود که از پیش، کسانی می‌دانند که شاعر و متفکر چه باید بکنند. در این صورت بهتر است که خود ادای وظیفه آنها را به عهده گیرند ولی برای شاعر و فیلسوف تکلیف نمی‌توان معین کرد و پیروی از مدل و رویه خاص را هم به ایشان توصیه نباید کرد زیرا شاعر و فیلسوف نمی‌توانند به این قبیل توصیه‌ها گوش بدهند. وقتی به شاعر توصیه می‌کنند فلان مضمون را در شعر خود بیاورد و به فیلسوف می‌گویند فلان سیاست را تأیید کند می‌پندارند شاعر صورت موجود زبانی در اختیار دارد که می‌تواند آن را بر هر ماده‌ای اطلاق کند گویی صورت و ماده شعر هیچ نسبتی با هم ندارند. فیلسوف هم باید موافقتها و مخالفت‌های سیاسی و اجتماعی را توجیه کند و فلسفه را در خدمت سیاست قرار دهد. می‌گویند بعضی فلسفه‌ها با دموکراسی مناسب دارد و بعضی دیگر راه به استبداد می‌برد.

البته هر فلسفه‌ای اساس هر سیاستی قرار نمی‌گیرد و مثلاً فلسفه کانت با لیبرالیسم تناسب دارد ولی اولاً کسی به فیلسوف نگفته است که فلسفه‌اش را چنان ترتیب دهد که با فلان سیاست تناسب داشته باشد و اگر فیلسوف بخواهد تابع درخواستها و توقعات اشخاص و گروهها باشد تا حد قالب‌ساز و توجیه‌گر آرا و اقوال تنزل می‌کند. ثانیاً هیچ فلسفه‌ای به نحو مستقیم ره‌آموز سیاست نیست. ثالثاً فلسفه که بحث عقلی است هر اثری در سیاست داشته باشد استبداد را تأیید و تحکیم نمی‌کند. بی‌تردید هر فلسفه‌ای آثار و نتایج سیاسی دارد یا چنانکه گفتم سیاستی را بنیاد می‌گذارد و تحکیم می‌کند یا ممکن است موجب شود که در ارکان یک سیاست خلل پدید آید. مع‌هذا فلسفه را با نتیجه‌ای که از آن ممکن است برآید نمی‌توان سنجید. اهل نظر در سیاست معمولاً به فلسفه‌هایی رو می‌کنند که با سیاست مورد نظر و مقبولشان سازگار باشد اما توجه باید کرد که اگر فلسفه‌ای با یک سیاست موافق نباشد ضرورتاً سیاست مخالف را تأیید نمی‌کند. فلسفه‌های افلاطون و فارابی و ابن‌سینا مبنای هیچ‌یک از سیاست‌های کنونی نمی‌تواند باشد اما آنها را ضد دموکراسی یا مؤید استبدادهای جدید نباید دانست. اصلاً درک نسبت میان فلسفه قدیم با سیاست بسیار دشوارتر است. مهم این است که بدانیم سیاست‌های جدید با فلسفه و هنر جدید چه مناسبت دارد. هنر و فلسفه دعوی‌های شخصی و گروهی نیستند که بتوان از طریق آنها به مقاصد خاص رسید. مقاصد و اغراض فلسفه را راه نمی‌برند بلکه در فلسفه و هنر است که مصلحت و سود و زیان تعیین پیدا می‌کند و راه و رسم اخلاق و سیاست بنیاد می‌شود. فیلسوف و هنرمند نیامده‌اند که از اهل عمل و سیاستمداران دستور بگیرند و کسی که دستور می‌گیرد و از عرف عام پیروی می‌کند در زندگی عادی راه درست می‌رود اما تفکر سخن ناپهنگام و خلاف‌آمد عادت است. ولی چکنیم که اهل عادت این معنی را نمی‌پسندند و نمی‌پذیرند. فیلسوف باید این بی‌اعتنایی و انکار را بر خود هموار سازد و به راه خود برود. تفکر هوایی است که روح برای تنفس و زنده‌ماندن به آن نیاز دارد. اگر این نیاز را بی‌واسطه احساس نمی‌کنیم آن را انکار و نفی نکنیم.

جلسات شورای علمی

در بهار سال جاری، چهار جلسه شورای علمی با حضور رئیس فرهنگستان، دبیر، معاونان پژوهشی و رؤسای گروههای علمی برگزار شد. در این جلسات ضمن تأیید درخواست عضویت پیوسته آقای دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد در گروه علوم دامپزشکی و درخواست عضویت وابسته آقایان دکتر هاشم رفیعی تبار و دکتر نعمت‌الله ریاضی در گروه علوم پایه و ارسال آن به مجمع عمومی برای تصویب، با همکاری آقایان دکتر محسن غفوری آشتیانی در شاخه مهندسی عمران، دکتر علی خاکی صدیق در شاخه مهندسی برق و دکتر سیدعباس شجاع‌الساداتی در شاخه مهندسی شیمی گروه علوم مهندسی برای یک دوره ۲ ساله به عنوان همکار مدعو موافقت به عمل آمد. تأیید تمدید عضویت وابسته ۱۶ استاد عضو وابسته گروه علوم مهندسی برای یک دوره چهار ساله دیگر و ارسال آن به مجمع عمومی برای تصویب از دیگر موضوعات این جلسات بود.

■ در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱ شورای علمی، نامه دبیر شورای سیاستگذاری جایزه علمی-فناوری پیامبر اعظم(ص) درخصوص اظهار نظر کارشناسی فرهنگستان در مورد فهرست اعلام شده نهادهایی که می‌توانند نامزدهای جایزه مزبور را به شورای سیاستگذاری این جایزه معرفی کنند، مطرح شد. پس از توضیحات آقای دکتر محمدرضا عارف پیرامون جایزه پیامبر اعظم(ص)، قرار شد شورای پژوهشی فهرست را بررسی و اعلام

نظر کند. همچنین در این جلسه مقرر شد فرهنگستان با اهدای لوح تقدیر و هدیه‌ای در مراسم بزرگداشت آقای دکتر جبه‌دار مارالانی شرکت کند و از خدمات برجسته علمی و پژوهشی استاد جبه‌دار قدردانی نماید.

■ در جلسه شورای علمی مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۵، نامه دبیر شورای سیاستگذاری جایزه پیامبر اعظم(ص)، درخصوص اعلام نظر فرهنگستان برای انتخاب ۲ عضو حقوقی خارجی از میان اعضای حقوقی خارجی پیشنهادشده در مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی مطرح شد و «رئیس آکادمی علوم جهان اسلام» و «رئیس سازمان آموزشی علمی و فرهنگی اسلامی (آی‌سسکو)» به عنوان اعضای حقوقی خارجی مورد نظر فرهنگستان، به شورای سیاستگذاری جایزه مزبور، پیشنهاد شدند. در این جلسه آقای دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان مصوبه «تشکیل هیأت‌اجرایی جذب مشترک فرهنگستانهای علوم، علوم پزشکی، زبان و ادب فارسی و هنر» را به اطلاع شورا رساند.

■ در جلسه مورخ ۲۹ اردیبهشت، پیشنهادهای گروههای علوم پایه و علوم مهندسی فرهنگستان درخصوص معرفی استاد برگزیده فرهنگستان علوم برای معرفی به شورای علمی بوستان دانشمندان پارک فناوری پردیس برای نصب سردیس ایشان در بوستان دانشمندان مطرح شد و درنهایت مرحوم آقای دکتر غلامحسین مصاحب به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم به آن شورا معرفی گردید. همچنین در این جلسه آقای دکتر عبدالرحیم گواهی سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری علم و فناوری گزارشی از کارگروه آینده اخلاق دانشگاهی در ایران ارائه کرد و نتایج حاصل از کارگروه را به اطلاع رساند. در این خصوص مقرر شد خلاصه‌ای از نتایج، مکتوب و به نحو مناسب اطلاع‌رسانی شود. تأیید دستور جلسه یکصد و سومین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان از دیگر مصوبات این جلسه بود.

■ در چهارصد و هشتمین جلسه شورای علمی فرهنگستان مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۶، ابتدا آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم خلق حماسه سیاسی و حضور پرشور مردم در انتخابات را تبریک گفت و ضمن تبریک به آقای دکتر حسن روحانی رئیس‌جمهور منتخب ملت ایران، وفاداری آقای دکتر محمدرضا عارف به عهد و اخلاق را ستود. دیگر اعضای شورای علمی نیز در سخنانی، اقدام شجاعانه و اخلاقی دکتر عارف را تحسین کردند. آقای دکتر عارف هم ضمن تشکر از رئیس و اعضای شورای علمی فرهنگستان، کار خود را در قیاس با حماسه‌ای که ملت ایران خلق کردند کوچک دانست و اظهار داشت که لیاقت مردم و بزرگان و دانشمندان این کشور بیش از اینهاست. در ادامه جلسه درخواست گروه علوم پایه در خصوص اقدام شایسته جهت رفع مشکل تحریم‌های علمی-تجاری آمریکا علیه نویسندگان ایرانی از طریق فرهنگستان علوم، مطرح شد که پس از بحث و تبادل نظر مقرر گردید نظر فرهنگستان طی نامه‌ای از سوی رئیس فرهنگستان علوم برای

آکادمیهای بزرگ دنیا، انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا و شبکه جهانی آکادمیهای علوم ارسال شود. همچنین در این جلسه نحوه همکاری و برنامه‌ریزی در خصوص ارتباط میان فرهنگستان و مؤسسه فرهنگی ساساکاواای ژاپن به گروه مطالعات آینده‌نگری واگذار شد. بررسی نامه مورخ ۲۱ خرداد ۱۳۹۲ رئیس آکادمی ملی علوم فیلیپین در خصوص دعوت از پژوهشگران، به‌ویژه پژوهشگران جوان، برای شرکت در سمپوزیوم بین‌المللی فناوریهای نوظهور برای زمین سبزتر و اولین جلسه هیأت‌اجرایی انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا از دیگر موضوعات مطرح‌شده در این جلسه بود که برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری در خصوص موضوع اول به معاونت پژوهشی علوم محض و کاربردی و گروه علوم کشاورزی فرهنگستان محول شد. در خصوص موضوع دوم مقرر شد آقای دکتر حسن ظهور به عنوان نماینده فرهنگستان علوم در جلسات هیأت‌اجرایی انجمن شرکت کند.

جلسات شورای پژوهشی

در بهار سال جاری دو جلسه شورای پژوهشی با حضور معاونان پژوهشی، دبیر فرهنگستان و نمایندگان هریک از گروههای علمی برگزار شد. در این جلسات ضمن تصمیم‌گیری پیرامون گزارش نهایی طرحهای پژوهشی خاتمه‌یافته و مقالات حاصل از طرحهای پژوهشی، با برگزاری ۶ سمینار مورد نظر گروههای علوم پایه و علوم مهندسی در سال جاری موافقت به عمل آمد. انتخاب داور برای ارزیابی مقالات و گزارشهای پژوهشی حاصل از طرحها از دیگر موضوعات مطرح‌شده در این جلسات بود.

برگزاری صد و سومین جلسه مجمع عمومی

■ ادای احترام به مقام شامخ علمی و هنری شادروان دکتر داریوش صفوت

دانشگاه شیراز) در گروه علوم پایه مطرح شد و آقایان دکتر یوسف ثبوتی و دکتر مهدی گلشنی اعضای پیوسته گروه مزبور، توضیحاتی درخصوص فعالیتهای علمی و پژوهشی استادان پیشنهادشده بیان کردند. در نهایت پس از تبادل نظر میان اعضا و رأی گیری کتبی، با عضویت وابسته آقایان دکتر رفیعی تبار و دکتر ریاضی برای یک دوره چهار ساله در گروه علوم پایه موافقت شد.

تمدید عضویت وابسته ۱۶ تن از اعضای وابسته گروه علوم مهندسی از دیگر موضوعات این جلسه بود که پس از رأی گیری کتبی، با تمدید عضویت وابسته آقایان دکتر جواد صالحی، دکتر مهرداد عابدی، دکتر جواد فیض، دکتر طاهره کاغذچی، دکتر فرامرز افشار طارمی، دکتر محمد سلطانیه، دکتر ایرج گودرزنیا، دکتر ابراهیم شیرانی، دکتر علی مقداری، دکتر ناصر توحیدی، دکتر کمال جان قربان، دکتر جلال حجازی دهقانی، دکتر علی حائریان اردکانی، دکتر مصطفی سهرابپور، دکتر محمدحسن پنجه‌شاهی و دکتر منصور

روز پنجشنبه ۱۳۹۲/۳/۲، یکصد و سومین جلسه مجمع عمومی با حضور اعضای پیوسته فرهنگستان، به ریاست آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم برگزار شد. در ابتدای جلسه و پس از تصویب صورتجلسه مجمع عمومی صد و دوم، درخواست عضویت پیوسته آقای دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد در گروه علوم دامپزشکی مطرح شد و آقای دکتر حسن تاج‌بخش رئیس گروه مزبور به معرفی ایشان و ذکر فعالیتهای برجسته علمی و آموزشی‌شان پرداخت. در نهایت پس از تبادل نظر میان اعضا و رأی گیری کتبی، با عضویت پیوسته آقای دکتر بزرگمهری فرد در گروه علوم دامپزشکی موافقت به عمل آمد (دکتر بزرگمهری فرد استاد بازنشسته دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران هستند و از سال ۱۳۷۰ عضو وابسته گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم بوده‌اند). در ادامه درخواست عضویت وابسته آقایان دکتر هاشم رفیعی تبار (استاد فیزیک نظری ذرات بنیادی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی) و دکتر نعمت‌الله ریاضی (استاد فیزیک

طاهری انارکی برای یک دوره چهار ساله دیگر موافقت شد. در بخش دوم جلسه مجمع عمومی، ابتدا آقای دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان توضیحاتی درباره مطالب مطرح شده در جلسه قبلی مجمع پیرامون موضوع نقش آکادمیها در ریشه کن کردن فقر و پیوند میان علم و جامعه بیان کرد و پس از آن بحث و تبادل درباره این موضوع ادامه یافت. در نهایت مقرر شد کارگروهی متشکل از آقایان دکتر حسین نمازی، دکتر فرامرز رفیع پور، دکتر سیدمحمد بلورچیان، دکتر پرویز دوامی و دکتر حسن ظهور به جمع بندی نظرات و تبیین موضوع برای طرح در جلسه بعدی مجمع عمومی بپردازد. در آخرین بخش جلسه مجمع عمومی، یاد و خاطره شادروان آقای دکتر داریوش صفوت عضو پیوسته فقید فرهنگستان علوم با حضور خانواده ایشان گرمی داشته شد. در این بخش آقایان دکتر رضا داوری اردکانی، دکتر هادی ندیمی و دکتر محمدحسین حلیمی در سخنانی به بیان ویژگیهای بارز علمی و هنری و شخصیت ممتاز اخلاقی استاد صفوت پرداختند. آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم در سخنانی اظهار داشت: «امروز از خانواده گرمی استاد و همکار عزیز فقیدمان مرحوم آقای دکتر صفوت استعفا کردیم که تشریف بیاورند و در مجمع عمومی فرهنگستان یاد این استاد فقید گرمی داشته شود و به خانواده ایشان تسلیت بگوییم و دریغمان را از ضایعه درگذشت این «هنرمند دانشمند» و «دانشمند هنرمند» که مصداقش در جهان هم نادر است، اظهار کنیم. مرحوم آقای دکتر صفوت حقوقدان بودند. ایشان موسیقیدان و موسیقی شناس بودند و علاوه بر هنر و علم، ایشان صاحب اخلاق و فضائل انسانی و بزرگ بودند. من گمان نمی کنم که کسی باشد که از آقای دکتر صفوت حتی ناملایم دیده و شنیده باشد و کسی از ایشان ناراضی داشته باشد. درگذشت این مرد بزرگ برای فرهنگستان علوم و برای جامعه علمی و فرهنگی ایران بخصوص هنرمندان ضایعه ای بزرگ بود. خداوند استاد فقید را رحمت کند و به خانواده ایشان صبر و اجر عطا فرماید». آقای دکتر هادی ندیمی عضو پیوسته شاخه هنر و معماری

فرهنگستان علوم نیز در این جلسه با اشاره به سابقه آشنایی ۳۰ ساله با مرحوم آقای دکتر صفوت، به بیان ویژگیهای بارز اخلاقی و هنری ایشان پرداخت و گفت: «صداقت درونی استاد صفوت مثال زدنی بود. همان طور که آقای دکتر داوری گفتند، دکتر صفوت حتی از ناملایمات هم هیچ موقع شکایتی نمی کرد، در صورتی که نامهربانیهایی در حق ایشان شد. یکی دیگر از ویژگیهای شخصیتی ایشان این بود که استاد کمتر اهل سخن بود و بیشتر به تأمل و تفکر اعتقاد داشت و در مسائل مختلف اگر از ایشان سؤال نمی شد، اظهار نظر نمی کرد. آقای دکتر صفوت پرورش دهنده یک نسل از بزرگترین و بااستعدادترین موسیقیدانان سنتی معاصر ایران بود و شاگردان ایشان از برجسته ترین موسیقیدانان ایران می باشند. ایشان با همت و علاقه بسیار مرکز حفظ و اشاعه موسیقی را تشکیل و استعدادهای بزرگی پرورش داد. شادروان دکتر صفوت نسبت به موسیقی اصیل ایرانی غیرت داشت و بسیار متأثر بود که مبادا موسیقی به سمتی برود که اصالتها مخدوش شود. دوستان ایشان که اکنون در قید حیاتند حاملان موسیقی سنتی ایران هستند. من نیز رحلت استاد فقید را به جامعه هنری و علمی کشور و به خانواده ایشان تسلیت می گویم». آقای دکتر محمدحسین حلیمی یکی دیگر از اعضای پیوسته شاخه هنر و معماری فرهنگستان علوم در سخنان خود با بیان اینکه مرحوم دکتر صفوت قبل از اینکه معلم موسیقی باشد، معلم اخلاق بود گفت: «ایشان پایه گذار آموزش موسیقی به صورت علمی و دانشگاهی بود و به واسطه ایشان شاگردانی پرورش یافتند که شهرت آنها عالم گیر شد و موسیقی اصیل ایرانی به دنیا معرفی گردید. دکتر صفوت یک هنرمند و یک عارف موحد بود و شخصیت ایشان در بعد معرفتی حقیقتاً ممتاز بود و فقدان ایشان برای همه موسیقی شناسان و هنرمندان گران است». پس از سخنان آقای دکتر حلیمی، قطعه ای کوتاه از نوازندگی استاد صفوت در اواخر عمر که توسط آقای دکتر حلیمی و با دوربین معمولی از ایشان ضبط شده بود، پخش شد. همسر آقای دکتر صفوت نیز در این مراسم، در سخنان کوتاهی

با تشکر از محبت‌ها و همدردی رئیس و اعضای فرهنگستان علوم اظهار داشت: «فقدان این مرد عزیز که نه فقط همسر من، بلکه یار و یاور و معلم و مربی من بود، بسیار سخت و دشوار است. از خداوند می‌خواهم به بنده صبر و شکیبایی دهد که بتوانم بار و

سختی زندگی را در دوری او به دوش بکشم». در پایان این مراسم از سوی رئیس فرهنگستان علوم یک جلد کلام‌الله مجید و هدیه‌ای به خانواده شادروان دکتر صفوت اهدا شد.

■ خلاصه‌ای از زندگینامه علمی و هنری استاد فقید دکتر داریوش صفوت

شرقی در انستیتو موزیکولوژی سوربن، به فرانسه رفت و به موازات آن، در رشته حقوق بین‌الملل دانشگاه سوربن مشغول به تحصیل شد و به اخذ درجه دکتری در این رشته نائل آمد. دکتر داریوش صفوت برای دریافت دکترای موزیکولوژی نیز اقدام کرد، ولی قطع شدن حقوق او از سوی وزارت فرهنگ و هنر به عنوان دلیل فرعی و فشار خانواده برای بازگشت به کشور به عنوان دلیل اصلی، او را مجبور کرد که تز دکترای موسیقی را نیمه‌کاره رها کند و با وجود دو پیشنهاد مناسب برای کار، یکی از طرف سازمان جهانی یونسکو و دیگری از طرف مرکز ملی تحقیقات علمی فرانسه (C.N.R.S.) در سال ۱۳۴۴ به ایران بازگردد.

استاد صفوت پس از مراجعت به ایران مرکز حفظ و اشاعه موسیقی اصیل ایرانی را در سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران تأسیس کرد. وی با فعالیتهای هنری برجسته در این مرکز و پرورش شاگردان ممتاز و سپس تدریس و مدیریت در گروه موسیقی دانشکده هنر دانشگاه تهران، یکی از تأثیرگذارترین شخصیت‌های موسیقی در دهه‌های اخیر بوده است. دکتر داریوش صفوت در سال ۱۳۷۳ به مرتبه استادی دانشگاه رسید و در سال ۱۳۷۶ از دانشگاه هنر بازنشسته شد. از سال ۱۳۷۶ که پس از پنجاه سال و اندی کار اداری و دانشگاهی بازنشسته شد، فرصت یافت تا یادداشتهای و فیشهای تهیه‌شده در سالهای فعالیتش را بازنگری و مرتب کند و بخشی از این تحقیقات را از آذر ۱۳۸۴ تا اسفند ۱۳۸۸ به مدت حدود ۵ سال، در قالب سمینارهایی ارائه دهد.

بخش علمی این سمینارها حدود ۲۶۰ ساعت و بخش هنری

دکتر داریوش صفوت هفتم آذر سال ۱۳۰۷ در خانواده‌ای که نسلهای علم روز و هنر موسیقی را حفظ کرده بودند، متولد شد. پدر و پدربزرگ او موسیقی را نزد بزرگترین استادان موسیقی اصیل ایران آموخته بودند. به واسطه شغل پدر، تا هفت‌سالگی در شیراز ماند و بقیه تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در تهران، در مدرسه دارالفنون با دوست صمیمی‌اش فریدون مشیری و در مدرسه دارایی با دوست تمرینات موسیقی‌اش حسین دهلوی به پایان رساند.

ایشان فراگیری ویولن و سه‌تار را نزد پدر آغاز کرد و سپس استاد حبیب سماعی آموزش سنتور را به وی عهده‌دار شد. سال ۱۳۲۶ در وزارت دارایی اشتغال یافت و تحصیلات دانشگاهی را در رشته حقوق دانشگاه تهران آغاز نمود. دکتر صفوت به تکمیل هنر موسیقی نزد استاد ابوالحسن صبا پرداخت و این ارتباط به مدت ده سال، یعنی تا پایان عمر استاد صبا، ادامه یافت. در اواخر سال ۱۳۳۹ برای تدریس در مرکز مطالعات موسیقی

سمینارها حدود ۵۰۰ ساعت است که به صورت فیلم باقی مانده است.

استاد دکتر داریوش صفوت در سال ۱۳۷۱ به عضویت پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران درآمد و در مدت عضویت در فرهنگستان پژوهشهای مهمی در خصوص موسیقی اصیل ایرانی و آموزش آن انجام داد و مقالات و آثار مهمی از خود بر جای گذاشت و چندین برنامه موسیقی در فرهنگستان علوم اجرا کرد. استاد صفوت در سال ۱۳۷۱ به عنوان استاد نمونه آموزش عالی کشور معرفی شد. در سال ۱۳۸۴ مدال شوالیه

ادب و هنر را از وزارت فرهنگ کشور فرانسه دریافت نمود و در سال ۱۳۸۷ به عنوان بازنشسته نمونه کشور انتخاب گردید.

از آثار علمی و هنری استاد صفوت می توان به انتشار دهها کتاب و مقاله و سخنرانی، چندین نوار موسیقی و اجرای کنسرت های متعدد اشاره کرد. دکتر داریوش صفوت عضو پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی و استاد موسیقی اصیل ایرانی (سه تار نوازی و سنتور نوازی) شامگاه دوشنبه ۲۶ فروردین ماه سال ۱۳۹۲ پس از تحمل یک دوره بیماری در سن ۸۵ سالگی دار فانی را وداع گفت. روانش شاد باد.

انتصابات جدید

■ آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان طی حکمی آقای دکتر محمدرضا شمس اردکانی را با عنایت به سوابق علمی گرانقدر و تجربه اجرایی درخشان، به سمت مشاور عالی خود منصوب کرد. دکتر شمس اردکانی که در سالهای ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۴ قائم مقام اجرایی فرهنگستان علوم بوده، دارای مدرک دکترای تخصصی داروسازی از دانشگاه برادفورد انگلستان است و در حال حاضر استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران، عضو پیوسته فرهنگستان علوم پزشکی و عضو وابسته فرهنگستان علوم می باشد.

■ بنا به موافقت یکصد و سومین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان مورخ ۱۳۹۲/۳/۲ و طی حکمی از سوی رئیس فرهنگستان، آقای دکتر محمدحسن بزرگمهری فرد به عضویت پیوسته فرهنگستان علوم منصوب شد.

■ بنا به موافقت یکصد و سومین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان مورخ ۱۳۹۲/۳/۲ و طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، آقایان دکتر هاشم رفیعی تبار و دکتر نعمت الله ریاضی برای یک دوره چهار ساله به عضویت وابسته

گروه علوم پایه فرهنگستان علوم منصوب شدند.

■ با عنایت به پایان دوره چهارساله عضویت وابسته ۱۶ استاد عضو وابسته گروه علوم مهندسی و بنا بر موافقت یکصد و سومین جلسه مجمع عمومی فرهنگستان مورخ ۱۳۹۲/۳/۲، طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، خانم دکتر طاهره کاغذچی و آقایان دکتر جواد صالحی، دکتر مهرداد عابدی، دکتر جواد فیض، دکتر فرامرز افشار طارمی، دکتر محمد سلطانی، دکتر ایرج گودرزنیا، دکتر ابراهیم شیرانی، دکتر علی مقداری، دکتر ناصر توحیدی، دکتر کمال جان قربان، دکتر جلال حجازی دهاقانی، دکتر علی حائریان اردکانی، دکتر مصطفی سهراب پور، دکتر محمدحسن پنجه شاهی و دکتر منصور طاهری انارکی برای یک دوره ۴ ساله دیگر به عضویت وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم منصوب شدند.

■ بنا به پیشنهاد رئیس گروه علوم مهندسی و موافقت چهارصد و پنجمین جلسه شورای علمی مورخ ۱۳۹۲/۲/۱، طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، آقایان دکتر محسن غفوری آشتیانی، دکتر علی خاکی صدیق و دکتر سیدعباس

شجاع‌الساداتی برای یک دوره دو ساله به عنوان همکار مدعو شاخه‌های مهندسی عمران، مهندسی برق و مهندسی شیمی گروه علوم مهندسی منصوب شدند.

■ پیرو آیین‌نامه جدید شورای آینده‌نگری و طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، آقایان دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد (نماینده گروه علوم اسلامی)، دکتر غلامعباس توسلی (نماینده گروه علوم انسانی)، دکتر علی درویش‌زاده (نماینده گروه علوم پایه)، دکتر علی اسلامی (نماینده گروه علوم دامپزشکی)، دکتر عباس شریفی تهرانی (نماینده گروه علوم کشاورزی)، دکتر پرویز دوامی (نماینده گروه علوم مهندسی)، دکتر حسن ظهور (دبیر فرهنگستان)، دکتر حسین نمازی و دکتر محمد شاهدی (معاونان پژوهشی فرهنگستان)، دکتر عبدالرحیم گواهی (سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری)، دکتر جلال حجازی و دکتر رضا مکنون به مدت ۲ سال به عضویت شورای آینده‌نگری فرهنگستان منصوب شدند.

■ پیرو آیین‌نامه جدید شورای آینده‌نگری و طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، آقایان دکتر جلال حجازی دهاقانی، دکتر سعید خزایی، دکتر هوشنگ خسروبیگی، دکتر علی درویش‌زاده، دکتر پرویز دوامی، دکتر حسن ظهور، دکتر علی کاوه، بایزید مردوخی، دکتر فتح‌اله مضطرزاده، دکتر محمدقلی نادعلیان و دکتر حسین نمازی برای مدت ۲ سال به عضویت کمیسیون آینده‌نگری فرهنگستان منصوب شدند.

■ طی حکمی از سوی رئیس فرهنگستان، آقای دکتر حسن ظهور عضو پیوسته و دبیر فرهنگستان علوم به عنوان نماینده رئیس فرهنگستان در کمیسیون معین شورای سیاستگذاری جایزه علمی-فناوری پیامبر اعظم(ص) منصوب شد.

■ با عنایت به نظر مشورتی شورای گروه علوم کشاورزی و طی حکمی از سوی رئیس فرهنگستان، آقای دکتر محمد شاهدی باغ‌خندان عضو وابسته گروه مزبور برای یک دوره دو ساله دیگر در سمت رئیس شاخه علوم و صنایع غذایی گروه علوم کشاورزی فرهنگستان ابقا شد.

■ با عنایت به نظر مشورتی شورای گروه علوم پایه و طی حکمی از سوی رئیس فرهنگستان، آقای دکتر مگردیچ تومانیان عضو وابسته گروه مزبور برای یک دوره دو ساله دیگر در سمت رئیس شاخه ریاضی گروه علوم پایه فرهنگستان ابقا شد.

■ در اجرای ماده ۲ آیین‌نامه اداری و استخدامی کارکنان غیر هیأت علمی فرهنگستانهای جمهوری اسلامی ایران، موضوع مصوبات بیست و ششمین جلسه هیأت امنا، طی احکام جداگانه از سوی رئیس فرهنگستان، آقایان دکتر حسن ظهور دبیر، فریدون طلایی‌زاده مدیر امور مالی و مهداد صمدانی مدیر امور اداری برای مدت ۲ سال به عضویت گروه ممیزی فرهنگستانها منصوب شدند. همچنین طی احکام جداگانه از سوی آقای دکتر ظهور رئیس گروه ممیزی فرهنگستانها، آقایان بهاءالدین شریعت و میرفرامرز طبایی برای مدت ۲ سال به عنوان اعضای حقیقی گروه ممیزی منصوب شدند.

جلسات شورای همگانی گروه علوم مهندسی

برجسته کشور و اعضای شاخه بین گروهی محیط‌زیست فرهنگستان به ریاست آقای دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی برگزار شد.

در سه‌ماهه اول سال جاری دو جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی فرهنگستان با حضور اعضای پیوسته و وابسته و همکاران مدعو گروه، اعضای شورای اتاق فکر مهندسان

■ در اولین جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی که روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۱ تشکیل شد، ابتدا آقای دکتر محمدرضا عارف ضمن تسلیت فرا رسیدن ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا(س)، درگذشت استاد فقید آقای دکتر جمشید فتحی کلجاهی عضو وابسته شاخه مهندسی شیمی گروه علوم مهندسی را به جامعه علمی و دانشگاهی کشور، اعضای فرهنگستان و خانواده ایشان تسلیت گفت.

در ادامه آقای دکتر حمید ندیمی همکار مدعو شاخه معماری و هنر گروه علوم مهندسی و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی درباره موضوع «آموزش علوم مهندسی یا طراحی مهندسی: تأملی درباره آموزش مهندسی ایران» سخنرانی کرد. پس از سخنان ایشان حاضران پیرامون موضوعات مطرح شده بحث و تبادل نظر کردند.

در بخش دوم جلسه، آقای دکتر محمدرضا عارف در سخنانی به فعالیتهای تأثیرگذاری که گروه علوم مهندسی در راستای سیاستها و اهداف فرهنگستان داشته است و جایگاه و اهمیتی که فرهنگستان در میان دانشمندان و نخبگان کشور دارد، اشاره کرد و برخی از دغدغه‌های موجود در علم، صنعت و فناوری کشور از جمله «آموزش مهندسی»، «تبدیل علم به فناوری و ثروت»، «انتقال فناوری»، «علمی شدن سیاستهای کلان صنعتی» و ... را برشمرد و به نقشی که فرهنگستان در توسعه شیوه‌های علمی کشور می‌تواند داشته باشد، تأکید کرد و از شاخه‌های تخصصی و شورای اتاق فکر مهندسان برجسته گروه علوم مهندسی خواست در سال جدید به راهکارهای تأثیرگذاری بیشتر گروه علوم مهندسی در مسائل مربوط به علم و فناوری کشور بپردازند.

پس از سخنان ایشان، آقای دکتر جلال حجازی دهقانی عضو وابسته و رئیس شاخه مهندسی مواد و معدن گروه علوم مهندسی، در سخنانی به طرح مباحث و برنامه‌هایی که گروه علوم مهندسی در راستای اثرگذاری بیشتر در توسعه و پیشبرد علم و فناوری می‌تواند داشته باشد، پرداخت.

در ادامه استادان حاضر در جلسه بر ضرورت اعتماد و مشورت با فرهنگستان در جهت توسعه علمی و فناوری کشور تأکید کردند و مقرر شد بحث و تبادل نظر در خصوص این موضوع در جلسات شاخه‌ها، شورای گروه و شورای همگانی آتی ادامه پیدا کند.

■ دومین جلسه شورای همگانی گروه علوم مهندسی در سال جاری روز چهارشنبه اول خردادماه تشکیل شد. در بخش اول جلسه که با محوریت شاخه مهندسی عمران برگزار گردید سه سخنرانی با عناوین: «تکاتی درباره توسعه سدسازی در کشور (دکتر محمدتقی احمدی، استاد دانشگاه تربیت مدرس و همکار مدعو شاخه مهندسی عمران فرهنگستان علوم)»، «مسائل محیط‌زیست و توسعه پایدار (دکتر رضا مکنون، عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی عمران و محیط‌زیست دانشگاه صنعتی امیرکبیر)» و «صرفه‌جویی انرژی در ساختمان (دکتر کاری، عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات مسکن و شهرسازی)» ایراد شد.

در بخش دوم جلسه ابتدا آقای دکتر جلال حجازی دهقانی عضو وابسته و رئیس شاخه مهندسی مواد و معدن درخصوص برنامه‌ها و فعالیتهای شاخه‌های هشتگانه گروه در سال ۱۳۹۲ توضیحاتی ارائه کرد.

در ادامه آقای دکتر جواد صالحی عضو وابسته و رئیس شاخه مهندسی برق از استادان دعوت نمود در سمینار «افقهای آینده مهندسی برق و کامپیوتر» مشارکت کنند.

سپس آقای دکتر علی کاوه عضو پیوسته گروه علوم مهندسی گزارشی از تشکیل جلسه مشترک میان اعضای شاخه عمران آکادمی علوم برلین و اعضای شاخه مهندسی عمران گروه علوم مهندسی در محل فرهنگستان علوم ارائه کرد.

در بخش پایانی جلسه آقای دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته گروه بر شروع برنامه‌ریزی در شاخه‌های تخصصی گروه جهت معرفی استاد برجسته، مهندس برجسته و دانشمند جوان برجسته، منتخب فرهنگستان در سال ۱۳۹۲، تأکید کرد.

مراسم تجلیل از مقام علمی استاد دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی

دانشگاه تهران و دکتر اسعدی دبیر ستاد چهره‌های ماندگار سخنرانی کردند و چند تن از دانشجویان استاد جبه‌دار که اکنون خود از اعضای هیأت علمی دانشگاهها هستند، به ذکر خاطرات و بیان ویژگیهای بارز علمی و اخلاقی ایشان پرداختند. آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم در سخنان خود با بیان اینکه با مدح دانش و دانشمند هر کس از کوچه علم گذشته باشد، احساس خوشحالی می‌کند، اظهار داشت: «یکی از مشکلات جامعه علمی، زبان متفاوت رشته‌های گوناگون است. علم در عین داشتن شاخه‌ها و زبانهای متفاوت یک علم واحد است و این وحدت تنها با همیاری و همکاری حاصل می‌شود».

دکتر داوری اردکانی ادامه داد: «من افتخار می‌کنم که همکار دانشمند بزرگی چون دکتر جبه‌دار هستم. خوشبختانه در فرهنگستان علوم مجمعی را فراهم آورده‌ایم که ۱۵۰ تن از دانشمندان بزرگ کشور در رشته‌های مختلف در آن حضور دارند و می‌توانند با یکدیگر همسخن شوند. کاری که در

آیین نکوداشت مقام شامخ علمی آقای دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی عضو پیوسته فرهنگستان علوم، استاد ممتاز دانشگاه تهران و اولین چهره ماندگار مهندسی برق کشور، روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۱، به همت دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر و پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران برگزار شد و از نزدیک به نیم قرن تلاش علمی و خدمات برجسته آموزشی و پژوهشی استاد جبه‌دار در راه توسعه علم و دانش به‌خصوص اعتلای آموزش مهندسی برق کشور تقدیر به عمل آمد.

در این مراسم که جمع زیادی از مسئولان و استادان دانشگاهها، اعضای فرهنگستان علوم و دیگر چهره‌های برجسته علمی و اجرایی کشور و دانشجویان حضور داشتند، آقایان دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم، حجت‌الاسلام والمسلمین ابوترابی‌فرد نایب‌رئیس مجلس شورای اسلامی، دکتر کمره‌ای رئیس پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران، دکتر راشد محصل رئیس دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر دانشگاه تهران، دکتر بازرگان استاد دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی

دانشگاهها و میان دانشکده‌های مختلف کمتر اتفاق می‌افتد و گویی دانشکده‌ها حرف مشترکی با هم ندارند. در صورتی که ارتباط میان دانشمندان و دانشجویان رشته‌های مختلف می‌تواند در راه توسعه علم و دانش کشور مؤثر باشد.

رئیس فرهنگستان علوم در بخش دیگری از سخنان خود ضمن اشاره به ویژگیهای ارزنده علمی و اخلاقی و نظم و دقت استاد جبه‌دار در کارها گفت: «وقتی که اعضای فرهنگستان آقای دکتر جبه‌دار را به عضویت پذیرفتند همه این ویژگیهایی را که همکاران ایشان در این مراسم و در کلیپ پخش شده اظهار داشتند، از زبان دیگر استادان مهندسی کشور که عضو فرهنگستان علومند، شنیدیم و از وقتی که آمدند این ویژگیها را به چشم دیدیم و به گوش شنیدیم. ایشان با نظم و دقت مثال‌زدنی برنامه‌های گروه علوم مهندسی را چه در مقام عضو آن گروه و چه در مقام رئیس گروه و بعدها در راه تأسیس انجمن آموزش مهندسی ایران ادامه دادند».

دکتر داوری اردکانی در پایان سخنان خود اظهار داشت: «دکتر جبه‌دار حقیقتاً از دانشمندان بزرگ این کشورند و خدمات برجسته علمی و آموزشی ایشان بر هیچ‌کس پوشیده نیست و شرکت این همه دانشمندان، دانشجویان و علاقمندان در این جلسه، نشانه قدرشناسی و قدردانی از دکتر جبه‌دار است. از طرف فرهنگستان علوم به مقام شامخ علمی ایشان ادای احترام می‌کنم و برایشان توفیق روزافزون مسألت دارم».

پس از سخنان آقای دکتر داوری اردکانی، یادداشت آقای دکتر محمدرضا عارف رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم قرائت شد. ایشان در پیام خود چنین آورده بودند: «... مایل بودم در این مراسم شرکت کنم و با بیان برجستگیها و ویژگیهای اخلاقی و انگیزه بالای استاد در خدمت‌رسانی علمی و نقش ایشان در ارتقای آموزش مهندسی برق کشور، جزئی از دین خود را به استاد بزرگوارم و همکار پرتلاش گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم ادا کنم. متأسفانه به دلیل شرایط خاصی که در آن قرار دارم و ضرورت انجام سفری که لغو آن از

عهده من خارج است، توفیق شرکت در این مراسم باشکوه و به یادماندنی را ندارم. ضمن قدردانی از این فرزانه ارجمند و آرزوی شادکامی و سلامتی برایشان و به امید اینکه فرهنگستان علوم و دیگر نهادهای علمی کشور بیش از گذشته از پتانسیلها و تجربیات ارزنده دکتر جبه‌دار بهره‌مند شوند، از رئیس و همکاران دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر دانشگاه تهران به خاطر این اقدام شایسته، قدردانی می‌کنم».

آقای دکتر کمره‌ای رئیس پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران در این مراسم با اشاره به شخصیت کم‌نظیر و تلاشگر دکتر جبه‌دار گفت: «ما استاد را فقط مختص به دانشکده فنی دانشگاه تهران نمی‌دانیم، بلکه ایشان از بزرگترین استادان در کشور و در سطح جهان هستند».

حجت‌الاسلام والمسلمین ابوترابی‌فرد نایب رئیس مجلس شورای اسلامی در سخنانی اظهار داشت: «دکتر جبه‌دار در عرصه علم، گوی سبقت را از دیگران ربوده است و به عنوان پدر مهندسی برق ایران، چهره‌ای فاخر و برگزیده است و تمام دانش‌آموختگانی که مستقیم یا با واسطه، شاگرد مکتب او هستند و یا محضر او را درک کرده‌اند، قبل از توجه به مقام علمی او، از مقام انسانی‌اش بهره‌مند شده‌اند و آن را ستوده‌اند».

ایشان افزود: «دکتر جبه‌دار یک نماد از پیوند نام علم و ایمان، علم و اخلاق، علم و تواضع و علم و انسانیت است. این استاد بزرگ ذره‌ای بخل در سلوک علمی خود نداشته و تمام اندوخته عظیم علمی خود را سخاوتمندانه در اختیار دانشجویانش قرار داده و از این‌روست که شاگردانش به او سخت عشق می‌ورزند و این ارادت و عشق به استاد در سایه مقام علمی و انسانی و ایمانی او به وجود آمده است و امیدواریم هرگونه تصمیم در حوزه‌های علمی کشور گرفته می‌شود مبتنی بر استفاده کافی از این غنائم علمی بزرگ باشد».

آقای دکتر علی خاکی‌صدیق رئیس کمیته جوایز IEEE نیز در این مجلس اعلام کرد که از این پس، سالانه جایزه تعالی آموزشی استادان مهندسی برق کشور با نام «جایزه دکتر

باشند که در این سرزمین کسانی وجود دارند که قدردان خدماتشان هستند».

از جمله حامیان برگزاری آیین نکوداشت استاد دکتر پرویز جبه‌دار مارالانی می‌توان به نهادها و سازمانهای مختلفی چون فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، قطب علمی کنترل و پردازش هوشمند، کانون مهندسين فارغ‌التحصیل دانشکده فنی دانشگاه تهران، مرکز ملی فضای مجازی، بنیاد فنی، کنفدراسیون صنعت ایران، انجمن یادگیری الکترونیکی ایران، انجمن سیستمهای هوشمند ایران، قطب علمی نانوالکترونیک دانشگاه تهران، قطب علمی سیستمهای الکترومغناطیس کاربردی دانشگاه تهران و IEEE اشاره کرد.

جبه‌دار» با حمایت مالی بنیاد حامیان دانشکده فنی به برگزیدگان اهدا خواهد شد.

در بخش دیگری از این مراسم با حضور آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین ابوترابی‌فرد، دکتر داوری اردکانی، دکتر کمره‌ای، دکتر راشد محصل و دکتر نیکخواه بهرامی لوح تقدیر و هدایایی به دکتر جبه‌دار اهدا شد.

در پایان استاد پرویز جبه‌دار مارالانی در سخنانی ضمن قدردانی از تمامی دست‌اندرکاران این مراسم و سپاس از همراهی همسر و فرزندان‌شان در رسیدن به آنچه که امروز باعث شده است از ایشان تجلیل شود، یادآور شد: «کسانی که عاشقانه و صادقانه دل به خدمت به علم و دانش می‌دهند به خاطر داشته

دیدار دانشمندان آلمانی از فرهنگستان علوم

در این جلسه که آقایان دکتر وینتو سوسا و مهندس باوستن از آکادمی علوم آلمان، آقایان مهندس محمد مهدی غفاری عضو هیأت علمی گروه علوم مهندسی، مهندس سیدعلی پزشکی رئیس دفتر ریاست و محمود علی محمدی از مدیریت روابط بین‌الملل فرهنگستان علوم و خانم دکتر پرهیزکار از مرکز تحقیقات راه و شهرسازی نیز حضور داشتند، ابتدا آقای دکتر حسن ظهور در سخنانی ضمن خوشامدگویی به میهمانان،

روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۱، آقای دکتر پیترو یان پال استاد دانشگاه برلین، آقای دکتر برنند هایلیمیر عضو آکادمی علوم برلین برندنبرگ و خانم دکتر هایکه پال عضو آکادمی جوانان آلمان با آقایان دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان، دکتر علی کاوه عضو پیوسته گروه علوم مهندسی و دکتر علی اکبر رمضانپور عضو وابسته و رئیس شاخه مهندسی عمران فرهنگستان علوم دیدار و گفتگو کردند.

مطالبی درخصوص اساسنامه، فعالیتها و برنامه‌های فرهنگستان بیان کرد و توضیحاتی پیرامون گروههای ششگانه و مرکز مطالعات فرهنگستان ارائه نمود.

هرکدام از دانشمندان آلمانی نیز ضمن تشکر از دعوت فرهنگستان علوم ایران، چگونگی پایه‌گذاری فرهنگستان علوم آلمان، خط‌مشی و عملکرد آن را شرح دادند و درباره تشکیل آکادمی علوم جوانان (زیر ۴۰ سال) در آلمان و نحوه عضویت در آن توضیحاتی بیان کردند.

در ادامه آقای دکتر پال درخصوص ویژگیهای یک آکادمی و رسالت‌های آن مطالبی بیان نمود و آقایان دکتر کاوه و دکتر رضانیان‌پور نیز درباره نحوه همکاری میان دو آکادمی مباحثی مطرح کردند.

در خاتمه پیشنهاد شد تفاهم‌نامه‌ای به منظور همکاری دوجانبه برای تبادل علم و تکنولوژی در سطح دو فرهنگستان در آینده نزدیک تنظیم شود تا در نشست‌های آتی به امضای طرفین رسیده و همکاری میان دو آکادمی آغاز شود.

بازدید رئیس فرهنگستان علوم از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۲، آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم از بیست و ششمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران بازدید و با ناشران مختلف درخصوص کتابهای جدید منتشرشده و مسائل گوناگون حوزه کتاب و نشر گفتگو کرد. همچنین به مناسبت تجدید چاپ کتاب «وضع کنونی تفکر در

ایران» تألیف آقای دکتر داوری اردکانی، مراسمی به همت انتشارات سروش در سرای اهل قلم برگزار گردید که آقای دکتر داوری در این نشست حاضر شد و در سخنانی به مطالب و موضوعات مطرح‌شده در این کتاب که قریب به ۴۵ سال پیش آنها را نوشته‌اند، اشاره کرد و در پایان به پرسشهای حاضران پاسخ داد.

دیدار رئیس بنیاد صلح ساساکاواي ژاپن با رئيس فرهنگستان علوم

تشکر کرد و توضیحاتی در مورد بنیاد صلح ساساکاوا و نحوه فعالیت آن بیان نمود و از رئیس فرهنگستان دعوت کرد از مؤسسه متبوع ایشان دیدار کند. وی پیشنهاد کرد تعدادی از شخصیت‌های علمی ژاپن به ایران بیايند و چند سخنرانی ارائه کنند و در این ارتباط درخواست نمود فرهنگستان علوم موضوعاتی که برای ایرانیان جالب به نظر می‌رسد را تعیین کند تا به تناسب موضوع، سخنرانان انتخاب شوند.

آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم نیز در سخنانی ضمن خوش آمدگویی به میهمانان درخصوص لزوم وجود روابط علمی و فرهنگی میان دو کشور ژاپن و ایران مطالبی ایراد کرد. ایشان از آقای تاکاگی به خاطر ابراز لطف و دعوت بازدید از بنیاد صلح ساساکاوا تشکر نمود.

در ادامه و در رابطه با پیشنهاد سخنرانی دانشمندان ژاپنی در ایران، مقرر شد موضوع بررسی کارشناسی شود و نتیجه متعاقباً به طرف ژاپنی اعلام گردد.

روز چهارشنبه ۲۵ اردیبهشت‌ماه سال جاری، آقای یوجی تاکاگی رئیس بنیاد صلح ساساکاواي ژاپن با آقایان دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم و دکتر عبدالرحیم گواهی سرپرست گروه مطالعات آینده‌نگری علم و فناوری فرهنگستان دیدار و گفتگو کرد.

در این جلسه که آقایان دکتر آکیرا ماتسونوگا معاون بخش خاورمیانه بنیاد ساساکاوا، محمود علیمحمدی مدیریت روابط بین‌الملل و مهندس سیدعلی پزشکی رئیس دفتر ریاست فرهنگستان علوم نیز حضور داشتند، ابتدا آقای دکتر گواهی ضمن خیر مقدم به میهمانان، توضیحاتی پیرامون فرهنگستان علوم و گروه‌های علمی و سایر بخش‌های فرهنگستان از جمله مرکز مطالعات علم و فناوری و گروه‌های چهارگانه مرکز ارائه کرد و اهداف و وظایف، ارکان و نحوه فعالیت‌های فرهنگستان را برشمرد.

در ادامه آقای تاکاگی از میهمان‌نوازی ریاست فرهنگستان

بیماریهای قابل انتقال بین انسان و حیوان (zoonoses)

سخنرانی دکتر محمدقلی نادعلیان

انتقال بین انسان و حیوان سخنرانی کرد و ضمن اشاره به انواع بیماریهای قابل انتقال میان انسان و حیوان، به توضیح درباره نشانه‌های آن بیماریها، روشهای انتقال و موارد پیشگیری و درمان آنها پرداخت.

پس از سخنان آقای دکتر نادعلیان جلسه پرسش و پاسخ برگزار شد و هریک از استادان حاضر در نشست به اظهار نظر پیرامون موضوعات مطرح شده پرداختند و تعدادی از حضار سؤالاتی مطرح کردند که آقایان دکتر نادعلیان، دکتر تاجبخش، دکتر مشکوه و دکتر مخبر دزفولی به پرسشهای حضاران پاسخ دادند. خلاصه‌ای از سخنان استاد نادعلیان در شماره تابستان خبرنامه منتشر خواهد شد.

روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۵، یک جلسه سخنرانی تخصصی به همت گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم و به ریاست آقای دکتر حسن تاجبخش رئیس گروه علوم دامپزشکی برگزار شد.

در این نشست که اعضای گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان، رئیس و تعدادی از مسئولان سازمان دامپزشکی کشور، برخی مسئولان سازمان نظام دامپزشکی و جمعی از استادان دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران و دانشجویان حضور داشتند، آقای دکتر محمدقلی نادعلیان عضو پیوسته گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم و استاد دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران پیرامون برخی از مهمترین بیماریهای قابل

برگزاری سمینار افقهای آینده مهندسی برق و کامپیوتر

■ مهندسی سیستمهای تمام نوری: گذشته، حال و آینده (دکتر علی رستمی؛ عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی برق دانشگاه تبریز)

■ مهندسی برق و کامپیوتر - علوم و فناوریهای شناختی: نیازمند تعامل دوسویه (دکتر مجید نیلی احمدآبادی؛ عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی برق و کامپیوتر دانشگاه تهران)

■ رویکردهای نوین در سیستمها و شبکه‌های مخابرات نوری (دکتر محمدرضا پاکروان؛ عضو هیأت علمی دانشکده مهندسی برق دانشگاه صنعتی شریف)

روز پنجشنبه مورخ ۱۳۹۲/۳/۹، پنجمین سمینار از مجموعه سمینارهای ادواری شاخه مهندسی برق گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم، با عنوان «افقهای آینده مهندسی برق و کامپیوتر» با حضور اعضای شاخه مهندسی برق فرهنگستان علوم، تعدادی از اعضای هیأت علمی دانشگاههای مختلف کشور و جمعی از دانشجویان و علاقمندان به ریاست آقای دکتر جواد صالحی رئیس شاخه مهندسی برق فرهنگستان علوم برگزار شد. در این سمینار نیم‌روزه سه سخنرانی به شرح ذیل ایراد شد:

پیام تبریک رئیس فرهنگستان علوم به رئیس جمهور منتخب ملت ایران

در پی انتخاب حضرت حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر حسن روحانی به عنوان رئیس جمهوری، پیام تبریکی از سوی آقای دکتر رضا داوری اردکانی برای رئیس محترم جمهوری منتخب صادر شد. متن پیام بدین شرح است:

باسمه تعالی

جناب آقای دکتر حسن روحانی

ریاست محترم جمهوری منتخب مردم ایران

با سلام و هزار درود، انتخاب جنابعالی را که پیروزی مردم ایران است تبریک می گویم. این انتخاب مایه شادی بسیار شده است و می دانید که مردم چه نیاز مبرمی به شادی دارند. در این میان شما باید از همه شادتر باشید که شادی مردم با نام و انتخابتان پیوند خورده است. امید است که این شادی و رضایت در دوران ریاست جمهوری شما و در تاریخ، پایدار بماند.

اینکه همه از شما حمایت می کنند نشانه خوبی است، اما نباید غافل شویم که حل مسائل و رفع مشکلات و مخصوصاً تمییز میان امور با اهمیت و بی اهمیت و کم اهمیت در شرایط کنونی آسان نیست. پیشرفت و بزرگی کشور با همبستگی ملی و اصلاح نظام زندگی و کار و ایجاد اعتماد و نشاط در کوچه و بازار و مدرسه و دانشگاه حفظ می شود و حصول همه اینها که آسان هم نیست به حل مشکلات در روابط با دیگر کشورها بستگی دارد. در طی جریان انتخابات صحنه های زیبایی پدید آمد و خردمندیهایی جلوه کرد که با شعار دولت تدبیر و امید مناسبت داشت. به این جهت می توان امیدوار بود که تحقق درخواستهای مذکور و حتی درخواست اصلاح نظام اداری و اقتصادی و مالی کشور و بهبود وضع اخلاق، توقعی بی هنگام و دور از انتظار نباشد. توفیق جنابعالی را در خدمت به کشور مسألت دارم. عزمتان استوار، همتتان پایدار، امیدتان پابرجا، تدبیرتان مؤثر و خشنودیتان از پیشرفت امور مستدام باد.

رضا داوری اردکانی

۲۶ خرداد ۱۳۹۲

تجلیل فرهنگستان علوم از دکتر محمدرضا عارف

روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۶ و دو روز پس از خلق حماسه سیاسی انتخابات ۲۴ خرداد، آقای دکتر محمدرضا عارف عضو پیوسته و رئیس گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در دفتر کار خود در فرهنگستان حاضر شد و مورد استقبال رئیس، معاونان و تعداد زیادی از اعضای پیوسته و وابسته گروههای علمی، مدیران و کارمندان فرهنگستان قرار گرفت.

دیگر استادان و اعضای هیأت علمی دانشگاههای سراسر کشور و جمعی از مسئولان دانشگاهی، مدیران و اهالی فرهنگ و رسانه نیز در این روز در فرهنگستان حاضر شدند و با ایشان ملاقات کردند. آقای دکتر عارف ساعت ۱۰ صبح در چهارصد و هشتمین جلسه شورای علمی فرهنگستان شرکت کرد.

در ابتدای جلسه آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان ضمن تبریک به مردم برای حضور پرشکوه در انتخابات و تبریک به آقای دکتر حسن روحانی منتخب ملت ایران، در سخنانی اظهار داشت: «برای ما و مردم ایران یکی از حوادث خوب انتخابات، شرکت آقای دکتر عارف و طرح شجاعانه مسائل و واقعیتهای کشور از سوی ایشان بود و این صراحت و شجاعت و صداقت با کناره گیری شان کامل شد. آقای دکتر عارف بزرگ بوده اند و بزرگند اما اکنون ایشان جایگاه اخلاقی و سیاسی خاصی در کشور و در میان مردم پیدا کرده اند. آقای دکتر عارف وقتی وارد میدان شدند تنها بودند. با عقل و تدبیر مطالبشان را بیان کردند و همه جا با صمیمیت و شجاعت و با رعایت اصول

اخلاق سخن گفتند و با اخلاص عمل کردند و کار آخر ایشان وفاداری به عهد و اخلاق بود. سیاست و اخلاق هرگز رفیقان وفادار نبوده اند ولی نزدیک به ۵۰۰ سال است که می دانیم سیاست و اخلاق رسماً از هم جدا شده اند. آقای دکتر عارف با عمل خود گفتند که اگر ما انقلاب اسلامی کرده ایم، باید سیاستمان صفت اخلاقی داشته باشد. من که هر چه می کوشم نمی توانم مشکلات جهان کنونی را کوچک بدانم، اوضاع و آزاد سخن گفتنهای این چند هفته در نظرم زیبا آمده است و در خوشحالی مردم شریکم. پیش آمد اخیر را با تأکید بر ارادت دیرین به آقای دکتر عارف تبریک می گویم و از طرف فرهنگستان به شخصیت علمی، سیاسی و اخلاقی ایشان ادای احترام می کنم».

دیگر اعضای شورای علمی فرهنگستان نیز در سخنانشان کار بزرگ آقای دکتر عارف را ستودند و به ایشان تبریک گفتند. آقای دکتر حسن تاجبخش رئیس گروه علوم دامپزشکی، آقای دکتر عارف را مثال این ابیات فروغی بسطامی خواند که:

مردان خدا پرده پندار دریدند

یعنی همه جا غیر خدا هیچ ندیدند

هر دست که دادند همان دست گرفتند

هر نکته که گفتند همان نکته شنیدند

آقای دکتر عباس شریفی تهرانی رئیس گروه کشاورزی نیز در این جلسه اظهار داشت: «آقای دکتر عارف عضو پیوسته

اخلاقی و انضباط و دقت آقای دکتر عارف در کارها و سوابق مدیریتی درخشان ایشان، پیروزی ملت در صحنه انتخابات را به مردم و به آقای دکتر عارف تبریک گفت.

آقای دکتر عارف رئیس گروه علوم مهندسی در این جلسه ضمن تشکر از رئیس و اعضای شورای علمی تصریح کرد که کاری که انجام داده است در قیاس با حماسه‌ای که ملت خلق کرد، بسیار کوچک است و لیاقت مردم و بزرگان و دانشمندان کشور بیشتر از اینهاست.

فرهنگستان علوم و یکی از دانشمندان بزرگ کشورند که در سیاست و مدیریت نیز سوابق ممتاز دارند. از یکی از اعضای برجسته فرهنگستان چنین انتظار می‌رفت که اخلاق را با سیاست عجین کند. من هم به نوبه خود از ایشان تشکر می‌کنم و امیدوارم کشور روز به روز در سایه تفاهم و همدلی بیشتر حرکت کند.

همچنین آقای دکتر سیدمصطفی محقق داماد رئیس گروه علوم اسلامی در سخنانی ضمن اشاره به ویژگیهای برجسته علمی،

چالشهای حقابه زیست محیطی در ایران

در این نشست آقای دکتر ناصر طالب بیدختی عضو وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و استاد دانشکده مهندسی دانشگاه شیراز سخنرانی کرد. فرازهایی از سخنان ایشان برای آگاهی و بهره‌برداری علاقمندان در ذیل آمده است:

■ مقدمه

یکی از منابع مهم زمین که ظرف دهه‌های اخیر از طریق برنامه‌های توسعه اقتصادی، مورد بهره‌برداری بی‌رویه قرار گرفته و از دهه ۷۰ آثار منفی آن توجه جهانی را به خود جلب کرده، آب است که این مسئله با توجه به کاهش پوشش جنگلی زمین، توسعه مناطق کویری، خشکسالیها و عواملی مانند آلودگی آبها به فاضلابهای صنعتی و ... مشهود می‌باشد. منابع آب به عنوان یکی از موضوعات مهم در صحنه سیاست داخلی کشورها به ویژه مناطق خشک و کم‌آب جهان نظیر خاورمیانه از دیرباز مطرح بوده و همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است.

کارشناسان امور آب پیش‌بینی می‌کنند در آینده‌ای نه چندان دور تنشها، درگیریهای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی بر سر مسئله آب بیشتر خواهد شد و از آنجا که همگان به آب شیرین و پاک نیاز دارند، دور از ذهن نخواهد بود که چالشهای آینده

دکتر ناصر طالب بیدختی

روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۳/۲۹، از سلسله سخنرانیهای ادواری شاخه بین گروهی محیط‌زیست فرهنگستان علوم، یک جلسه سخنرانی و میزگرد با موضوع «چالشهای حقابه زیست محیطی در ایران» با حضور آقای دکتر محمد شاهدی معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان، اعضای شاخه بین گروهی محیط‌زیست، تعدادی از اعضای پیوسته و وابسته گروههای علمی فرهنگستان و جمعی از دانشجویان و علاقمندان به ریاست آقای دکتر جلال شایگان رئیس شاخه بین گروهی محیط‌زیست برگزار شد.

جهان بر سر منابع آب صورت گیرد. کمبود آب، بحرانی است که تنها از طریق اعمال برنامه‌ریزیهای کلان و واقع‌بینانه و مبتنی بر تعاملات بین‌المللی و با استفاده از تمامی امکانات و ظرفیتهای قابل کنترل خواهد بود.

■ چالشهای منابع آب در ایران

در ایران نیز با توجه به خشکی اقلیم، استفاده بی‌رویه از آبهای زیرزمینی و عدم وجود مدیریت صحیح در ارتباط با آبهای سطحی و همچنین حجم بالای مصارف آب، پیکره‌های آبی دچار بحران زیست‌محیطی شده‌اند که به منظور احیا و ابقای اکوسیستم آنها، ایجاد سیستمهای توسعه پایدار در زمینه مدیریت منابع آب باید در اولویت برنامه‌های مدیریتی کشور قرار گیرد. در حال حاضر منابع آب در ایران ناشی از دلایلی شامل: خشکسالیهای پیاپی، حفر بی‌رویه چاههای عمیق و نیمه‌عمیق، بهره‌گیری بی‌رویه کشاورزان، آبیگری سدهای احداث‌شده بر روی شاخه‌های اصلی و فرعی و عدم تأمین حقابه‌های زیست‌محیطی، اجرای طرحهای کشاورزی «آب‌بر»، بالا بودن میزان رسوبات جریانات آبهای سطحی، تخلیه فاضلابهای شهری و صنعتی و زه‌آبهای ناشی از فعالیتهای کشاورزی، تغییر کاربری اراضی در سطح حوضه آبریز، حاشیه تالابها و درون تالابها، دفع پسماندها و ضایعات، و معرفی و پرورش گونه‌های غیربومی دچار بحرانهای زیست‌محیطی شده‌اند. نقش دریاچه‌های ایران (تالابها) در مدیریت جامع منابع آب و حفاظت از محیط‌زیست بر کسی پوشیده نیست.

در ایران تاکنون نام ۲۲ تالاب در فهرست کنوانسیون رامسر قرار گرفته و به عنوان تالابهای بین‌المللی به جهان شناخته شده است که از این تعداد ۷ تالاب در کرانه‌های خزر (گیلان، مازندران، گلستان)، ۵ تالاب در کرانه خلیج فارس (هرمزگان، خوزستان)، یک تالاب در کرانه‌های دریای عمان، یک تالاب مرزی و ۹ تالاب نیز در استانه‌های غیرساحلی قرار دارد. از میان این تالابها، ارومیه، انزلی، شادگان، هامون، گاوخونی، پریشان و بختگان مهمترین آنها هستند که متأسفانه تمام این هفت تالاب در وضع وخیمی قرار دارند و هر روز به تعداد تالابهای

ایران در لیست سیاه مونتر و افزوده می‌شود.

■ حقابه زیست‌محیطی و لزوم رعایت آن

مصارف معمول آب را می‌توان به دو صورت کلی مصارف درون‌جریانی و برون‌جریانی تقسیم کرد که شامل مصارف شهری، کشاورزی، صنعتی، دامپروری، برق‌آبی، افزایش جریان در دوران کم‌آبی، مقاصد تفریحی و ورزشهای آبی، اکوسیستم و محیط‌زیست می‌باشد. چنانچه به مصارف برون‌جریانی و درون‌جریانی توجه شود می‌توان تعریف عملی از نحوه مصرف آب به صورت پایدار به شرح ذیل ارائه کرد: «استفاده از منابع آب به نحوی که توانایی جامعه بشری در راستای تداوم حیات و پیشرفت در آینده‌های نامحدود را تأمین کرده و تداخلی با ساختار سیکل هیدرولوژی و اکوسیستمهای مرتبط با آن ایجاد نکند». نقش مدیریت منابع آب به صورت پایدار برای تضمین سلامتی اکوسیستم در بیانیه‌ای در لاهه در سال ۲۰۰۰ مشخص و مهم جلوه داده شد. نهایتاً در کنفرانس جهانی که در سال ۲۰۰۲ در ژوهانسبرگ در مورد توسعه پایدار برگزار شد، حفاظت از محیط‌زیست به عنوان یک ستون کلیدی توسعه پایدار مطرح شد.

سازمان بین‌المللی IUCN^۱ در حال حاضر جریان زیست‌محیطی را به عنوان المان کلیدی مدیریت جامع منابع آب معرفی کرده است. بنابراین یکی از راه‌حلهای موجود به منظور حفظ و ابقای اکوسیستمهای آبی اعم از رودخانه‌ها، تالابها و تمامی پیکره‌های آبی کشور با توجه به اهمیت توسعه پایدار، ارزیابی جریان زیست‌محیطی (حقابه زیست‌محیطی) است که در یک تعریف ساده این ارزیابی نشان می‌دهد که چه میزان آب و با چه مشخصات زمانی از رژیم اصلی و طبیعی رودخانه باید به سمت پایین‌دست و همچنین سیل‌دشت رودخانه به منظور حفظ اکوسیستم جریان یابد.

در واقع ارزیابی جریان زیست‌محیطی یک یا چند رژیم هیدرولوژیکی اصلاح‌شده را برای رودخانه تعیین می‌کند. تعریفی کته در سال ۲۰۰۷ در بیانیه بریسیین از جریان

زیست‌محیطی ارائه و توسط بیشتر از ۸۰۰ نماینده از ۵۷ کشور دنیا امضا شد و شامل تعهد در جهت حفظ و اصلاح رودخانه‌های جهان و دریاچه‌های جهان بود عبارت است از: «مقدار، کیفیت و مدت‌زمان لازم جریان آب برای حفظ اکوسیستم رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و تمامی پیکره‌های آبی و همچنین امرار معاش انسان و یا هر موجود دیگری که وابسته به این اکوسیستم است».

مطالعات بررسی نیاز آب زیست‌محیطی از سال ۱۹۴۰ تا ۱۹۷۰ در ابتدا توسط سرویس حیات وحش آمریکا در این کشور انجام شد و متعاقب آن قانون رسمی جریان زیست‌محیطی در سال ۱۹۷۰ به عنوان نتیجه دستورالعمل سیاست‌گذاری ملی زیست‌محیطی (۱۹۶۹) و سند برنامه‌ریزی منابع آب (۱۹۵۶) به ثبت رسید. اهداف تعیین جریان زیست‌محیطی شامل موارد ذیل است:

■ نگهداری رودخانه در سطح قابل قبولی از سرعت، عمق و کدورت تا خودپالایی رودخانه امکان‌پذیر باشد.

■ حفظ و نگهداری حداقل جریانی که حیات اکوسیستم و انسانهای مجاور به آن وابسته است (انسانهایی که از رودخانه برای آشامیدن، شستشو، شنا، ماهیگیری، تفریح و تفرج استفاده می‌کنند).

■ حمایت از اکوسیستمهای آبی و خاکی: به عنوان مثال حداقل جریان، آب مورد نیاز موجودات زنده و رطوبت خاکهای اطراف رودخانه را فراهم می‌کند. سیلابهای کوچک، امکان تولیدمثل و مهاجرت ماهیها را فراهم و همچنین رویش دانه‌های موجود در کرانه رودخانه را امکان‌پذیر می‌کند. سیلابهای بزرگ، آبهای زیرزمینی و حوضه آبریز را تغذیه می‌کنند. آبهای زیرزمینی منبعی برای جریانان دائمی در فصول کم‌آبی هستند. سیلابها رسوبات کف و موانع ایجادشده طبیعی کف رودخانه را پاک کرده و ارتفاع مناسب برای قایقرانی و ... فراهم می‌کنند.

■ حفظ شرایط حوضه رودخانه: حفظ تعادل نمک موجود در آب که نیاز به مقدار حداقلی از جریان دارد تا از بالا رفتن شوری جلوگیری کند.

موضوع حقایق زیست‌محیطی و قوانین مربوط به آن از مباحث

جدیدی است که طی دو دهه گذشته به برخی قوانین ملی و بین‌المللی مربوط به مدیریت منابع آب وارد شده است. مرتبط‌ترین قوانین و تصمیمهای بین‌المللی در این زمینه عبارتند از: «کنوانسیون تنوع زیستی»^۲، «کنوانسیون حفاظت از تالابها (کنوانسیون رامسر)» و «کمیسون جهانی سدها»^۳.

■ روشهای موجود

اکنون روشهای مختلفی برای تعیین جریان زیست‌محیطی وجود دارد. البته تقسیم‌بندیهای متفاوتی نیز از این روشها وجود دارد. یک تقسیم‌بندی، تقسیم‌بندی می‌باشد که آرمان در سال ۲۰۰۴ انجام داد و می‌توان آن را در چهار دسته شامل: کاربا جداول^۴، تحلیل دفتری^۵، تحلیل کارکردی^۶ و مدل کردن هیدرولیکی زیستگاه^۷ طبقه‌بندی کرد. تقسیم‌بندی دیگر توسط تارم در سال ۲۰۰۳ انجام شد که تقسیم‌بندی جامع‌تری بود. طبق تحقیق انجام‌شده در سال ۲۰۰۳ توسط تارم وجود ۲۰۷ روش مختلف در ۴۴ کشور دنیا در ۶ منطقه جهان نشان داده شده است که این روشها به روشهای هیدرولوژیکی^۸، روشهای هیدرولیکی^۹، شبیه‌سازی زیست‌بوم^{۱۰}، روشهای جامع^{۱۱} گروههای جدیدتر روشهای ترکیبی و دیگر روشها تقسیم شده‌اند.

به منظور تعیین نیاز زیست‌محیطی با توجه بر نوع رودخانه (دائمی، فصلی، جریان پایه بال، سیلابی)، مقیاس مکانی مطالعه، داده‌های موجود، گامهای زمانی و ظرفیتهای فنی و مالی، اهداف و دقت خروجی روشهای مختلفی مورد استفاده قرار می‌گیرند. بر این اساس، متدولوژیها برای اهداف مختلف شامل روشهای سریع در سطح شناسایی با هدف برنامه‌ریزی کلان منابع آب تا روشهای دقیقتر برای یک رودخانه دارای گونه‌های حفاظت‌شده می‌باشند.

■ قوانین موجود در ایران

بررسی اجمالی قوانین، تصویب‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های موجود در زمینه بهره‌وری از منابع آبی در کشور، همچنین تفاهم‌نامه‌های مشترک با کشورهای مجاور در این حیطه مبین آن است که در قوانین مختلف، روشهای تولید، توزیع و نحوه بهره‌برداری از این منابع به تفصیل مشخص شده است و همچنین میزان حقایق

2- Convention of Biological Diversity(CBD)

3- World Commission on Dams(WCD)

4- Look up tables

5- Desktop analysis

6- Functional analysis

7- Hydraulic habitat modeling)

8- Hydrological

9- Hydraulic Rating

10-H abitat SimulationMethod

11-H olistic Approach

بیرون جریانی مربوط به استفاده‌های صنعتی، زراعی و شرب بدون هیچ‌گونه اشاره و تعریفی از حقایق زیست‌محیطی تعیین شده است. بررسی سیر قوانین مربوط به آب کشور نشان می‌دهد که تنها از اواخر دهه ۷۰ برخی از اصول حفاظت از محیط‌زیست در زمینه جلوگیری از آلودگی منابع آبی در پاره‌ای از قوانین، مقررات و معاهدات دوجانبه لحاظ شده است. اگرچه این قوانین نیم‌نگاهی به ملاحظات زیست‌محیطی دارند، اما به طور مشخص بحثی از حقایق زیست‌محیطی و حداقل آب مورد نیاز اکوسیستم‌های آبی در قوانین و مقررات وجود ندارد و تنها در سال ۱۳۸۶ بر اساس ابلاغیه‌ای از سوی وزارت نیرو روش مونتانا با کیفیت حیات ماهی در رودخانه در حد قابل قبول به عنوان حداقل نیاز آبی زیست‌محیطی در رودخانه‌ها بایستی مورد نظر قرار گیرد.

اما تعیین جریان زیست‌محیطی، مستلزم شناسایی و درک کمی و کیفی اجزای اکوسیستم و روابط متقابل آنهاست و همچنین الگوی طبیعی جریان و حفظ تغییرپذیری آن عامل کلیدی در بقای اکوسیستم می‌باشد. یکی از فرضیه‌ها ارتباط رژیم هیدرولوژیکی با شرایط اکولوژیکی رودخانه است. اکولوژیست‌ها عقیده دارند که ضابطه اصلی برای محاسبه جریان زیست‌محیطی باید شامل حفظ الگوهای زمانی و مکانی جریان رودخانه باشد. تغییرپذیری جریان بر تنوع ساختاری و عملکردی رودخانه‌ها و سیلاب‌دشت آنها تأثیرگذار بوده و بر تنوع گونه‌های رودخانه نیز اثر می‌گذارد. بنابراین جریان زیست‌محیطی نباید فقط شامل مقادیر مورد نیاز آب و مقدار ثابتی از جریان باشد بلکه باید بتواند به این سؤال که: این آب کی و چطور باید در رودخانه جاری شود؟ نیز پاسخ دهد.

یکی دیگر از مهمترین چالش‌های اعمال مدیریت جامع منابع آب در حوضه‌های آبریز با هدف پایداری بلندمدت پیکره‌های آبی و توسعه پایدار این بخش، فقدان قوانین جامع و همه‌سونگر متناسب با تحولات مدیریت آب و نظام بهره‌برداری از منابع آب است. نظر به اهمیت حفظ اکوسیستم‌های آبی و لحاظ حقوق نسلی‌های آینده، الزامی است تا علاوه بر محققان و دوستداران

محیط‌زیست، سیاستگذاران و قانونگذاران نیز به این مفهوم توجه کرده و برنامه‌های اجرایی معینی را تدوین کنند. فراموش نشود که بازنگری بهره‌برداری (Re-operation) از مخازن با اعمال ملاحظات زیست‌محیطی در حوضه‌های آبریز توسعه‌یافته، یکی از ضرورت‌های دستیابی به مدیریت پایدار منابع آب است. مزایای بالقوه بازنگری بهره‌برداری از مخازن شامل احیای جمعیت ماهیها و سایر جانوران دارای ارزش تجاری یا تفریحی، فعال‌سازی مجدد سیلاب‌های شستشو، ایجاد تعادل بین فرسایش بستر و حجم رسوبات تولیدی که در شکل‌دهی زیستگاهها مؤثر است و بازسازی تغییرات اعمال شده روی ژئومورفولوژی رودخانه می‌باشد.

با این وجود، در نظر گرفتن قیود اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی ناشی از شیوه تخصیص و بهره‌برداری موجود، بر دشواری این کار می‌افزاید.

■ پیشنهادهای

به منظور رفع چالش‌های موجود در زمینه منابع آب و اقدام در خصوص حفظ و پایداری اکوسیستم‌های ارزشمند آبی کشور پیشنهادها و راهبردهای ذیل می‌تواند مؤثر واقع شود:

- تصویب قانون جامع آب کشور
- لزوم توجه بیشتر تصمیم‌گیران، سیاستگذاران و قانونگذاران کشور نسبت به لحاظ نمودن حقایق زیست‌محیطی در قوانین و تصمیمات مدیریت جامع کشور
- ایجاد ساز و کار قانونی و روش‌های استاندارد جهت تعیین حداقل نیاز آبی اکوسیستمها
- ارزیابی دوره‌ای نیاز آبی اکوسیستمها
- ارزیابی اثرات زیست‌محیطی پروژه‌های توسعه منابع آب و تعیین نیاز اکولوژیکی اکوسیستم‌های آبی پایین‌دست سدها
- تنویر افکار عمومی و جوامع محلی در زمینه حفظ حداقل نیاز آبی اکوسیستم‌های آبی و آموزش همگانی
- نظارت مستمر بر تأمین حقایق اکوسیستم‌های آبی
- اصلاح قوانین داخلی مربوط به آب با توجه به ملاحظات زیست‌محیطی

- بازنگری قراردادهای مرزی در زمینه حقایق به منظور تأمین حقایق‌های زیست‌محیطی
- وارد کردن توصیه‌ها و دستورالعمل‌های پیشنهاد شده در نشست‌های بین‌المللی ذیربط در سیاست‌ها، استراتژی‌ها و قوانین و مقررات کشور
- ارتقای همکاری بین‌المللی در زمینه تبادل تجربیات مربوط به حقایق‌های زیست‌محیطی
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای متخصصان امر به منظور روزآمد کردن آگاهی آنان و توجه به کلیه جوانب حقایق‌های زیست‌محیطی
- تشکیل کمیته‌های تخصصی منطقه‌ای شامل وزارتخانه‌ها و

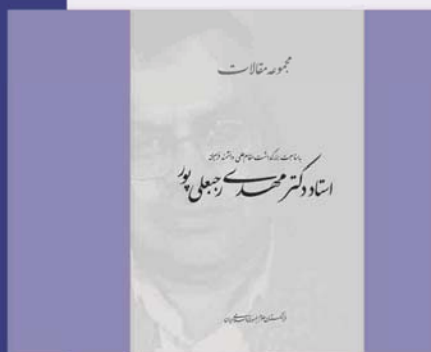
- سازمان‌های دولتی، دانشگاهیان و جوامع محلی به منظور تعیین، ارزیابی، نظارت و بررسی حقایق‌های زیست‌محیطی
- ارزیابی خسارات اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی ناشی از عدم تأمین حداقل حقایق هر اکوسیستم آبی و اطلاع‌رسانی در این خصوص
- تهیه فهرست اکوسیستم‌های آبی در معرض خطر ناشی از عدم تأمین حقایق زیست‌محیطی و همچنین تهیه فهرست اکوسیستم‌های آبی با بهترین شرایط و تشویق مدیران مربوط
- استفاده از تجارب دیگر کشورها و کمک‌های فنی و تخصصی موافقت‌نامه‌های چندجانبه زیست‌محیطی و سازمان‌های بین‌المللی، در راستای تدوین و اجرای مقررات لازم.

انتشار پنجاه و هفتمین شماره فصلنامه آموزش مهندسی ایران

- شماره جدید فصلنامه آموزش مهندسی ایران (ویژه بهار سال ۱۳۹۲) به همت گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم در ۱۵۰ صفحه منتشر شد. در این شماره ۸ مقاله به شرح ذیل به چاپ رسیده است:
- بازنگری برنامه‌های آموزش مهندسی (حسین معماریان)
- شناسایی شایستگی‌های محوری در آموزش مهندسی فناوری اطلاعات از دیدگاه اعضای هیأت علمی و کارفرمایان (سعید احمدی، محمدحسین یارمحمدیان و زهره سعادت‌مند)
- تحلیل الزامات به‌کارگیری نظام آموزش ترکیبی از دیدگاه اعضای هیأت علمی (مورد مطالعه: دانشگاه‌های رامین و شهید چمران اهواز)، (آذر هاشمی‌نژاد، محمود حسینی و یوسف حجازی)
- بررسی و شناسایی شایستگی‌ها و مهارت‌های اشتغال‌زای زنان در صنعت (مطالعه موردی: شرکت فولاد مبارکه اصفهان)، (ابراهیم صالحی عمران و الهه رحمانی قهدریجانی)

- ارزیابی برنامه‌های آموزش کارآفرینی در آموزش عالی (زهره آراستی و سعیده سعید بنادکی)
- بررسی نقش محتوای پرسشنامه‌های ارزیابی بر جهت‌گیری دانشجویان در خصوص آموزش مهندسی (علی عباسیان و بیتا کاظمی‌نژاد)
- اعتباریابی ابزاری برای پیش‌بینی موفقیت دانشجویان مهندسی در یادگیری الکترونیکی (محمدعلی رستمی‌نژاد، ناصر مزینی، علی دلاور و داریوش نوروزی)
- بررسی عوامل بازدارنده جنبش نرم‌افزاری در نظام آموزش عالی کشاورزی و منابع طبیعی از دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی (علی میرشکاری، علی اسدی، سیدمحمود حسینی و غلامحسین کرمی).
- در پایان مجله، تقویم کنفرانسها و خلاصه مقالات به زبان انگلیسی منتشر شده است.

مجموعه مقالات بزرگداشت مقام علمی استاد دکتر مهدی رجبعلی پور

مجموعه مقالات بزرگداشت مقام علمی دانشمند فرهیخته استاد دکتر مهدی رجبعلی پور به همت «دفتر ریاست» فرهنگستان علوم در ۴۲۲ صفحه منتشر شده است و مشتمل بر مقدمه آقای دکتر رضا داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم و ۲۷ مقاله از دوستان، همکاران و دانشجویان آقای دکتر رجبعلی پور است. در پایان کتاب نیز دو مقاله از استاد رجبعلی پور، خلاصه‌ای از زندگی و فعالیت‌های علمی و تصاویری از ایشان به چاپ رسیده است.

عناوین مقالات کتاب عبارتند از: «آغاز سخن؛ دکتر رضا داوری اردکانی»، «استاد دکتر مهدی رجبعلی پور و چند خاطره؛ دکتر مهدی بهزاد»، «در محضر استاد؛ دکتر عباس سالمی پاریزی»، «نکاتی پراکنده درباره استاد فرزانه دکتر مهدی رجبعلی پور؛ دکتر لطف‌الله یارمحمدی»، «برای مهدی رجبعلی پور؛ انسانی با فضیلت‌های بزرگ؛ دکتر زهرا گویا»، «استاد دکتر مهدی رجبعلی پور، دانشمند برجسته ایرانی؛ دکتر محمد صالح مصلحیان»، «دکتر رجبعلی پور، ریاضیدانی برجسته و تأثیرگذار؛ دکتر سعید اعظم»، «در تکریم استاد گرانقدر پروفیسور مهدی رجبعلی پور؛ دکتر محمود محسنی مقدم»، «خانه ریاضیات کرمان، منزلگاه عشق و علاقه؛ دکتر محمدرضا فدایی»، «نگاهی به تاریخ ریاضیات و نقش تمدن ما در توسعه آن؛ دکتر علیرضا مدقالچی»، «همگانی کردن ریاضی! چرا و چگونه؟؛ دکتر بیژن ظهوری زنگنه و دکتر زهرا گویا»، «ارتباط آموزش ریاضی و تربیت شهروندی؛ دکتر ابوالفضل رفیع پور گتابی»، «تحولات هندسه آفین در دهه اخیر؛ دکتر مگردیچ تومانیان»، «ریاضیات توموگرافی در پزشکی؛ دکتر علی اکبر جعفریان»، «مروری بر مثلثی‌سازی همزمان در ابعاد متناهی؛ دکتر بامداد یاحقی»، «خواجه نصیرالدین طوسی، دانشمند نمونه؛ دکتر مهدی گلشنی»، «مباحثی پیرامون علم و اندیشه علمی؛ دکتر

عبدالرحیم گواهی»، «آموزش به منظور تربیت نیروی توسعه کشور؛ دکتر فتح‌اله مضطرزاده»، «تحول سریع دانش فناوری پیشرفته در جهان؛ دکتر سیدمحمد بلورچیان»، «اندیشه‌های تکاملی با نگاه طبیعت‌گرایانه؛ دکتر حسن ابراهیم‌زاده»، «اقلیم و تغییرات آن در سده‌های بیستم و بیست و یکم؛ دکتر یوسف ثبوتی»، «بحران زیست‌محیطی ناشی از افزایش گازهای گلخانه‌ای؛ دکتر علی درویش‌زاده»، «بلورهای مایع؛ دکتر محمدعلی شاهزمانیان»، «گلاب؛ دکتر علی مصطفوی»، «لزوم هماهنگی مدیریت دامپروری پایدار با مدیریت مرتعداری پایدار؛ دکتر نصرالله سفیدبخت»، «زیبایی و زینت از نگاه مبانی اسلامی؛ آیت‌الله محمدابراهیم جناتی»، «تأثیر اندیشه‌های مولانا جلال‌الدین رومی بر لسان‌الغیب حافظ شیرازی؛ فرحناز آیت‌اللهی»، «آیت‌الله حاج سیدعلی موسوی، ستاره‌ای در آسمان علم و اجتهاد کرمان؛ علی پوراسماعیلی»، «عدد و جنگ هفتاد و دو ملت؛ دکتر مهدی رجبعلی پور» و «جبر خطی در ایران؛ دکتر مهدی رجبعلی پور و دکتر عباس سالمی پاریزی».

آقای دکتر مهدی رجبعلی پور در سال ۱۳۹۰ به عنوان برگزیده فرهنگستان علوم برای مراسم بزرگداشت مشترک فرهنگستانها انتخاب شده است و قرار است در مراسمی که با حضور رئیس محترم جمهوری برگزار می‌شود «نشان درجه یک دانش» به استاد رجبعلی پور اعطا شود.

کتاب ارجنامه آقای دکتر رجبعلی پور توسط مهندس سیدعلی پزشکی تهیه، تنظیم و ویرایش شده، و در بهار سال ۱۳۹۱ در ۴۲۲ صفحه انتشار یافته است.

جایزه علمی - فناوری پیامبر اعظم (ص)

معاون علمی و فناوری ریاست جمهوری است. ۵ نفر اعضای حقیقی این جایزه که از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی برای مدت ۴ سال انتخاب شده‌اند، عبارتند از آقایان: دکتر محمدرضا عارف، دکتر سعید سهراب‌پور، دکتر منصور کبگانیان، حجت‌الاسلام والمسلمین پارسا و حجت‌الاسلام والمسلمین قمی.

اعضای حقوقی ایرانی جایزه را: وزیر امور خارجه، وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی، رئیس فرهنگستان علوم، رئیس فرهنگستان علوم پزشکی، دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی، رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، رئیس جامعه المصطفی العالمیه، رؤسای کمیسیونهای آموزش و تحقیقات، و بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی، رئیس دانشگاه تهران و رئیس دانشگاه صنعتی شریف تشکیل می‌دهند. دو نفر از رؤسای نهادهای اسلامی بین‌المللی نیز به عنوان اعضای حقوقی خارجی انتخاب خواهند شد. رئیس پارک فناوری پردیس، عضو و دبیر شورای سیاستگذاری جایزه است.

جایزه علمی - فناوری پیامبر اعظم (ص)، جایزه عالی فناوری در جمهوری اسلامی ایران است. محوریت اصلی جایزه، شناسایی و معرفی برترینهای علم و فناوری جهان اسلام است. با توجه به اینکه محدوده این جایزه، کلیه کشورهای اسلامی است، با احترام به ساحت مقدس نبی مکرم اسلام (ص)، این جایزه، «جایزه علمی - فناوری پیامبر اعظم (ص)» با عنوان انگلیسی Mustfa prize نامگذاری شده است.

ویژگی اصلی جایزه، افزایش سطح همکاری و هم‌افزایی در حوزه علوم و فناوری در سطح کشورهای اسلامی با تأکید بر فناوریهای پیشرفته است. دوره زمانی اعطای جایزه پیامبر اعظم (ص) دو سالانه است و حداکثر به یک نفر شخص حقیقی یا حقوقی در هر حوزه علم و فناوری اعطا می‌شود. اساننامه این جایزه در هفصد و چهاردهمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسیده و توسط رئیس جمهوری ابلاغ شده است. ارکان جایزه عبارتند از شورای سیاستگذاری جایزه و گروههای داوران. شورای سیاستگذاری مسئولیت تصویب سیاستهای کلان جایزه را به عهده دارد. ریاست شورا بر عهده

برگزاری سومین کنفرانس آموزش مهندسی در آبان سال جاری

متناسب با نیازهای کشور و تحولات جهانی، که یکی از ارکان اصلی سیاستهای توسعه علم و فناوری محسوب می‌شود، در دانشگاه صنعتی شریف برگزار خواهد شد. علاقمندان برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند به نشانی <http://ccc.conf.sharif.ir> یا <http://ccc2013.iscc.ir> اینترنتی مراجعه کنند. فراخوان کنفرانس مزبور در پایان همین خبرنامه منتشر شده است.

«فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران»، «دانشگاه صنعتی شریف» و «انجمن آموزش مهندسی ایران»، سومین کنفرانس آموزش مهندسی را با موضوع «آموزش مهندسی بر پایه توسعه پایدار» روزهای هشتم و نهم آبان‌ماه سال جاری برگزار می‌کنند. این کنفرانس با هدف بازبینی نظام آموزش مهندسی کشور و با عنایت به ضرورت بازنگری مستمر اهداف، ساختارها و تدوین روشهای نوین نظام آموزش مهندسی

درگذشت استاد فقید دکتر جمشید فتحی کلجاهی

■ شادروان دکتر جمشید فتحی کلجاهی عضو وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و استاد بازنشسته مهندسی شیمی دانشگاه شیراز در تاریخ ۱۲ فروردین ۱۳۹۲ دار فانی را وداع گفت. دکتر فتحی در سال ۱۳۲۶ در کلجاء متولد شد. وی تحصیلات کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری را در ایالات متحده آمریکا طی کرد و در سال ۱۳۵۷ موفق به اخذ درجه دکترای تخصصی مهندسی شیمی شد و در همان سال به ایران بازگشت و در دانشگاه شیراز مشغول به خدمت شد. در سال ۱۳۶۹ دانشیار شد و در سال ۱۳۷۴ به مرتبه استادی دانشگاه شیراز نائل آمد. استاد فتحی کلجاهی در سال ۱۳۸۷ به افتخار بازنشستگی نائل گردید.

از آثار و فعالیتهای پژوهشی ایشان می‌توان به چاپ بیش از ۸۵ مقاله در نشریات معتبر بین‌المللی و داخلی و ارائه بیش از ۴۰ مقاله در کنفرانسهای معتبر بین‌المللی و داخلی اشاره کرد. اجرای ۲۵ طرح تحقیقاتی و ترجمه کتاب «گاز کروماتوگرافی» از دیگر فعالیتهای علمی آن استاد فقید بوده است. ایشان استاد راهنمای بیش از ۱۵ دانشجوی دکترای تخصصی و ۴۵ دانشجوی کارشناسی ارشد بوده‌اند. استاد فقید دکتر جمشید فتحی کلجاهی از سال ۱۳۸۱ به عنوان همکار مدعو با گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم شروع به همکاری کرد و از سال ۱۳۸۵ به عضویت وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم (شاخه مهندسی شیمی) نائل شد. خبرنامه فرهنگستان علوم مصیبت درگذشت این استاد فقید را به اعضای فرهنگستانها، جامعه علمی و دانشگاهی کشور و خانواده ایشان تسلیت می‌گوید و از درگاه باری تعالی برای ایشان رحمت واسعه و علو درجات مسألت دارد.

درگذشت استاد فقید دکتر بهمن سرکاراتی

■ روز چهارشنبه ۲۹ خرداد سال جاری، آقای دکتر بهمن سرکاراتی عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی و استاد زبانهای باستانی دانشگاه تبریز دار فانی را وداع گفت. دکتر سرکاراتی متولد سال ۱۳۱۶ و دارای مدرک دکتری در رشته زبان‌شناسی و فرهنگ و زبانهای باستانی بود. ایشان از سال ۱۳۷۰ به عضویت پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی نائل آمد. در پیام آقای دکتر رضا داوری اردکانی به مناسبت درگذشت استاد

فقید دکتر سرکاراتی آمده است: «درگذشت دانشمند و ادیب گرانمایه آقای دکتر بهمن سرکاراتی استاد دانشگاه تبریز و عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی ضایعه‌ای بزرگ برای جامعه علمی و دانشگاهی و علم و ادب کشور است. فرهنگستان علوم این ضایعه را به اهل علم و ادب و به دانشگاهیان کشور و بخصوص به همکاران فقید سعید در دانشگاه تبریز و بالاخص به همسر دانشمند ایشان سرکار خانم دکتر مهری باقری تسلیت می‌گوید. خداوند ایشان را رحمت کند که با صدق و رغبت عمر خود را بی روی و ریا و بدون تظاهر صرف علم و تحقیق کردند و آثاری پدید آوردند که در تاریخ علم و ادب ایران خواهد ماند و نامشان را ماندگار خواهد کرد». دکتر سرکاراتی صاحب تألیفات متعدد در حوزه‌های زبان‌شناسی و زبانهای باستانی بود که برخی از این آثار عبارتند از: اوستا و هنر نو، کارنامه شاهان در روایات سنتی ایران (ترجمه)، دین ایرانی بر پایه متنهای معتبر یونانی (ترجمه)، اسطوره بازگشت جاودانی (ترجمه)، سایه‌های شکارشده (شامل ۲۰ مقاله)، مقدمه‌ای بر فلسفه‌ای از تاریخ (ترجمه)، بررسی جامع زبان فارسی باستان و آثار بازمانده آن، بررسی سه فرگرد وندیداد، و اصطلاحات خویشاوندی در زبانهای ایرانی. خبرنامه فرهنگستان علوم درگذشت شادروان دکتر سرکاراتی را به اعضای فرهنگستانها، جامعه علمی و دانشگاهی کشور و خانواده ایشان تسلیت می‌گوید و برای آن استاد فقید علو درجات از درگاه باری تعالی مسألت دارد.

علوم به عنوان دانشمندان برتر پایگاه استنادی جهان اسلام در سال ۱۳۹۱ انتخاب شدند.

■ مقاله آقای «محمدحسین یاسایی میبیدی» دانشجوی مقطع دکترای مهندسی مخابرات دانشگاه صنعتی شریف با راهنمایی استادان وی، آقایان دکتر محمدرضا عارف و دکتر امین امین‌زاده، به عنوان یکی از ۲ مقاله برگزیده دانشجویی دنیا در سال جاری در کنفرانس بین‌المللی ISIT برگزیده شد. کنفرانس بین‌المللی ISIT یکی از ۵ کنفرانس معتبر بین‌المللی انجمن مهندسان برق و الکترونیک جهان (IEEE) درباره نظریه اطلاعات است.

در گفتگویی که روابط عمومی فرهنگستان علوم با آقای محمدحسین یاسایی انجام داد، وی ضمن تشکر از آقای دکتر عارف به خاطر پایه‌گذاری و هدایت گروه نظریه‌های مخابرات دانشگاه صنعتی شریف و به جهت کمکی‌های ایشان برای کسب این موفقیت اظهار داشت: «استاد دکتر عارف زمانی که دانشجوی مقطع کارشناسی بودم و فکر نمی‌کردم که هدایت پروژه من را بپذیرند، با روی باز و با تواضع پذیرفتند و تاکنون از راهنمایی‌های مؤثر علمی ایشان بهره‌مند بوده‌ام. ایشان همیشه به ما دانشجویان اطمینان داده‌اند که می‌توانیم در راه فعالیت‌های علمی در مرزهای دانش موفق باشیم. دکتر عارف بسیاری از استادان برجسته‌ای که در دانشگاه‌های خارج از کشور بودند را به ایران دعوت کردند و با حضور آنها گروه نظریه اطلاعات فعالیت‌های خوبی را آغاز کرد و خدا را شاکرم که این گروه توانسته است گام‌های مثبتی در زمینه علم و پژوهش بردارد و به موفقیت‌های بزرگی نائل شود».

■ در اجرای ماده ۲ آیین‌نامه اداری و استخدامی کارکنان غیر هیأت علمی فرهنگستان‌های جمهوری اسلامی ایران، موضوع مصوبات بیست و ششمین جلسه هیأت امناء، کارگروه ممیزی فرهنگستان علوم تشکیل شده است. آقایان دکتر حسن ظهور دبیر فرهنگستان و مهداد صمدانی مدیر امور اداری اعضای حقوقی و آقایان فریدون طلایی‌زاده و بهاء‌الدین شریعت اعضای حقیقی کارگروه را تشکیل می‌دهند.

■ جایزه تأسیس نهاد علمی Scientific Institution Building در جنوب آسیا و آسیای جنوب غربی از سوی رئیس شاخه آسیایی آکادمی علوم جهان سوم (TWAS) به آقای دکتر یوسف ثبوتی عضو پیوسته فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه تحصیلات تکمیلی علوم پایه - زنجان اهدا شد.

■ شورای اسلامی شهرستان نیشابور به اتفاق آراء، آقای دکتر مهدی بهزاد استاد ریاضیات و عضو پیوسته فرهنگستان علوم را به عنوان «شهروند افتخاری نیشابور» انتخاب کرد. در بند ۳ مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۱/۹/۷ شورای اسلامی نیشابور ضمن اعلام این موضوع آمده است: این مهم می‌تواند برای نیشابور و نیشابوریان و جامعه فرهیخته علم و فرهنگ بسی مباحثات و افتخار باشد. موضوع فوق از سوی خانه ریاضیات شهرستان نیشابور به شورای اسلامی آن شهر پیشنهاد شده بود.

■ جایزه زنده‌یاد علیرضا افضل‌پور بنیانگذار دانشگاه کرمان، در سال ۱۳۹۲ در سطح کشور به آقای دکتر محمود یعقوبی عضو پیوسته فرهنگستان علوم و استاد مهندسی مکانیک دانشگاه شیراز و در سطح دانشگاه شهید باهنر کرمان به آقای دکتر سیدحسین منصوری همکار مدعو گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و استاد مهندسی مکانیک آن دانشگاه اهدا شد.

■ طی مراسمی با حضور رئیس مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور و خانواده شادوران آقای دکتر بابا مخیر عضو پیوسته فقید فرهنگستان علوم، مجموعه‌ای از کتب نفیس و اسناد و گزارشهای علمی آن استاد فقید به کتابخانه مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور اهدا شد.

■ آقایان دکتر داریوش مظاهری عضو وابسته و رئیس شاخه زراعت و اصلاح نباتات و دکتر حسن احمدی عضو پیوسته و رئیس شاخه مرتع و آب‌خیزداری گروه علوم کشاورزی فرهنگستان

نکاتی پیرامون آموزش عالی کشور

۱- لزوم تأکید بر اختیارات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مصرح در قانون مصوب مردادماه سال ۱۳۸۳ و تقویت نقش این وزارتخانه به عنوان نهاد بالادستی مؤثر در هماهنگی سیاست‌گذاری‌های علمی، ارزشیابی و نظارت بر عملکرد دانشگاه‌ها و مراکز علمی

۲- لزوم به رسمیت شناختن استقلال دانشگاه‌ها و تثبیت جایگاه هیأت امنای دانشگاه‌ها در سیاست‌گذاری‌های اجرایی، سازماندهی، تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری، تنظیم و اجرای آیین‌نامه‌های آموزشی، پژوهشی و اداری و حمایت از دانشمندان و نخبگان

۳- لزوم مشارکت مؤثر دانشگاهیان در انتخاب رئیس دانشگاه، رئیس دانشکده و مدیر گروه بر پایه شایسته‌سالاری و پرهیز از سیاست‌زدگی

۴- لزوم تقویت و نوسازی نهادهای مدنی و تشکلهای دانشگاهی با هدف مشارکت مؤثر دانشگاهیان در ارتقای دانش، بینش و پیوند میان دانشگاه و جامعه

۵- لزوم تمرکززدایی در جذب و استخدام اعضای هیأت علمی و بازنگری در مفاد آیین‌نامه ارتقای دانشگاهیان و حذف موارد زائد بخصوص رفع و منع دخالت بی‌وجه و بی‌مورد عوامل غیر علمی (آموزشی و پژوهشی) و متأسفانه تعیین‌کننده در محاسبه امتیازهای ضروری برای ارتقا

۶- لزوم تمرکززدایی در پذیرش دانشجو برای دوره‌های دکترای تخصصی و رفع سهمیه‌بندی‌های جنسیتی در پذیرش دانشجو برای کلیه مقاطع تحصیلی

۷- لزوم توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی با دانشگاه‌ها و مراکز علمی و فناوری معتبر جهان

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران با برگزاری جلسات متعدد در برخی گروه‌های علمی و کارگروه‌های تخصصی و در نهایت تصویب شورای علمی، نظرها و پیشنهادهای اصلاحی خود در مورد آموزش عالی و نظام دانشگاهی کشور را به صورت موجز در ۷ بند تنظیم و در نامه‌ای توسط آقای دکتر داوری اردکانی رئیس فرهنگستان علوم برای رئیس‌جمهوری منتخب ارسال کرد. نظرها و پیشنهادهای فرهنگستان علوم بدین شرح است:

نکاتی پیرامون آموزش عالی کشور

تدوین و اجرای سیاست‌های مناسب در زمینه آموزش عالی، تضمین‌کننده پیشرفت‌های کشور است. سامان‌بخشیدن به وضع بحرانی حاکم بر آموزش عالی کشور، به ویژه دانشگاه‌ها، از دغدغه‌های اصلی دانشمندان، دانشگاهیان و صاحبان علم و خرد و اندیشه کشور می‌باشد. نخستین گام برای تحقق این مهم، تدوین چشم‌انداز دانشگاه آینده و اجرای صحیح و کامل برنامه‌های توسعه، عدم دخالت نهادهای غیردانشگاهی و از بین بردن فضای امنیتی حاکم بر دانشگاه است.

از این‌رو فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران که یکی از مهمترین وظایفش مشاوره به دولت در سیاست‌گذاری علم و فناوری است، بر موارد منتخب ذیل در راستای اعتلای آموزش عالی کشور تأکید دارد:

در نامه‌ای به رئیس‌جمهوری منتخب پیشنهاد شد:

نکاتی پیرامون

مشکلات اقتصادی ایران

شاخه اقتصاد گروه علوم انسانی فرهنگستان علوم با برگزاری جلسات متعدد تخصصی و دعوت از برخی صاحب‌نظران اقتصادی، نکاتی را پیرامون مشکلات اقتصادی ایران تدوین کرد. این نکات پس از بحث و تبادل نظر در شورای علمی فرهنگستان مورد تصویب قرار گرفت و طی نامه‌ای برای رئیس‌جمهوری منتخب ارسال شد. اعلام نظر فرهنگستان بدین شرح است:

نکاتی پیرامون مشکلات اقتصادی ایران

مقابله با مشکلات اقتصادی کشور و فراهم‌نمودن زمینه رشد و توسعه اقتصادی، نخست مستلزم جلوگیری از ادامه سازوکارها و توقف چرخه‌هایی است که موجب بروز مشکلات و ناکارایی اقتصاد کشور شده‌اند:

۱- سازوکار حاکم بر نظام بانکی کشور، که در اصل باید ابزاری برای تأمین منابع مالی به منظور سرمایه‌گذاری، تولید، ایجاد اشتغال و رشد و ثبات اقتصادی باشد، در حال حاضر موجب تغییر اقتصاد تولیدی به اقتصاد مالی و استفاده گروهی خاص شده است. بانکها نیز خود وارد فعالیتهای تجاری شده‌اند. از کار انداختن این سازوکار، مستلزم مکلف‌نمودن بانکها بر اجرای قوانین و نظارت قوی بر فعالیت آنهاست.

۲- سازوکار استفاده از افزایش نرخ ارز، که خود از متغیرهای مهم کلان اقتصادی است، به منظور تأمین منبع مالی بعضی از هزینه‌ها با توجیه افزایش صادرات، تولید و اشتغال مورد استفاده قرار می‌گیرد. این اقدام موجب تورم، افزایش هزینه تولید، قابل رقابت‌شدن صوری کالاهای صادراتی در بازارهای جهانی به دلیل کاهش ارزش ریال و

در نهایت ارزان‌فروشی این کالاها به اتکای نرخ بالای ارز می‌شود.

۳- سازوکار استفاده از نیروی انسانی تحصیل‌کرده و متخصص، در حال حاضر بسیاری از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و متخصص که دوره‌های تحصیل را با بودجه کشور گذرانده‌اند، به لحاظ عدم تناسب درآمد با هزینه زندگی، مسائل سیاسی و امنیت اجتماعی و به رغم علاقه به کشور و خانواده، به ناچار به خارج از کشور مهاجرت می‌کنند. در نتیجه زمینه محرومیت کشور و استفاده رایگان از این نیرو برای کشورهای خارجی فراهم می‌شود. جلوگیری از این سازوکار مستلزم ایجاد شرایط مطلوب، به‌ویژه اشتغال مناسب، تأمین هزینه زندگی متعارف و محیط سالم می‌باشد.

۴- سازوکار صدور ثروت ملی از طریق صادرات بدون اخذ تعهد ارزی، این سازوکار با توجیه تشویق صادرات، موجب خارج شدن درآمدهای ارزی حاصل از صادرات غیر نفتی (حدود ۴۰ میلیارد دلار در سال) از مدیریت ارزی کشور می‌شود. نتیجه آنکه به جای کسب درآمد ارزی برای کشور، موجودی حسابهای ارزی صادرکنندگان در خارج از کشور افزایش می‌یابد و یا کالاهایی که ورود آنها لزوماً از اولویت برخوردار نیست، وارد کشور می‌شوند. بنابراین اخذ تعهد برگشت ارز حاصل از صادرات و یا ورود کالای مورد نیاز به کشور از محل آن ضروری است.

۵- چرخه افزایش قیمت کالاها و خدمات دولتی به دلیل تورم، که خود موجب افزایش بیشتر قیمت کالاها و خدمات دولتی و غیردولتی و استمرار تورم می‌شود.

۶- توقف چرخه فاسد فزاینده قدرت-ثروت از راههای غیر قانونی، اگر چه توقف این چرخه کار ساده‌ای نیست، اما ایجاد بستر مناسب اقتصادی و اعتماد برای سرمایه‌گذار از شرایط مهم و تعیین‌کننده موفقیت اجرای برنامه‌ها و سیاستهای اقتصادی است و حصول آن از طریق حاکمیت قانون ضروری می‌باشد.

۷- مدیریت قوی و سالم، از آنجا که موفقیت در تحقق اهداف اقتصادی (و غیر اقتصادی) مستلزم مدیریت قوی و سالم است، دقت کافی در این زمینه بسیار ضروری و تعیین‌کننده می‌باشد.

بازیافت و استفاده از پسابها (راهکارها و کاربردها)

کشاورزی به مصرف می‌رسد که ۲۰ درصد بیشتر از میانگین آمارهای جهانی است. این در حالی است که کشور عملاً سهم آب برای پایداری وضعیت محیط‌زیست را منظور نمی‌کند و در نتیجه زیانهای زیادی به محیط‌زیست کشور وارد شده است. شرایط بحرانی به وجود آمده برای دریاچه ارومیه، باتلاق گاوخونی، دشت ارژن، دریاچه پریشان، دریاچه حوض سلطان (نمک قم) و محروم شدن صدها دشت کشاورزی از آبهای زیرزمینی از این جمله‌اند. وضعیت بحرانی آب در کشور به مرحله‌ای رسیده است که نه تنها بسیاری از شهرها برای تأمین آب شرب و بهداشت خود در تنگنا قرار گرفته‌اند، بلکه حتی آب مورد نیاز شرب بسیاری از روستاییان در خشکسالیها با تانکر و از راههای دور تأمین می‌شود. چشمداشت به انتقال آبهای فرامرزی و حتی جابجایی آب در حوضه‌های داخل کشور نیز برای رفع نیاز برخی از نقاط کشور نمی‌تواند راهکاری مطمئن و پایدار باشد. بنابراین ضروری است سرمایه‌گذاری برای عملیاتی کردن راهکارهای نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مطمئن به منظور مدیریت منابع آب موجود و بهره‌برداری صحیح از آنها در اولویت قرار گیرد.

بهره‌برداری از منابع محدود آبهای کشور در سالهای اخیر افزایش چشمگیری داشته است. توسعه بخشهای مختلف اقتصادی، همراه با افزایش جمعیت و سهم بالای مصرف آب در کشاورزی از عوامل مؤثر در این مورد می‌باشند. با توجه به اینکه با دو برابر شدن جمعیت، نیاز آبی تا ۴ برابر افزایش پیدا می‌کند، در آینده استحصال بیشتر آب از منابع مختلف ناگزیر خواهد بود. در ۲۰ سال گذشته بیش از ۲۰۰ میلیارد مترمکعب، یعنی سالانه به طور متوسط ۱۰ میلیارد مترمکعب، آب اضافی از منابع زیرزمینی برداشت شده است. خالی شدن تعداد زیادی از روستاها از جمعیت، نشست زمین، پیشرفت جبهه‌های آب شور کویرها به داخل دشتهای کشاورزی و مسائل متعدد زیست‌محیطی دیگر، از پیامدهای این اضافه برداشت است. در حال حاضر نبود و یا کمبود آب در بسیاری از نقاط خشک و نیمه‌خشک کشور چالشهای فراوان و دشواری را فراروی پژوهشگران و مدیران کشور قرار داده است که برون‌رفت از این چالشها اگر غیر ممکن نباشد، حداقل بسیار سخت بوده و به زمان طولانی و سرمایه‌گذاری بسیار زیادی نیازمند خواهد بود. حدود ۸۹ درصد از مقدار آبی که سالانه در کشور استحصال می‌شود در بخش

با توجه به افزایش سریع تقاضا برای آب جهت مصارف شرب، بهداشت و صنعت از یک طرف و کاهش سرانه آب از سوی دیگر و به دلیل افزایش جمعیت و تغییرات احتمالی وضعیت اقلیم که ممکن است کاهش میزان بارندگی و افزایش تبخیر را در پی داشته باشد، می‌توان انتظار داشت که در آینده‌ای نزدیک رقابت فزاینده‌ای بین بخشهای مختلف مصرف‌کننده آب در کشور به وجود آید که تبعات اقتصادی و اجتماعی زیادی را در پی خواهد داشت. با در نظر داشتن بیانیه جهانی آب، که تأمین آب برای شرب و سلامت افراد را در اولویت قرار می‌دهد، در آینده رقابت بین‌بخشی به ویژه در دوره‌های خشکسالی موجب کاهش سهم آب کشاورزی به نفع آب شرب و بهداشت و صنعت خواهد شد که چاره‌ای جز پذیرش آن نیز وجود نخواهد داشت. برای رفع این مشکل لازم است تمام منابع آب در هر منطقه - اعم از آبهای متعارف تا آبهای نامتعارف شامل آبهای شور، لب شور، پسابها و زه‌آبها - در چرخه‌ای از اولویت مصرف مورد تخصیص قرار گرفته و اگر مثلاً آبی مناسب شرب باشد ابتدا برای تأمین این نیازها به مصرف برسد و سپس در کشاورزی یا صنعت و یا خدمات دیگر مصرف شود. در این راستا و به منظور واکاوی بیشتر این مسائل و ارائه راهکارهای مناسب برای برون‌رفت از بحران آب در کشور، «گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران» سلسله‌همایشهایی را با هدف پایداری منابع آب برگزار کرده است که از آن جمله همایش مربوط به استفاده از پسابها است.

همایش یک‌روزه بازیافت و استفاده از پسابها (راهکارها و کاربردها) از ساعت ۸ تا ۱۶ روز ۱۳ مهرماه ۱۳۹۱ در سالن اجتماعات فرهنگستان علوم و با شرکت معاونت پژوهشی فرهنگستان، رئیس و اعضای گروه علوم کشاورزی فرهنگستان، استادان دانشگاهها، مدیران اجرایی و پژوهشی وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و نیرو، سازمان محیط‌زیست، اتاق بازرگانی و

تجارت و کشاورزی، شرکتهای مهندسی مشاور، دانشجویان و علاقمندان تشکیل شد.

در این همایش پس از سخنان رئیس گروه علوم کشاورزی و معاون پژوهشی علوم محض و کاربردی فرهنگستان و دبیر علمی همایش، ۱۳ نفر از صاحب‌نظران در زمینه‌های مختلف منابع پساب در ایران و استراتژی کلان کشور در این زمینه و نیز کاربردهای پساب و مسائل مترتب بر آن، سخنرانی کردند و سپس حاضران به بحث و تبادل نظر پرداختند که خلاصه نظر عمومی شرکت‌کنندگان به شرح ذیل ارائه می‌شود:

۱- پساب حاصله از تصفیه‌خانه‌های فاضلاب خام شهری و صنعتی که با توجه به گسترش شبکه‌های جمع‌آوری فاضلاب در کشور در آینده نزدیک به حجمی بالغ بر ۵ میلیارد مترمکعب در سال خواهد رسید، یکی از منابع مهم و قابل دسترس برای مصارف خاص بوده و استفاده مجدد از آن به طور صحیح و به منظور کاهش فشار اضافی بر سایر منابع آبهای کشور و به‌خصوص آبهای زیرزمینی اجتناب‌ناپذیر است.

۲- استفاده از منابع پساب نباید مانع از برنامه‌ریزی به منظور صرفه‌جویی، بهینه‌سازی و افزایش بهره‌وری در استفاده از حدود ۹۰ میلیارد مترمکعب آبهای متعارفی باشد که در حال حاضر در بخش کشاورزی مصرف می‌شود.

۳- برای استفاده از پساب لازم است تصفیه‌خانه‌های فاضلاب به تجهیزات لازم مجهز شوند و در طراحی آنها اصول فنی با راهبری دقیق و همراه با مدیریت و توجه به محیط‌زیست پایدار در نظر گرفته شود.

۴- کمیته‌ای به منظور تدوین استانداردهای لازم، با توجه به شرایط محلی و محیطی، تشکیل و نتایج حاصل از آن در استفاده از پساب به کار بسته شود. همچنین ادبیات مشترک در مورد واژه‌ها و تعاریف پسابها تدوین و ابلاغ شود.

۵- لازم است در راستای استفاده از پساب، ابتدا اهداف مشخص شده و سپس تصفیه فاضلاب متناسب با همان اهداف صورت گیرد.

۶- از آنجا که استفاده از پساب می‌تواند مخاطرات بهداشتی دربرداشته باشد لازم است استانداردهای تدوین شده توسط سازمان بهداشت جهانی برای به کارگیری پساب رعایت شود.

۷- پسابها پس از تصفیه در کشاورزی برای آبیاری مزارع و باغهایی استفاده شود که محصولات حاصل از آنها به طور مستقیم مورد مصرف انسان قرار نمی‌گیرد.

استفاده از پساب برای آبیاری درختان غیر مثمر در فضای سبز شهری از آن جمله می‌باشد که ضرورت دارد با رعایت اصول بهداشت محیط زیست انجام شود. علاوه بر این، در طراحی تصفیه‌خانه‌های فاضلاب باید به موضوع سیستمهای خاص آبیاری - مانند بارانی و قطره‌ای - که در آبیاری با پساب استفاده خواهد شد، توجه گردد تا کشاورزان در آینده برای استفاده از پساب با مشکلات فنی مواجه نشوند.

۸- ایجاد تشکلهای صنفی تولیدکنندگان و بهره‌برداران پساب و تشویق بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این امر ضروری به نظر می‌رسد.

۹- توصیه می‌شود که از پسابهای تصفیه‌شده استاندارد در دشتهای بحرانی کشور برای فضای سبز و کشاورزی با رعایت بهداشت و پایداری محیط زیست استفاده شده و آبهای با کیفیت خوب چاهها و منابع سطحی به مصارف شرب و بهداشت اختصاص داده شود. تغذیه آبهای زیرزمینی با پساب - با توجه به اصول فنی و زیست محیطی - توصیه می‌شود.

۱۰- در استفاده از پساب برای تغذیه آبهای زیرزمینی و یا کشاورزی به مسئله اثرات آن بر خصوصیات فیزیکی و شیمیایی خاکها و یا آلودگی منابع زیرزمینی به نیترات و سایر عناصر و مواد آلاینده توجه خاص مبذول گردد.

۱۱- در قانون جامع آب کشور به تنقیح قوانین مربوط به استفاده از پساب و سایر آبهای نامتعارف توجه شود.

۱۲- استفاده از پساب در کلان‌شهرها به منظور رفع برخی نیازها اجتناب‌ناپذیر است اما لازم است کلیه جوانب بهداشتی، زیست محیطی و پایداری رعایت شود.

۱۳- انجام پژوهشهای کاربردی در زمینه‌های مختلف مربوط به جمع‌آوری، تصفیه و کاربرد پساب و نیز آموزش کاربران پسابها و سایر آبهای نامتعارف دو موضوع مهم و اساسی است و ضرورت دارد سرمایه‌گذاری در این زمینه‌ها افزایش یابد.

۱۴- مبانی فرهنگ‌سازی استفاده از پسابها و آبهای غیرمتعارف در برنامه‌های درسی سطوح مختلف آموزشی پیش‌بینی شود و رسانه‌های همگانی برنامه‌های جامعی را در این زمینه تدوین و ارائه نمایند.

۱۵- ضرورت دارد تا پسابها و سایر آبهای غیرمتعارف نیز همانند منابع آبهای متعارف به عنوان کالاهای اقتصادی محسوب شوند تا استفاده از آنها همراه با تلفات و استفاده‌های بی‌رویه نباشد.

۱۶- به فراوری محصولاتی که با آب آبیاری از پساب تولید می‌شوند توجه خاص مبذول گردد. به ویژه سلامت و کیفیت این محصولات ارزیابی شود.

۱۷- از آنجایی که حتی در فاضلابهای تصفیه‌شده و پسابهای استاندارد نیز ممکن است وجود نانوذرات رها شده از برخی فلزات سنگین مسئله‌ساز باشد، لازم است پژوهشهای کاربردی در این زمینه توسط دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی صورت پذیرد.

۱۸- مصرف آب در بخش کشاورزی که به بر اساس داده‌های موجود در حال حاضر حدود ۸۹ درصد آب استحصال شده است، مناسب نیست و این رقم باید از طریق افزایش کارایی آبیاری و ارتقای بهره‌وری آب تقلیل پیدا کند زیرا حتی استفاده کامل از حجم محدود منابع آب و پساب نیز نمی‌تواند پاسخگوی این نیاز باشد.

خلاصه دو طرح پژوهشی خاتمه یافته

در این شماره خبرنامه خلاصه دو طرح پژوهشی خاتمه یافته مربوط به گروه‌های علوم پایه و علوم مهندسی فرهنگستان جهت آگاهی و بهره‌برداری علاقمندان منتشر می‌شود.

خلاصه طرح پژوهشی

بررسی وضعیت کنونی درک عمومی، آموزش و پژوهش علم فیزیک در کشور و ارتباط آن با نیازهای جامعه و ضرورت همگانی کردن آن

مدیر طرح: دکتر محمد مهدی شیخ جباری^۱

پیچیده اجتماعی شهری، است. (۲) توانمند کردن افراد برای استفاده بهینه از کالاها و خدمات فناورانه که با فناوریهای متنوع و نو عرضه می‌شوند. (۳) مقابله با خرافه‌گرایی، ضد علم و شبه علم. از آنجا که بحث همگانی کردن علوم دو جنبه علمی و اجتماعی دارد شیوه مطالعه، معیارها، اندازه‌گیری و برنامه‌ریزی در این حوزه علاوه بر تخصص در موضوع خاص، مثلاً فیزیک، نیاز مبرم به جامعه‌شناسی دارد؛ ترویج علوم یک میان‌رشته‌ای بین علوم (مثلاً فیزیک) و علوم اجتماعی - شاخه ارتباطات علمی - است. ابتدا با مروری بر پارادایمهای موجود، برای ترویج علم و نظریه‌های موجود ساختاری کنش در این خصوص، چارچوب نظری و همچنین روش‌شناسی برای تحقیق تبیین گردید. به منظور الهام گرفتن از فعالیتهایی که در سایر کشورها، به خصوص کشورهای توسعه یافته، در حوزه همگانی کردن علم انجام می‌شود این فعالیتها از سه منظر نهادها، روشها و برنامه‌ها بررسی شد.

با مطالعه‌ای اسنادی و میدانی به بررسی با رویکردی انتقادی در سازمانهایی که شرح وظایف ذاتی و یا موقعیت و وضعیت آنها به

در این طرح به بررسی وضع کنونی درک عامه از فیزیک در کشور و ارائه راهکارهایی برای بهبود آن پرداخته شده است. هر چند این پروژه به موضوع «فیزیک» اختصاص داشت، در این طرح تأکید شد که ترویج و همگانی کردن فیزیک، نه به لحاظ مفهومی و نه به لحاظ عملی، قابل تفکیک از سایر علوم، به ویژه علوم پایه، نیست. از این رو مطالعه و بررسی به همگانی کردن علوم تعمیم داده و صرفاً در مثالها به فیزیک پرداخته شد. ترویج و همگانی کردن علوم، به ویژه علوم پایه، از دو حیث توسعه انسانی و توسعه علمی در برنامه‌های توسعه ملی باید مورد توجه قرار گیرد.

سایر محورهای توسعه مانند توسعه فناوری، توسعه صنعتی، اقتصادی، فرهنگی و توسعه پایدار (آگاهی و توجه به تبعات توسعه) از نتایج و تبعات همگانی کردن علوم به شمار می‌آیند. از حیث توسعه انسانی سه هدف عمده بر ترویج و همگانی کردن علوم متصور است:

(۱) باورمند کردن افراد جامعه به این مهم که به کارگیری رویکرد و دیدگاه علمی، روشی بهینه در برخورد با مسائل گوناگون روزمره زندگی، به خصوص زندگی در محیطهای

۱ - عضو وابسته گروه علوم پایه فرهنگستان علوم و استاد فیزیک پژوهشگاه دانشهای بنیادی

حوزه همگانی کردن علوم مربوط می‌شد، پرداخته شد. مهمترین این سازمانها از نظر وسعت عمل و تأثیرگذاری، نهاد آموزش رسمی کشور (که ذیل وزارت آموزش و پرورش است) و صدا و سیما هستند. مطالعات اسنادی و میدانی در این دو سازمان روشن کرد علی‌رغم اینکه در هر دو سازمان نهادهایی به همگانی کردن علوم می‌پردازند و فعالیتهایی نیز در این خصوص انجام می‌گیرد، این فعالیتهای به طور عمده برنامه‌محور نیستند. روشهای به کار رفته نیز عموماً بدون مشورت با متخصصان علوم و یا متخصصان علوم اجتماعی انتخاب می‌شوند. برای هر دو سازمان نهادسازی ویژه برای ترویج علوم و مهمتر از آن تدوین برنامه‌های راهبردی جامع و کلان‌نگر درون‌سازمانی با هدف ارتقای درک عامه از علم و ترویج دیدگاه علمی (که شرح مفصل آن در فصل دوم گزارش طرح آمده است) نیاز مبرم و جدی است. در کشور ایران یکی از مواردی که در تبیین اهداف درک عامه از علم باید در برهه کنونی مورد توجه خاص قرار گیرد، مبارزه با شبه علم (pseudo science) و ضد علم (خرافه‌گرایی) است.

این مطالعه همچنین روشن ساخت که یکی از دلایل و همچنین از تبعات فقدان برنامه‌های راهبردی درون‌سازمانی در آموزش و پرورش و صدا و سیما کمبود متخصصان در حوزه ارتباطات اجتماعی و حوزه آموزش علوم در این ارگانها و سازمانهاست. پس یکی از قدمهای مبرم، تربیت نیروی انسانی متخصص در حوزه ترویج و آموزش علوم است. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باید برای این موضوع مهم اهتمام جدی به عمل آورد.

سازمان سومی که به لحاظ کارایی و امکانات اجتماعی در حوزه همگانی کردن علوم جایگاه ویژه‌ای دارد شوراهای اسلامی شهرها و بخشها و بازوی اجرایی آنها، شهرداریها و بخشداریه‌ها است. خوشبختانه فعالیتهای مختلفی در جهت همگانی کردن علوم با حمایت شهرداریها در تهران و برخی شهرها انجام می‌گیرد اما این فعالیتهای عموماً ناظر بر برنامه‌ای مدون و

حساب‌شده نیستند و پراکندگی زیادی در آنها، به لحاظ تخصیص بودجه و عملکرد، به چشم می‌خورد. در این حوزه توصیه می‌شود، توجه ویژه نه به نهادسازی، بلکه به تدوین برنامه‌های راهبردی ترویج علم در شوراهای شهرها و شهرداریها شود. وجود و تأکید بر عملکرد هماهنگ و حساب‌شده شهرداریهای مختلف در این حوزه نیز از طریق تدوین برنامه‌های راهبردی در نهادهای بالادستی مانند شورای عالی استانها و یا استانداریها و در سطحی بالاتر - در وزارت کشور - امکان‌پذیر است.

شاید مهمترین بازوی اجرایی انجام فعالیتهای ترویج علم در خارج از سیستم آموزش رسمی و صدا و سیما، انجمنهای علمی و مؤسسات مردم‌نهاد فعال در این حوزه باشند. خوشبختانه در این رابطه فعالیتهای خوبی در حال انجام است و نهادها و مؤسساتی چند به کار مشغولند. هر چند از مطالعاتی که صورت گرفت برمی‌آید که این فعالیتهای پراکنده‌اند و عموماً با تکیه بر انگیزه‌های شخصی برخی افراد انجام می‌شوند و برنامه‌محور نیستند و تصویری بزرگتر را دنبال نمی‌کنند. این مؤسسات مردم‌نهاد، عموماً بدنه تخصصی لازم برای تدوین چنین برنامه‌هایی را ندارند (که البته در این خصوص بر آنها حرجی نیست) و لازم است که در این رابطه نهادهای دیگری مانند شهرداریها و یا وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به آنها یاری رسانند. این انجمنها و مؤسسات مردم‌نهاد همچنین به لحاظ مالی نیازمند حمایت شهرداریها، وزارت آموزش و پرورش، شورای عتف و یا معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری هستند. به نظر می‌رسد که در خصوص حمایت مالی از انجمنهای علمی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در سالهای اخیر قدمهای خوبی برداشته است که جای تقدیر و تشکر دارد. هر چند که حمایت بیشتر، منسجم‌تر و هدفمندتر هنوز مورد نیاز است.

نهاد دیگری که در ترویج علوم به جهات گوناگون نقش ویژه دارد دانشگاهها هستند. دانشگاهها مراکز انجام پژوهش و آموزش تخصصی در علوم هستند و از این حیث باید در

برنامه‌های ملی- راهبردی همگانی کردن علوم در نظر گرفته شوند. مطالعات و مشاهدات حاضر در خصوص دانشگاههای کشور بیانگر این مهم است که دید صحیح و اصولی، و عنایت و التفات به اهمیت ترویج علم در دانشگاهها و به‌ویژه بین متخصصان علوم مانند فیزیک و علوم مهندسی وجود ندارد و یکی از راهکارهای اصلی برنامه‌های ترویج علم در دانشگاهها و بین متخصصان شاخه‌های علوم باید ترویج علم باشد؛ اینکه واقعاً «ترویج علم ترویج چه چیزی است؟» و اینکه ترویج علم یک امر تخصصی است و به صرف اطلاع از علوم نمی‌توان در ترویج علم موفق بود.

به علاوه انتظار بر این است که بدنه تخصصی لازم برای مطالعه و برنامه‌ریزی در حوزه همگانی کردن علوم از دانشگاهها و به‌خصوص دانشکده‌های آموزش علوم و گروههای ارتباطات اجتماعی یا ارتباطات علمی از دانشکده‌های علوم اجتماعی فعال باشند. به عنوان راهکار عملی و به منظور وارد و فعال کردن جامعه دانشگاهی کشور در این زمینه، پیشنهاد می‌شود که امتیازاتی (مثلاً در آیین‌نامه ارتقای استادان و یا در تخصیص بودجه‌های تحقیقاتی و پژوهانه‌ها) به فعالیت در امر همگانی کردن علوم اختصاص یابد. به علاوه پیشنهاد می‌شود که در قالب و هم‌راستا با برنامه‌ها و اسناد توسعه ملی (که در ذیل به آن پرداخته می‌شود) امکانات و تسهیلاتی به منظور ترغیب گروهها و دپارتمانهای آموزش علوم و ارتباطات اجتماعی برای پژوهش در همگانی کردن علم، معیارها و نحوه ارزیابی آن، و راهکارها و روشهای مطلوب آن اختصاص یابد.

ترویج علوم باید جایگاهی ویژه در برنامه‌های توسعه ملی و راهکارها و اقدامات ملی این اسناد داشته باشد. در برنامه‌های پنج‌ساله توسعه کشور توجه کافی به این مهم نشده است؛ این مطلب نشانگر این نکته است که اهمیت موضوع ترویج علم در جامعه در حد لازم برای مدیران ذیربط و همچنین نمایندگان مجلس شورای اسلامی تبیین نشده است. بنابراین از جامعه دانشگاهی و متخصصان انتظار می‌رود که با مشاوره‌دادن به

تصمیم‌سازان این کمبود را جبران نمایند. البته از طرف دیگر نیز دستگاههای مربوط نظیر مرکز پژوهشهای مجلس، سازمان سیاستگذاری صدا و سیما، شورای عالی برنامه‌ریزی آموزش و پرورش و معاونتهای فرهنگی و علمی شهرداریها باید به‌طور فعالتر در جذب آرا و نکات صاحب‌نظران و متخصصان بکوشند.

در عالی‌ترین اسناد توسعه‌ای کشور، سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی، به همگانی کردن علوم اشاره شده است. همچنین مطالعات مرکز تحقیقات سیاستهای علمی کشور مبین این نکته است که باید به اهمیت ترویج علم از منظر توسعه توجه کافی صورت گیرد و از این حیث در سند جامع علمی کشور کمبودهای جدی وجود دارد. هر چند می‌توان این کمبودها را در قالب برنامه‌های اجرایی (مثلاً برنامه‌های پنج‌ساله توسعه) و یا تدوین راهبردها و اقدامات ملی برای عملیاتی‌شدن نقشه جامع علمی کشور جبران کرد. در این خصوص و با توجه به تجارب قبلی، توصیه می‌شود ستادی فرا وزارتی مسئول همگانی کردن علوم در کشور شود.

جایگاه طبیعی این ستاد، با نام پیشنهادی ستاد ترویج علم، ذیل معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری و با ترجیح مؤکد، به ریاست خود معاون علمی است. در این ستاد باید نمایندگانی از نهادهای ذیربط مانند وزارت آموزش و پرورش، شورای عتف و دانشگاهها، صدا و سیما، وزارت کشور و شوراهای شهر و روستا و شهرداریها و همچنین نمایندگانی از مجلس شورای اسلامی حضور داشته باشند. وظیفه این ستاد تهیه و تدوین سند راهبردی و اقدامات ملی در ترویج علوم، تبیین وظایف و هماهنگ کردن نهادها و سازمانهای دست‌اندرکار، تنظیم سیاستهای حمایتی و تدوین و ابلاغ آیین‌نامه‌های لازم و در صورت لزوم رفع خلأ قانونی و حقوقی با ارائه لایحه به مجلس و همچنین ارزیابی و پایش برنامه‌های ترویج علم است.

از جمله لواحی که می‌تواند به سرمایه‌گذاری بیشتر در ترویج علوم کمک کند، پیش‌بینی معافیتهای مالیاتی برای فعالان بخش خصوصی و دولتی در حوزه ترویج علم است.

آینده بازیافت مواد

مدیر طرح: دکتر علی حائریان اردکانی^۱

در این پژوهش وضع تولید پسماندهای جامد شهری و بازیافت آنها در ایران و چند کشور مختلف دنیا بررسی شد. آمار تولید پسماندهای جامد شهری در کشورهای آسیایی رابطه معنی داری را بین درآمد سرانه و تولید پسماندهای جامد شهری نشان می دهد. یافته ها حاکی از افزایش تولید پسماندهای جامد شهری با بالا رفتن درآمد سرانه خانواده ها در این کشورهاست. بخش عمده ای از این پسماندها کاغذ و پلاستیک استفاده شده در بسته بندی هستند، که این خود نشانه بالا رفتن سطح درآمد و رفاه و تغییر الگوی زندگی در این کشورهاست. الگوهای کم و بیش مشابهی در کشورهای صنعتی اروپایی نیز مشاهده شده است. روند بازیافت تقریباً تمام کشورهای صنعتی از جمله آمریکای شمالی، اروپای متحد و کشورهای ابر صنعتی شرق آسیا افزایش برنامه ریزی شده این فعالیت حیاتی را با توجه جدی به توسعه پایدار و حفظ محیط زیست نشان می دهد. در ژاپن و تایوان که تراکم نسبی جمعیت بالاتر از کشورهای دیگر مورد مطالعه است، برنامه های بسیار دقیق و قانونمند برای رسیدن به پسماندهای جامد شهری نزدیک به صفر در افقی نه چندان دور (تا سال ۲۰۲۰) تدوین شده است. بازیافت در کشورهای اروپای شمالی امری حیاتی و بسیار جدی است.

کلید موفقیت بیشتر کشورهای پیشرو در امر کاهش و بازیافت پسماندهای جامد شهری آموزش در سطوح مختلف است. علاوه بر آن، سیستمهای جدی و قانونمند جریمه های سنگین آلوده کننده های محیط زیست کمک شایانی به موفقیت فعالیتهای دست اندرکاران امر بازیافت داشته است.

بازیافت در ایران در چند سال گذشته پیشرفتهای خوبی داشته است، اما هنوز فاصله زیادی با وضع مطلوب وجود دارد. از مهمترین عوامل کاهش موفقیت بازیافت، علی رغم وجود قوانین و

مقررات مربوط به دفع و بازیافت، سازوکارهای اجرایی و در برخی موارد امکانات فنی است. منابع مالی ناکافی، و در برخی موارد نامتعادل در مقایسه با دیگر هزینه های شهری از دیگر موارد ضعف فعالیتهای بازیافت در ایران است. در نهایت، احتمالاً مهمترین عامل، آموزش ناکافیست. تولید پسماندهای الکترونیکی به طور روزافزونی رو به رشد است که هنوز قانون چندان مدونی برای آن تدوین نشده است. اگر دفع و بازیافت این پسماندها به صورت جدی قانونمند نشود تهدیدهای جدی زیست محیطی به دنبال خواهد داشت. فعالیتهای بازیافت در کشورهایی با ویژگیهای نسبتاً مشابه ایران از دیدگاه جمعیتی، زیستی، و فرهنگی با عنایت ویژه به مقوله های آموزشی و فرهنگی از کاستیهای زیر برخوردار است:

- افزایش سطح زندگی شهری و میزان ضایعات جامد تولیدی
 - ناکافی بودن منابع در دسترس
 - نبود فناوری مناسب
 - بی تمایلی اجتماعی و مدیریتی
 - اگر چه به دلیل تفاوت های اقلیمی، سیاسی، هنجارهای اجتماعی و فرهنگی و الگوی زندگی، مقررات و سازوکار بازیافت قابل الگوبرداری صد درصد نیست، اما وجود وجوه مشترک فراوان تا اندازه ای امکان بهره گیری مناسب از الگوهای جامعه های دیگر را منطقی و ممکن می سازد.
 - بر این اساس، موارد زیر به عنوان «راهکاری جامع و یکپارچه در مدیریت ضایعات جامد» پیشنهاد می شود:
 - سیاست گذاریهای کلان ملی برای مدیریت ضایعات جامد
 - چیدمان سازمانها و مؤسسات مرتبط
 - به کارگیری فناوریهای مورد نیاز
 - مدیریت عملکردی
 - مدیریت مالی
 - مشارکت عمومی
- این مقوله ها به تفصیل در متن گزارش طرح پژوهشی تشریح شده اند. در پایان لازم است تأکید شود که مهمترین عامل در موفقیت طرحهای بازیافت ایجاد انگیزه و باور عمومی و آموزش در تمامی سطوح است.

۱- عضو وابسته گروه علوم مهندسی فرهنگستان علوم و استاد بازنشسته مهندسی مواد و متالورژی دانشگاه فردوسی مشهد

اساسنامه انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا^۱

ماده ۱. نام و موقعیت

انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا سازمان بین‌المللی غیرانتفاعی است که به مسائل مربوط به علم و فناوری علاقمند است. این انجمن از آکادمیهای علوم و فناوری و مجامع علمی کشورهای آسیا و اقیانوسیه تشکیل یافته است. (فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران عضو انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا است و در جلسات مختلف سالانه و نشستها و کنفرانسهای آن شرکت می‌کند).

ماده ۲. اهداف

هدف اصلی انجمن داشتن مجمعی در آسیا و اقیانوسیه است که در آن علم و فناوری نقش مهمی در توسعه منطقه ایفا می‌کنند. انجمن، محلی برای دانشمندان و متخصصان فناوری فراهم می‌آورد تا به بحث و تبادل نظر و ارائه توصیه در مورد مسائل مربوط به علم و فناوری، پژوهش و توسعه، و کاربرد فناوری به منظور توسعه ملی بپردازند.

ماده ۳. فعالیتها

انجمن برای تحقق اهداف فوق به امور ذیل خواهد پرداخت:

- ۱- ارتقای بهترین روشها در آموزش علم در تمام سطوح
- ۲- افزایش آگاهی در خصوص اهمیت علم و فناوری در مدیریت، تجارت و زندگی روزانه
- ۳- افزایش همکاری در فعالیتهای مربوط به علم و فناوری در کشورهای آسیا و اقیانوسیه
- ۴- تسهیل تبادل دانشمندان و ارتقای همکاری میان کشورهای آسیا و اقیانوسیه و سازمانهای علمی بین‌المللی
- ۵- تهیه و انتشار گزارشها و سایر منابع اطلاعاتی در خصوص موضوعات علمی مربوط به دولتها، تجارت و توده مردم

۶- برگزاری کارگاهها و انجام فعالیتهای دیگر به منظور

ظرفیت‌سازی علمی در منطقه

۷- ارائه برنامه‌های علمی بین‌المللی در آسیا و اقیانوسیه

۸- انجام سایر امور جهت نیل به اهداف کلی

ماده ۴. عضویت

۴-۱- اعضای پیوسته:

آکادمیها و مجامع علم و فناوری چند رشته‌ای ملی یا منطقه‌ای کشورهای آسیا و اقیانوسیه در این انجمن عضویت دارند. اصولاً از هر کشور یک آکادمی عضو می‌شود. اما در صورت احراز شایستگی، از هر کشور حداکثر سه آکادمی یا مجمع علمی نیز می‌توانند عضو شوند. اگر یک کشور چندین آکادمی علوم داشته باشد، یکی از آکادمیها به نمایندگی از آکادمیهای دیگر و یا بنا به توافق خودشان یک نماینده به عنوان عضو انجمن انتخاب می‌شود. در انتخابات و موارد دیگر که نیاز به رأی‌گیری باشد، هر کشور فقط یک حق رأی دارد. هیأت مؤسس انجمن، اعضای انجمن آکادمیهای علوم آسیا^۲ و فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا^۳ هستند که توافق کردند پس از انحلالشان، عضو انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا شوند.

۴-۲- اعضای وابسته، تابع و ناظر:

سایر سازمانهای منطقه می‌توانند در صورت تمایل به عنوان عضو وابسته انجمن پذیرفته شوند و در صورت عدم تمایل، عضو تابع انجمن باشند. اعضای وابسته و تابع می‌توانند تمام اطلاعاتی را که برای اعضای پیوسته انجمن ارسال می‌شوند، دریافت و در مجمع عمومی شرکت کنند. اعضای مؤسس وابسته و تابع این انجمن، اعضای تابع فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا و اعضای وابسته آکادمیهای علوم آسیا

1- The Association of Academies and Societies of Sciences in Asia (AASSA)

2- Association of Academies of Science of Asia (AASA)

3- Federation of Asian Scientific Academies and Societies (FASAS)

معاون، خزانه‌دار، سه عضو اصلی، مدیر پروژه‌ها و مدیر اجرایی. مدیر پروژه‌ها و مدیر اجرایی توسط هیأت اجرایی منصوب خواهند شد و حق رأی ندارند.

۳-۶- رئیس یا در غیاب او یکی از معاونانش یا شخصی به انتخاب اعضای حاضر در جلسه، ریاست هیأت اجرایی را بر عهده دارد.

۴-۶- اعضای هیأت اجرایی مسئولیتهای ذیل را بر عهده دارند:

رئیس، مسئول اجرای سیاستهای انجمن می‌باشد. رئیس با همکاری اعضای هیأت اجرایی، وظایف ذیل را بر عهده دارد: «انجام فعالیتهایی که با اهداف انجمن سازگاری دارند»، «اجرای تصمیمات هیأت اجرایی» و «تعیین زمان و مکان اجلاس هیأت اجرایی».

مدیر اجرایی مسئول کلیه مسائل مربوط به اداره انجمن می‌باشد. وی باید گزارش سالانه و دیگر گزارشها را برای اطلاع اعضا و ارائه آنها در جلسات هیأت اجرایی و مجمع عمومی جهت تصویب، تهیه کند. مدیر اجرایی کلیه دستور جلسات انجمن را نیز آماده می‌کند.

خزانه‌دار مسئول کلیه منابع مالی انجمن می‌باشد. وی گزارش سالانه صورتحسابهای حسابرسی شده را برای تصویب به هیأت اجرایی ارائه می‌کند.

اعضای اصلی حق رأی دارند.

مدیر پروژه‌ها کلیه فعالیتهای مورد حمایت انجمن را هماهنگ می‌کند. وی گزارش سالانه‌ای را جهت تصویب هیأت اجرایی آماده می‌کند.

رئیس قبلی به واسطه سمت خویش، عضو هیأت اجرایی می‌باشد و حق رأی دارد.

دو معاون به نیابت از رئیس امور محوله را انجام می‌دهند.

۵-۶- رئیس و رئیس قبلی انجمن، مقام خود را به مدت دو سال حفظ خواهند کرد. رئیس انجمن تنها برای یک دوره دیگر انتخاب می‌شود. سایر اعضای هیأت اجرایی می‌توانند حداکثر دو دوره دوساله در این مقام باقی بمانند.

۶-۶- هیأت اجرایی در صورت لزوم کارهای ذیل را انجام

می‌دهد: «اجرای تصمیمات مجمع عمومی»، «انتصاب نمایندگان انجمن»، «انجام امور محوله از سوی مجمع عمومی»، «تشکیل کمیته‌هایی که در چارچوب عمومی انجمن، وظیفه خاصی به آنها محول شده است»، «تأیید و تصویب صورت مالی حسابرسی شده»، «تأیید و تصویب گزارش سالانه و سایر گزارشها»، «اداره دبیرخانه انجمن»، «اداره داراییهای انجمن»، «پذیرش هدایا، کمکهای مردمی، کمک بلاعوض و سایر کمکها از جانب انجمن»، «توصیه درخواستهای عضویت به مجمع عمومی با رأی دو سوم اعضا»، «تصمیم‌گیری در مورد پروژه‌های انجمن»، «تدوین آیین‌نامه‌های داخلی، قوانین و مقررات انجمن» و «تعیین زمان و مکان جلسات عادی و ویژه مجمع عمومی».

۷-۶- با تصمیم رئیس انجمن، هیأت اجرایی می‌تواند به صورت الکترونیکی تشکیل شود یا از این طریق در مورد هر مسئله‌ای تصمیم‌گیری نماید.

ماده ۷. دبیرخانه

۱-۷- دبیرخانه در انجام امور مجمع عمومی و هیأت اجرایی یاری می‌رساند و دفتر آن در یکی از آکادمیهای عضو انجمن دایر می‌شود. دبیرخانه توسط مدیر اجرایی که از سوی هیأت اجرایی منصوب شده است، اداره می‌شود.

۲-۷- دبیرخانه به مدت شش سال دایر خواهد بود. قبل از پایان سال پنجم، هیأت اجرایی عملکرد دبیرخانه را بررسی می‌کند و از اعضا می‌خواهد که برای دوره شش‌ساله بعدی، درخواست خود را جهت میزبانی دبیرخانه ارسال نمایند. هیأت اجرایی، میزبان دبیرخانه دوره شش‌ساله بعدی را به مجمع عمومی پیشنهاد می‌کند.

۳-۷- در بدو تأسیس انجمن، میزبان دبیرخانه، آکادمی علوم و فناوری کره است.

ماده ۸. حق عضویت سالانه

بنا به توصیه هیأت اجرایی، مجمع عمومی حق عضویت سالانه را تعیین می‌کند. آیین‌نامه‌های داخلی، مبلغ حق عضویت سالانه اعضا را تعیین می‌کنند. در شرایط خیلی خاص، مجمع عمومی می‌تواند از پرداخت حق عضویت سالانه یک عضو

صرفنظر کند. اعضای که حق عضویت سالانه خود را پرداخت نکرده‌اند، می‌توانند در جلسات مجمع عمومی شرکت کنند اما حق رأی ندارند و هنگام کسب حدنصاب شمارش نمی‌شوند. اگر عضوی به مدت شش سال حق عضویت سالانه را نپردازد، هیأت اجرایی می‌تواند به مجمع عمومی توصیه نماید که به عضویت او خاتمه دهند.

ماده ۹. آیین‌نامه‌های داخلی

هیأت اجرایی، آیین‌نامه‌های داخلی را برای اطمینان از عملکرد انجمن تدوین می‌کند. هیأت اجرایی حق پیشنهاد اصلاحیه‌هایی را به آیین‌نامه‌های داخلی دارد. این آیین‌نامه‌ها برای تصویب باید به مجمع عمومی ارائه شوند.

ماده ۱۰. منابع مالی

۱۰-۱- منابع مالی انجمن از طریق حق عضویت، یارانه دولتی، هزینه عقد قرارداد، یارانه شبکه جهانی آکادمیهای علوم و کمکهای مالی متفرقه، تأمین می‌شوند.

۱۰-۲- مجمع عمومی، حق عضویت سالانه اعضا را بر طبق آیین‌نامه‌های داخلی تعیین می‌کند.

۱۰-۳- کمکهای مالی متفرقه از جانب اعضا و ارگانهای مشابه، دولتها، مردم یا سازمانهای خصوصی، شرکتها یا صندوقهای مالی، به نحوی مناسب گردآوری می‌شود.

۱۰-۴- سال مالی انجمن، مطابق سال تقویمی است.

ماده ۱۱. شرایط خدمات

اعضای مجمع عمومی، هیأت اجرایی و کمیته‌ها برای انجام وظایفشان حقوقی دریافت نمی‌کنند. هیچ بخشی از درآمد یا داراییهای انجمن یا سرمایه‌ها و داراییهایی که توسط انجمن اداره می‌شوند، نباید به نفع هیچ یک از اعضا یا اشخاصی که در ارتباط با انجمن هستند، مورد استفاده قرار گیرد. پرداختهای انجمن شامل این موارد می‌شود: هزینه‌ها، هزینه قراردادها، استخدام کارمندان و هر هزینه دیگری که اصولاً به تصویب هیأت اجرایی رسیده است.

ماده ۱۲. بررسی و اصلاح اساسنامه

۱۲-۱- هیأت اجرایی می‌تواند در هر زمان کمیته‌ای را برای بررسی اساسنامه تشکیل دهد. چنین کمیته‌ای باید حداقل هر

ده سال یکبار تشکیل شود.

۱۲-۲- اصلاحیه‌های اساسنامه می‌تواند در یک جلسه عادی یا ویژه مجمع عمومی و توسط حداقل دو سوم اعضای حاضر در جلسه، تصویب شوند.

ماده ۱۳. انحلال یا ادغام

تصمیم مبنی بر انحلال انجمن یا ادغام آن با هر ارگان دیگری، وظیفه جلسه ویژه مجمع عمومی خواهد بود که حداقل از دو ماه قبل در خواست تشکیل آن شده باشد.

حدنصاب برای تشکیل این جلسه ویژه، سه چهارم اعضا می‌باشد. این تصمیم فقط می‌تواند توسط اکثریت دو سوم اعضای حاضر در جلسه گرفته شود.

ماده ۱۴. ترتیب انتقال

۱۴-۱- شورای فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا و مجمع عمومی انجمن آکادمیهای علوم آسیا طی جلسه‌ای برای انحلال سازمانهای متبوع خود به توافق خواهند رسید و اساسنامه تأسیس انجمن آکادمیهای علوم و مجامع علمی آسیا را تصویب خواهند نمود.

۱۴-۲- انجمن در اولین سال حیات خود دو رئیس مشترک خواهد داشت. این دو، رئیس پیشین شورای فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا و رئیس پیشین انجمن آکادمیهای علوم آسیا می‌باشند. هر دو رئیس عضو هیأت اجرایی می‌باشند و مشترکاً از قدرت رئیس انجمن بهره‌مند می‌شوند.

۱۴-۳- انجمن در اولین سال حیات خود دو رئیس قبلی (رئیس قبلی شورای فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا و رئیس قبلی انجمن آکادمیهای علوم آسیا برای همان دوره) خواهد داشت و هر دو عضو هیأت اجرایی خواهند بود.

۱۴-۴- انجمن در دومین سال حیات خود مجدداً دو رئیس قبلی خواهد داشت. یعنی دو رئیس مشترک اولین دوره دوساله. این دو عضو هیأت اجرایی خواهند بود.

۱۴-۵- داراییهای اولیه انجمن شامل داراییهای انتقال یافته از شورای فدراسیون آکادمیها و مجامع علمی آسیا و انجمن آکادمیهای علوم آسیا در زمان انحلال می‌باشند.

شعر و همزبانی

دکتر رضا داوری اردکانی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۲، نشر رستا

پایدار می‌ماند. زبان با شعر تعین و دوام پیدا می‌کند. مردمان معمولاً با گردش شب و روز و رسوم متداول خو می‌گیرند و در آنها منحل می‌شوند، اما متفکران و از جمله آنان شاعران، از قهر این زبان که امتداد سایه زمان گذشته است، آزادند. آنها زمان خود را درمی‌یابند و راه دیگری در تاریخ می‌گشایند. آنها زمان را می‌یابند و آن را از طریق زبان برای سکونت مردمان در آن آماده می‌کنند.

کتاب «شعر و همزبانی» علاوه بر یادداشت نویسنده به عنوان مقدمه، مشتمل بر ۱۴ مقاله است که عناوین مقالات آن عبارتند از: «زبان، خانه وجود»، «ملاحظات درباره شعر و شاعری»، «استعاره در فلسفه و ادبیات»، «ذکر جمیل مولانا جلال‌الدین محمد بلخی»، «سعدی شاعر اخلاق»، «مقام طنز و طیبیت در سخن سعدی»، «سعدی، مفتی ملت اصحاب نظر»، «تفکر و زبان در شعر حافظ»، «حافظ و شعر و همزبانی»، «همزبانی گوته و حافظ»، «اخوان، شاعر شب سیاه غربت شهر سنگستان»، «تمایشنامه ایرانیان»، «دکتر فاستوس» و «روسیه و ادبیاتش».

کتاب حاضر در اردیبهشت سال ۱۳۹۲ به شمارگان ۱۱۰۰ نسخه، در ۱۹۰ صفحه، به همت نشر رستا به چاپ رسیده است.

در این کتاب که به مباحث شعر و ادب اختصاص دارد، سعی شده است سست‌بنیادی تلقی شعر به عنوان تفنن و امری عرضی در تاریخ نشان داده شود. اصل بحث مقالات کتاب، تأمل در این پرسشهاست که ما چه نیازی به شعر داریم و چرا نیاز داریم و بودن و نبودن شعر در روابط و مناسبات مردمان و زندگی مدنی آنان چه اثری دارد؟ نویسنده در بخشی از مقدمه کتاب تأکید می‌کند: «شعر و هنر نه زینت و تفنن زندگی، بلکه شرط قوام زندگی مشترک است. یعنی زبان با شعر آغاز می‌شود و چون باهم بودن آدمیان با زبان محقق می‌شود، شعر، زبان آغاز باهم بودن و راستی و دوستی است و مگر نه اینکه هر وقت و هر جا شعر و هنر هست، پیوندهای زندگی استوار می‌شود و در جاهایی که اینها نیست، سوء تفاهم و غرض‌ورزی و کین‌توزی مجال غلبه پیدا می‌کند؟»

دکتر داوری اردکانی در بخش دیگری از مقدمه آورده است: «شاعر شاهد و گواه زمان است. به گواه، نمی‌گویند که چه بگوید و چگونه بگوید، بلکه به سخن او گوش می‌دهند و اگر تلخ و دشوار نیز بگوید، دشواری و تلخی گفته‌اش را تحمل می‌کنند و توجه کنیم که شاعر شاهد و گواهی نیست که بتوان گواهی او را با تکذیب بی‌اثر کرد؛ گواهی شاعر دیر می‌پاید و

اخلاق در عصر مدرن

دکتر رضا داوری اردکانی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱، انتشارات سخن

شاید هرگز در هیچ‌جا این همه که اکنون در همه‌جا و از جمله در ایران درباره اخلاق می‌گویند و می‌نویسند، نگفته و ننوشته باشند. تعداد کتابها و مقالاتی که در بیست سال اخیر در باب اخلاق و علم، اخلاق و دین، اخلاق و سیاست، اخلاق حرفه‌ای و حتی اخلاق پژوهش نوشته شده است، شاید از عدد مجموعه کتابهای اخلاقی در طی تاریخ بیشتر باشد.

چه شده و چه نیازی پژوهندگان و نویسندگان را برانگیخته است که به اخلاق رو کنند؟ آیا علاقه و تعلق خاطر به اخلاق بیشتر شده است. یعنی آیا این توجه را باید نشانه پیشرفت و کمال اخلاقی دانست؟

این پرسشها در ابتدای مقدمه کتاب «اخلاق در عصر مدرن» آمده است و نویسنده، مطالب کتاب را ناظر به خلعانها و نگرانیهای اخلاقی می‌داند و تأکید می‌کند که این قبیل نوشته‌ها و آثار بیشتر نشانه است و کمتر اثری در وضع اخلاق و بهبود آن دارد، مع‌هذا باید امیدوار بود که بعضی از آنها مایه تذکر شود. نویسنده در بخش دیگری از مقدمه آورده است: «درست است که اخلاق هرگز هیچ‌جا جانشین حقوق و فقه نشده است، اما باید قرابت یا نسبی میان این سه وجود داشته باشد که کسی بتواند فکر کند که اینها می‌توانند جای یکدیگر را بگیرند. این نزدیکی کجاست و در چیست؟ جایی که اخلاق و حقوق و دین به هم می‌رسند کجاست؟ اینجا جایی است که مردمان در آن احساس تعلق و تسلیم می‌کنند، گویی آدمیان از جایی به کاری و راهی دعوت می‌شوند و وظایفی به عهده آنان گذاشته می‌شود و از امور و اعمالی بازداشته می‌شوند و این دعوت در دین الهی (و نه طبیعی) از جانب خدا و توسط وحی است و در حقوق از سوی جامعه برای نظم‌بخشی روابط انسانی است. اما دعوت اخلاق از کجاست؟ یعنی آدمیان چرا اخلاقی هستند؟»

نویسنده در انتهای مقدمه مفصل کتاب با بیان اینکه تاریخ غرب

تاریخ غلبه است و از حدود یک قرن پیش تاکنون اخلاق در جهان متجدد به سمت ادبار رو کرده است و با اشاره به این پرسش که آیا اخلاق می‌تواند قدم پیش بگذارد و از بروز فساد و آشفته‌گی و پریشانی در کارها جلوگیری کند، می‌نویسد: «من این دفتر را به عنوان یک دانشگاهی که شغلش تعلیم فلسفه است، ننوشته‌ام، بلکه در آن نگرانی و وحشت خود را از آینده اخلاق و سیاست اظهار کرده‌ام. بر خلاف آنچه دلخوشکردگان به مفاهیم و اصطلاحات می‌پندارند من این راه را سرازیری می‌بینم، گویی مردمی که از رفتن در سربالایی درمانده‌اند، بی‌آنکه به روی خود بیاورند به بازگشت و سیر در سراسیمه رضایت داده‌اند. اگر این نظر خدای نکرده بهره‌ای از حقیقت داشته باشد، این جهان به هرجا برود، به سوی مدینه آزادی و عدالت و اخلاق و دوستی و وفا نمی‌رود. مگر آنکه درنگ کنیم و نظری به راه و چشم‌انداز آن و مسیر طی شده بیندازیم و ببینیم توانایی رفتن و اقامت در منزلگاههای راهی که بینهایت است و به هیچ‌جا نمی‌رسد، داریم؟ ماده و زمینه این تذکر در تاریخ و معارف ما وجود دارد».

کتاب «اخلاق در عصر مدرن» علاوه بر مقدمه شامل ۱۵ فصل است که عناوین آن عبارتند از: «اخلاق و فرهنگ»، «اخلاق و سیاست»، «اخلاق و حقوق»، «علم، سیاست و اخلاق ۱»، «علم، سیاست و اخلاق ۲»، «حقیقت و سیاست»، «دانشمند و سیاست: سیاستمدار و دانش»، «عدالت و سیاست ۱»، «عدالت و سیاست ۲»، «توجه به جزئیات لازمه عقل عملی و اخلاق»، «مقدمه‌ای برای طرح مسائل اخلاق پزشکی»، «ملاحظات درباره اخلاق در جهان علم و مهندسی»، «اخلاق فصلی از الهیات» و «تدبیر خانواده در حکمت متعالیه».

کتاب حاضر در زمستان سال ۱۳۹۱ در ۲۸۳ صفحه و به شمارگان ۱۱۰۰ نسخه توسط انتشارات سخن به چاپ رسیده است.

درآمدی به گفتمان‌شناسی

دکتر لطف‌الله یارمحمدی^۱

چاپ اول: ۱۳۹۱، انتشارات هرمس

کتاب‌شناسی فارسی و انگلیسی، فهرست اصطلاحات انگلیسی به فارسی و فهرست اصطلاحات فارسی به انگلیسی از دیگر بخشهای این کتاب است.

نویسنده در پیشگفتار توصیه می‌کند که دانشجویان بلافاصله بعد از فراغت از تحصیل کتاب ننویسند. وقتی کتاب بنویسند که به ازای هر فصل آن یک یا دو مقاله تحقیقی با داده‌های فرهنگ بومی نوشته باشند. آن وقت است که نوشته آنها ترجمه‌گونه نخواهد بود. نوشته حاضر نیز کلاً با عنایت به داده‌ها و تجربه‌های بومی، سامان یافته و می‌توان ادعا کرد که صد در صد بومی است.

کتاب «درآمدی به گفتمان‌شناسی» در سال ۱۳۹۱، در ۲۳۸ صفحه و به شمارگان ۱۰۰۰ نسخه توسط انتشارات هرمس به چاپ رسیده است.

کتاب حاضر شامل دوازده فصل با عناوین زیر می‌باشد: «تعریف کلی گفتمان و گفتمان‌شناسی»، «گذری بر مطالعات گفتمان‌شناختی در گذشته ایران»، «کاربرد روشهای کمی و کیفی در تحلیل گفتمانها»، «بافتار کلی نوشته‌ها و گفته‌ها»، «واژگان هسته‌ای و غیر هسته‌ای»، «ارجاع صریح و ضمنی»، «طرح‌واره متنی رباعیات خیام و منظومه فیتز جرالد»، «ارتباط مؤثر»، «نظری اجمالی به منظورشناسی و ارتباط آن با ساماندهی گفتمان»، «گفتمان‌شناسی انتقادی و ساختارهای گفتمان‌مدار»، «تحلیل شماره ۱ با بهره‌گیری از مؤلفه‌های گفتمان‌مدار زبان‌شناختی» و «تحلیل شماره ۲ با استفاده از مؤلفه‌های گفتمان‌مدار جامعه‌شناختی-معنایی». نتایج مباحث مطرح‌شده در هر فصل در پایان آن فصل ملاحظه می‌شود.

نگاهی نو به فلسفه و فرهنگ

زیر نظر دکتر رضا داوری اردکانی

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۱، انتشارات سخن

برای اهل نظر بفرستیم، از آنها دعوت می‌کردم که تشریف بیاورند و درباره مسئله‌ای که عمده صفحات مجله به آن اختصاص می‌یافت، بحث کنند. برای انتخاب مطلب اصلی هر شماره هم با مطلعان و صاحبان تجربه مشورت می‌کردم. غرض این بود که حتی‌المقدور مهمترین مسائل مهم جهانی و ملی در نسبتشان با فرهنگ فارغ از ملاحظات غیر علمی و غیر فلسفی مورد بحث قرار گیرد. در طی مدتی قریب به ۱۵ سال درباره حدود ۵۰ موضوع با حضور دانشمندان و محققان گفتگو شد. دکتر داوری اردکانی در بخش دیگری از مقدمه می‌نویسد: «شاید بتوان این مجموعه را یک دایره‌المعارف کوچک فرهنگ زمان دانست. مزیت این دایره‌المعارف این است که در آن آرای گوناگون و احیاناً مخالف در هر باب بیان شده و غالباً به تعدیل نظرها و تفاهم انجامیده است».

جلد اول این مجموعه با نام «نگاهی نو به فلسفه و فرهنگ» علاوه بر مقدمه شامل مشروح مباحث مطرح‌شده در ۱۷ جلسه میزگرد است که عناوین میزگردها و اسامی شرکت‌کنندگان بدین شرح است:

این مجلد و دو مجلد دیگر به نامهای «فرهنگ و کارآمدی» و «سیاست و فرهنگ» که به همین زودیه‌ها منتشر خواهند شد، گزارش بیش از ۵۰ مجلس بحث است و حاصل تضارب آرای صاحب‌نظرانی است که در مورد مسائل مختلف فلسفی، تاریخی، اجتماعی، سیاسی و ... ایران و جهان مباحثه و گفتگو کرده‌اند. این میزگردها در مدت نزدیک به ۱۵ سال سردبیری آقای دکتر رضا داوری اردکانی در مجله نامه فرهنگ، زیر نظر ایشان اداره شده و همان‌طور که گفته شد مجموعه گفتگوهای میزگردها، به همت انتشارات سخن در ۳ مجلد منتشر و به خوانندگان عرضه شده است.

دکتر داوری اردکانی در مقدمه کتاب آورده است: «وقتی در اوایل دهه هفتاد سردبیری مجله نامه فرهنگ به من پیشنهاد شد و پس از مدتی تردید و تأمل آن را با اندکی اکراه پذیرفتم، هشت شماره از مجله منتشر شده بود. رسم خوب مجله این بود که پرسشهایی درباره یک مسئله و موضوع خاص برای مطلعان می‌فرستادند و پاسخ آنها را می‌گرفتند و چاپ می‌کردند. من این رویه را با اندکی تغییر ادامه دادم. یعنی به جای اینکه پرسشها را

■ بحران هویت، باطن بحرانه‌های معاصر؛ شماره ۹، بهار ۱۳۷۲؛
(شهید سیدمرتضی آوینی، مسعود ترقی‌جاه، محمدعلی
شعاعی، دکتر سیدجواد طباطبایی، دکتر علیمحمد کاردان،
دکتر کریم مجتهدی و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ عدالت و آزادی؛ شماره ۱۰ و ۱۱، تابستان و پاییز ۱۳۷۲؛
(دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی، دکتر حسین بشیریه،
دکتر محمد مجتهد شبستری، دکتر محمدرضا جوزی و دکتر
رضا داوری اردکانی)

■ علم و دین؛ شماره ۱۳، بهار ۱۳۷۳؛ (دکتر غلامرضا اعوانی،
دکتر نصرالله پورجوادی، دکتر محمود سریع‌القلم، دکتر
مهدی گلشنی و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ فرهنگ اسلامی و فرهنگ ملی؛ شماره ۲۵، بهار ۱۳۷۶؛
(دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی، دکتر غلامرضا اعوانی،
دکتر محمدابراهیم باستانی پاریزی، آیت‌الله سیدمحمد
خامنه‌ای، دکتر محمود سریع‌القلم، دکتر مهدی محقق، دکتر
فتح‌اله مضطرزاده و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ وضع علم در ایران؛ شماره ۳۰، تابستان ۱۳۷۷؛ (دکتر
غلامعلی حداد عادل، دکتر فرامرز رفیع‌پور، شجاعی، دکتر علی
شریعتمداری، محمدعلی شعاعی، دکتر فتح‌اله مضطرزاده،
دکتر رضا مکنون، دکتر محمدرضا هاشمی گلپایگانی و دکتر
رضا داوری اردکانی)

■ فلسفه اسلامی؛ شماره ۳۱، بهار ۱۳۷۸؛ (دکتر شاپور اعتماد،
دکتر غلامرضا اعوانی، آیت‌الله سیدمحمد خامنه‌ای، دکتر
علی‌آبادی و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ درباره مدرنیته، سوابق و مسائل آن؛ شماره ۳۶، تابستان
۱۳۷۹؛ (دکتر سیدمحمدرضا بهشتی، دکتر محسن خلیجی،
دکتر محمدرضا ریخته‌گران، دکتر مجتبی صدریا و دکتر رضا
داوری اردکانی)

■ علم و آزادی؛ شماره ۳۷، پاییز ۱۳۷۹؛ (دکتر شاپور اعتماد،
دکتر محمد توکل و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ نقد ادبی؛ شماره ۳۸، زمستان ۱۳۷۹؛ (دکتر بهرام مقدادی و
دکتر رضا داوری اردکانی)

■ زبان و ادبیات؛ شماره ۳۹، بهار ۱۳۸۰؛ (دکتر احمد
تمیم‌داری، دکتر حسینعلی قبادی، دکتر نعمت‌الله ایرانزاده و
دکتر رضا داوری اردکانی)

■ شرق‌شناسی؛ شماره ۴۱، پاییز ۱۳۸۰؛ (دکتر غلامرضا اعوانی،
دکتر شهرام پازوکی، دکتر محسن خلیجی، محمدعلی شعاعی،
دکتر شعبانی، دکتر کریم مجتهدی و دکتر رضا داوری
اردکانی)

■ فلسفه معاصر؛ شماره ۴۲، زمستان ۱۳۸۰؛ (دکتر نصرالله
پورجوادی، دکتر محمدرضا ریخته‌گران، دکتر محمد ضیمران،
دکتر کریم مجتهدی و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ سنت و تجدد؛ شماره ۴۹، پاییز ۱۳۸۲؛ (دکتر مسعود پدram،
دکتر پرویز ضیاءشهابی، دکتر علی‌اکبر فرهنگی و دکتر رضا
داوری اردکانی)

■ پیوستگی و گسیختگی فرهنگی؛ شماره ۵۲، تابستان ۱۳۸۳؛
(دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی، دکتر محمد ایلخانی، دکتر
کریم مجتهدی، دکتر سیدمصطفی محقق‌داماد و دکتر رضا
داوری اردکانی)

■ فلسفه و اخلاق؛ شماره ۵۳، پاییز ۱۳۸۳؛ (دکتر غلامحسین
ابراهیمی دینانی، دکتر غلامرضا اعوانی، دکتر محمدرضا
ریخته‌گران، دکتر عباس منوچهری و دکتر رضا داوری
اردکانی)

■ تجدد و سکولاریسم؛ شماره ۵۴، زمستان ۱۳۸۳؛ (دکتر
فرزین بانکی، دکتر احمدعلی حیدری، دکتر حسین کلباسی،
دکتر کریم مجتهدی، دکتر علی‌اصغر مصلح، دکتر عباس
منوچهری و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ هرمنوتیک؛ شماره ۵۸، زمستان ۱۳۸۴؛ (دکتر احمدعلی
حیدری، دکتر محمدرضا ریخته‌گران، دکتر پرویز ضیاءشهابی،
دکتر علی‌اصغر مصلح، حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر احمد
واعظی و دکتر رضا داوری اردکانی)

■ کتاب حاضر در ۸۱۵ صفحه و به شمارگان ۱۱۰۰ نسخه،
در زمستان سال ۱۳۹۱ به همت انتشارات سخن به چاپ
رسیده است.

بیماریهای دستگاه گوارش تکسمی‌ها و دل‌درد در اسب

دکتر محمدقلی نادعلیان^۱

چاپ اول: ۱۳۹۱، مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

در کتاب حاضر سعی شده است علاوه بر دل‌درد اسب، بیشتر به پاتوفیزیولوژی دل‌درد پرداخته شود تا همکاران و دانشجویان به عمق اختلالات گوارشی پی ببرند.

این کتاب دارای هشت فصل تحت عناوین «بیماریهای حفره دهان...»، «اختلالات معده اسب»، «پاتوفیزیولوژی بیماریهای حاد شکمی»، «پاتوفیزیولوژی شوک دستگاه گردش خون»، «اختلالات روده بزرگ و اسهال در اسب»، «تورم پرده صفاق در اسب»، «مایع‌درمانی در بیماریهای معده و روده در اسب» و «دل‌درد در اسب» می‌باشد که همه اختلالات به طور کافی مورد مذاقه قرار گرفته‌اند.

در پایان کتاب نیز «ارزیابی بالینی اسب کولیکی»، «پیش‌آگاهی بیماری»، «تشخیص تفریقی دل‌درد و پیشگیری» و «کنترل و مدیریت اسب مبتلا به دل‌درد» به تفصیل مورد بحث قرار گرفته است. همین‌طور تعداد ۳۲ عدد تصویر رنگی جهت استفاده علاقمندان و تفهیم بیشتر مطالب ارائه شده است.

کتاب «بیماریهای دستگاه گوارش تکسمی‌ها و دل‌درد در اسب» در ۲۳۰ صفحه و به شمارگان ۱۰۰۰ نسخه توسط مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران به چاپ رسیده است.

ایران‌زمین یکی از اولین کشورها در اهلی نمودن و پرورش اسب بوده است و نژادهای بسیار خوب اسب از جمله نژادهای ترکمن، کرد، چناران، عرب (که به اعتقاد نویسندگان اسب ایرانی است) و همین‌طور اسبچه خزر که ویژه منطقه مازندران و سواحل خزر است، در کشور ما وجود دارند.

در دنیای ماشینی و صنعتی امروز در ارتباط با ورزش مفرح اسب‌سواری و انواع مسابقات، از جمله چوگان که مخصوص ایرانیان است پرورش اسب اهمیت دوچندانی پیدا کرده است و به تبع آن بیماریهای اسب به‌ویژه اختلالات گوارشی با توجه به نوع پرورش که حیوانات را در اصطبل نگه می‌دارند و به‌صورت دستی تغذیه می‌کنند، نمود بیشتری پیدا کرده و مشکلات زیادی را در باشگاههای اسبداری و سوارکاری به‌وجود آورده است.

با چاپ این کتاب نویسندگان یکی از آرزوهای دیرینه‌اش را به مرحله عمل رسانده و یکی از مشکلات بسیار مهم تکسمی‌ها یعنی اختلالات دستگاه گوارش را که در طی سالیان دراز خدمت دانشگاهی تدریس کرده، به رشته تحریر درآورده و تجربیات چندین‌ساله آموزشی و پژوهشی خود را در زمینه اختلالات گوارشی اسب نوشته است.

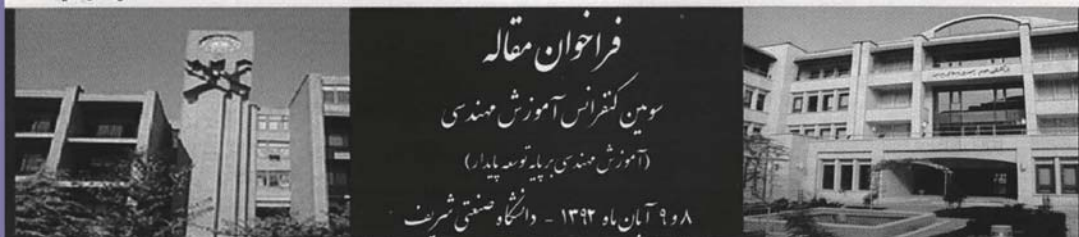
۱- عضو پیوسته گروه علوم دامپزشکی فرهنگستان علوم و استاد دانشگاه تهران

دانشگاه صنعتی شریف

The Academy of Sciences
Islamic Republic of Iran

فراخوان مقاله

سومین کنفرانس آموزش مهندسی (آموزش مهندسی بر پایه توسعه پایدار)

۹ و ۸ آبان ماه ۱۳۹۲ - دانشگاه صنعتی شریف

با پیشرفت علم و فناوری و جهانی شدن آموزش مهندسی، ضرورت بازنگری مستمر اهداف، ساختارها و تدوین روش‌های نوین نظام آموزش مهندسی متناسب با نیازهای کشور و تحولات جهانی، یکی از ارکان اصلی سیاست‌های توسعه علم و فناوری محسوب می‌شود. در حالی که این مهم از دیرباز در کشورهای توسعه یافته و در سال‌های اخیر در کشورهای متعلقه با رشد شتابنده‌ای به روز می‌شود، در کشور ما چشم‌اندازی روشن و الگویی مدون، در حد مطلوب تدوین نشده است. لذا لزوم هم‌اندیشی صاحب‌نظران و متخصصان با هدف بازبینی نظام آموزش مهندسی کشور ضروری به نظر می‌رسد. به همین منظور، انجمن آموزش مهندسی ایران با همکاری دانشگاه صنعتی شریف و فرهنگستان علوم، سومین کنفرانس آموزش مهندسی را برگزار می‌کنند. از علاقمندان و صاحب‌نظران دعوت می‌شود با ارسال مقالات علمی و شرکت در کنفرانس، امکان تحقق اهداف یادشده را فراهم آورند.

عناوین کنفرانس:

آموزش مهندسی و پایداری منابع طبیعی	حقوق فکری در آموزش مهندسی	فناوری اطلاعات در خدمت آموزش مهندسی
آموزش مهندسی و فرصت‌های شغلی	راهبردها، سیاست‌ها و اولویت‌ها در آموزش مهندسی	کارآفرینی و کارآموزی در آموزش‌های مهندسی
آموزش مهندسی و پیشرفت اقتصادی	روش‌های آموزش مهندسی مداوم و پایدار	مدلهای تدوین برنامه‌های دوسی آموزش مهندسی
آموزش مهندسی و صنعت	روش‌های نوین در آموزش و آموزش الکترونیکی	مدیریت و اقتصاد در آموزش مهندسی
آموزش مهندسی و محیط زیست	سیاست‌گذاری علم و فناوری	مهارت‌افزایی در آموزش مهندسی
آموزش میان‌رشته‌ای‌ها	ضرورت آموزش علوم انسانی	نقش آموزش مهندسی در صادرات خدمات مهندسی
تحولات ملی و جهانی آموزش مهندسی	علم و هنر یاددهی و یادگیری	نقش مهارت‌های عمومی در آموزش مهندسی

برگزارکننده: فرهنگستان علوم، دانشگاه صنعتی شریف و انجمن آموزش مهندسی ایران
دبیر اجرایی: دکتر سیدقاسم میرعمادی، دانشگاه صنعتی شریف
دبیر علمی: دکتر علی مقداری، دانشگاه صنعتی شریف

اعضای کمیته راهبردی:

دکتر ابراهیم اصل سلیمانی	دکتر قاسم حبیب آگهی	دکتر محمد شاهدی	دکتر حسین معاریان
دکتر محمد اقتصاد	دکتر جلال حجازی‌دهاقانی	دکتر محمد شکرچی‌زاده	دکتر علی مقداری
دکتر عباس بازرگان	دکتر پرویز دوامی	دکتر ابراهیم شیرانی	دکتر رضا مکنون
دکتر فیروز بختیاری‌نژاد	دکتر محمد دورعلی	دکتر محمد رضا عارف	دکتر محمود موسوی‌مشهدی
دکتر مسعود تجریشی	دکتر رضا روستا آزاد	دکتر محمدباقر غفرانی	دکتر داریوش مولا
دکتر ناصر توحیدی	دکتر محمدحسن سعیدی	دکتر رضا فرجی‌دانا	دکتر سیدقاسم میرعمادی
دکتر جعفر توفیقی	دکتر سعید سهراب‌پور	دکتر فروهر فرزانه	دکتر محمود نیلی‌احمدآبادی
دکتر پرویز جبه‌دارمالانی	دکتر مهدی سهرابی	دکتر محمود کمره‌ای	دکتر محمود یعقوبی

مختاطبان:

سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و طراحان دوره‌های آموزش مهندسی، اعضای هیأت علمی، دانشجویان دانشکده‌های مهندسی کشور، مدیران و متخصصان صنعت، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان توسعه.

تاریخ‌های مهم:

ارسال خلاصه مقالات تا ۱۰ مردادماه ۱۳۹۲
ارسال اصل مقالات تا ۱۰ شهریورماه ۱۳۹۲

دبیرخانه اجرایی:

آدرس: تهران، دانشگاه صنعتی شریف، دانشکده مهندسی کامپیوتر، طبقه ۸، اتاق ۸۲۰
تلفن: (داخلی) ۰۲۱-۸۸۱۹۰۳۲۰ (۲۴)

دبیرخانه علمی:

تلفن: (داخلی) ۰۲۱-۸۸۱۹۰۳۲۰ (۲۴)
http://cee2013.isee.ir
http://cee2013.conf.sharif.ir

پایگاه اینترنتی:

cee2013@isee.ir
cee2013@sharif.ir

رایانامه:

سرپرست: دکتر علی مقداری

دبیر: دکتر علی مقداری

دبیر: دکتر علی مقداری

دبیر: دکتر علی مقداری

دبیر: دکتر علی مقداری

علاقمندان برای دریافت نسخه الکترونیکی (PDF) خبرنامه، رایانامه (Email) خود را به نشانیهای: info@ias.ac.ir یا khbarnameh@ias.ac.ir ارسال و یا به شماره ۰۲۱۸۸۶۴۵۵۹۲ پیامک نمایند.

NEWSLETTER

The Academy of Sciences

Islamic Republic of Iran

46